

BASILI, 2020, SAYILAR:

35 (Ocak -
Haziran 2020)

36 (Temmuz -
Eylül 2020)

37 (Ekim -
Aralık 2020)

kadınlarla mor bülten

36

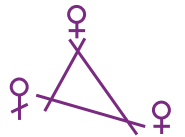
35

37

TÜRKİYE'NİN DÖRT BİR YANINDAN KADINLAR SES ÇIKARDI: ÇOCUK İSTİSMARININ AFFI OLMAZ! • DİYANETİN EŞCİNSELLİK AÇIKLAMASI VE SONRASINDA YAŞANANLAR • HAKLARIMIZDAN VAZGEÇMİYORUZ; İSTANBUL SÖZLEŞMESİ'Nİ UYGULA • HAKLARIMIZ EVE SİĞAR MI?: COVID-19'UN KADINLARIN HAYATINA ETKİSİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA • MÜCADELEMİZ VE AKTİVİZM KARANTİNAYA ALINAMADI: DÜNYADAN GELİŞMELER

KADININ İNSAN HAKLARI
YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ

Mor Bülten 2020 Almanacağı'ndan

Merhaba

Belli ki, 2020 senesi en çok Covid-19 salgınıyla hatırlanacak tüm dünyada. Türkiye için de durum farklı değil. Bir yandan da yine pek çok coğrafyada, önemli küresel yansımaları da olan hak ve eşitlik mücadeleleri sürdürüldü ve ulusötesi dayanışma ağları örülmeye devam edildi. Türkiye özelinde de bir yandan kazanılmış haklarımıza, bir araya geldiğimiz alanlara ve sivil topluma yönelik antidemokratik saldırılar devam ederken dayanışmamızı ve mücadelemizi beraber büyütme devam ettik.

Hafızalarımıza böyle kazınan 2020 senesi, nerdeyse 15 senedir yayınlamaya devam ettiğimiz Kadınlarla Mor Bülten için de önemli bir sene oldu. Bu seneye kadar basılı hazırladığımız ve siz okuyucularına ulaştırdığımız bu yayını, dijital ortama taşıdık. Uzun bir çalışmanın ürünü olan <https://morbulten.kadinininsanhaklari.org/> adresinde Mor Bülten'in ilk dijital sayısı olan 35. sayısını yayınlamanın heyecanı ve sevincini yaz aylarında yaşadık. 2020'nin ilerleyen aylarında hazırlayıp erişime açtığımız 36. ve 37. sayılarıyla Mor Bülten arşivi genişlemeye devam etti.

Dijital ortama taşınmasıyla, Mor Bülten için yeni imkanlar açılmış oldu. Örneğin, içeriklerin tamamını Sesli Mor Bülten başlığı altında sesli olarak da ulaşılabilir kıldık. Bununla beraber, özellikle son yıllarda ağırlık verdiğimiz video formatındaki içeriklerimize de Mor Bülten'de yer verme fırsatımız oldu. Dijital bir yayının böyle imkanlar tanınmasıyla beraber, basılı bir yayının da hem kişisel hem kurumsal arşivlerdeki, kütüphanelerdeki yerinin hâlâ önemli olduğunu düşünüyoruz. Bu düşünceden hareketle, 2020 içinde kendi web sitesinde yayınladığımız 3 Mor Bülten sayısını bir araya getiren bu Mor Bülten 2020 Almanacağı'nı hazırladık. Türkiye'deki kadın ve LGBTİ+ hareketlerinin hafızasını kayıt altına almanın büyük önemi olduğuna duyduğumuz inançla, Mor Bülten'in fiziksel olarak da raflarda, arşivlerde yer almaya devam edebilmesi için önümüzdeki yıllarda da bu çabamızı sürdürebilmeyi umuyoruz.

İlk sayısından itibaren geçen bunca zamanda Kadınlarla Mor Bülten'e katkısı olmuş herkese bir daha teşekkürlerimizle..

Kadının İnsan Hakları – Yeni Çözümler Derneği

Kadınlarla Mor Bülten Senelik KİH-YÇ İletişim Bülteni, Sahibi: Kadının İnsan Hakları – Yeni Çözümler Derneği • **Sorumlu Müdür ve Yazı İşleri Müdürü:** Zelal Bedriye Ayman • **Yayına Hazırlayanlar:** Derya Acuner, Tuğçe Canbolat • **Katkıda Bulunanlar:** Ayla Erdoğan, Aysun Töngür, Berfu Şeker, Birsal Güner, Damla Eroğlu, Derya Acuner, Duygu Şahin, Emel Uzman, Emine Sever, Ezel Buse Sönmezocak, Feride Eralp, Gülderen Kuru, Gülşah Seral, Hazan Çapkin, Hilal Gençay, Miyase Bulduruç, Nurchihan Temur, Özgür Can Sunata, Özlem Şen, Pınar İlkiz, Sevgi Uçan Çubukçu, Şule Atay, Şule Sepin İçli, Tuğçe Canbolat, Yeşim Erkan Yetişer, Zelal Bedriye Ayman • **İletişim Adresi:** Ağa Çırağı Sok. No: 7 Pamir Apt. Kat: 2 Daire: 7 Gümüşsuyu, 34437 İstanbul • **Tel:** (212) 2510029 • **E-posta:** newways@wwhr.org ve infokih@wwhr.org • **Grafik tasarım:** MYRA • **Baskı:** İmak Ofset Basım Yayın San. İstanbul

* Mor Bülten'in tüm sayılarına <https://morbulten.kadinininsanhaklari.org/> adresinden de ulaşabilirsiniz.

* Bu bültende yayımlanan yazı ve fotoğraflar sahibinden izinsiz kullanılamaz.

* Mor Bülten'de yazar ismi ile yayımlanan yazılardaki görüşler yazar(lar)a aittir ve bunların KİH-YÇ'nin görüşlerini yansıttığı anlamına gelmemektedir.

İçindekiler

SAYI
35

OCAK – HAZİRAN
2020)

6 BU SAYIDAN

6 BİZDEN HABERLER

- 6 2019'da Neler Yaptık?
- 7 Salgın Döneminde KİHEP, TCE Saha Uygulamalarımız ve İşbirliklerimiz
- 9 "Salgında Kadın Olmak" Araştırması

10 KADINLARDAN

- 10 Kendime Ait Bir Karantina
- 11 Pandemi ve Kadın
- 12 Ayla'nın Covid-19 Mektubu
- 12 "İnsan Olarak Bakabilmek"
- 13 Salgın ile Değişen Hayatımız

14 KADIN HAREKETİNDEN

- 14 Türkiye'nin Dört Bir Yanından Kadınlar Ses Çıkardı: Çocuk İstismarının Affı Olmaz!
- 14 Gücümüz Birbirimizden, Gücümüz Feminizmden!
- 16 KONDA'nın Yoksulluk Nafakası Araştırma Raporu
- 17 Diyanet'in Eşcinsellik Açıklaması ve Sonrasında Yaşananlar
- 18 TCK 103 Çocuk Cinsel İstismarı Affına Karşı Kadın Platformu

19 DÜNYADAN

- 19 Dünyadan Koronavirüs Sürecinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Duyarlı Uygulama Örnekleri

20 ÖZEL DOSYA: COVID-19

- 20 Covid-19'la Mücadelede Feminist Politika
- 20 Covid-19'la Birlikte Cinsel ve Bedensel Haklar Konusunda Dünyada Yaşanan Olumsuz Gelişmeler
- 22 Koronavirüs Salgını ve Kadına Yönelik Şiddet
- 23 Covid-19 ve Görünmez ama Ağır Bakım Emeği Yüğü
- 24 İnfaz Yasasının Yürürlüğe Girmesi ile Birlikte, Devlet Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Konusunda Sorumluluklarını Yerine Getirmeli ve Acil Tedbirler Almalıdır!
- 27 Salgın Döneminde EŞİTİZ Söyleşileri

28 SERBEST KÖŞE

- 28 Kriz Zamanlarında Hukuk: Bir Demokrasi Turnusolu

SAYI 36

TEMMUZ – EYLÜL
2020

32 BU SAYIDAN

32 BİZDEN HABERLER

- 32 Pandemide Savunuculuk: Neler Yaptık?
- 35 Geride Bıraktığımız Aylarda Gerçekleştirdiğimiz KİHEP Çalışmaları

36 KADINLARDAN

- 36 Yeni Okulum KİHEP
- 36 KİHEP Kadını Olmak
- 37 Karantinada Yaşamak Zor. Ya Sığınakta Kalmak Nasıldı?

39 KADIN HAREKETİNDEN

- 39 Haklarımızdan Vazgeçmiyoruz; İstanbul Sözleşmesi'ni Uygula!
- 40 Havle Kadın Derneği'nden Erken Yaşta Evlilik Araştırması
- 41 5 Soruda Uurla Kadın Dayanışma Derneği: Tanju Samancıoğlu ile Söyleşi
- 42 Eşitlik İçin Kadın Platformu (EŞİK)

43 DÜNYADAN

- 43 Yükselişteki Aşırı Sağ Karşısında Dünyadan Kadın Mücadelesi Örnekleri
- 45 Polonya'da İstanbul Sözleşmesi Tartışmaları

46 SERBEST KÖŞE

- 46 TERF Tartışmasının Arka Planı: Konu Nasıl Soyunma Odası Oldu?

SAYI 37

EKİM – ARALIK
2020

54 BU SAYIDAN

54 BİZDEN HABERLER

- 54 2020'nin Son Aylarında Neler Yaptık?
- 57 Haklarımız Eve Sığar mı?: Covid-19'un Kadınların Hayatına Etkisi Üzerine Bir Araştırma
- 60 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü'nde Israr Ediyoruz: İstanbul Sözleşmesi'ni Uygula!
- 62 Tacize Maruz Bırakıldığını Beyan Eden Kadınların Yanındayız!

63 KADINLARDAN

- 63 Pandemi Döneminde Engelli Kadınların Maruz Kaldığı Hak İhlalleri
- 64 Var Olsun Kadın Dayanışması, Yaşasın Örgütlü Mücadelemiz

65 KADIN HAREKETİNDEN

- 65 Sığınaksız Bir Dünya İçin Yaşasın Kadın Dayanışması
- 66 Kadın Koalisyonu'ndan "Pandemi Haritası": "Pandemide Gözümüz Belediyelerin Üstündeydi"
- 68 25 Kasım'da Kadınlar Erkek Şiddetine Karşı Tüm Türkiye'de Sokaktaydı
- 69 Erkek Şiddetine Karşı Her Eve Feminizm
- 70 İyi ki Varsın Mor Çatı!
- 71 Katledilen Kadınlar İsyanımızdır!

72 DÜNYADAN

- 72 Mücadelemiz ve Aktivizm Karantinaya Alınamadı: Dünyadan Gelişmeler

76 SERBEST KÖŞE

- 76 "Kadının İnsan Hakları" Kavramı Nasıl Ortaya Çıktı?

78 HAKLARIMIZI ÖĞRENEBİLMEK İÇİN BAŞVURULABİLECEK KURUMLAR LİSTESİ

ÖZEL DOSYA: COVID-19 • TÜRKİYE’İN DÖRT BİR YANINDAN KADINLAR SES ÇIKARDI: ÇOCUK İSTİSMARININ AFFI OLMAZ! • DİYANETİN EŞCİNSELLİK AÇIKLAMASI VE SONRASINDA YAŞANANLAR • TCK 103 ÇOCUK CİNSEL İSTİSMARI AFFINA KARŞI KADIN PLATFORMU • DÜNYADAN KORONAVİRÜS SÜRECİNDE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNE DUYARLI UYGULAMA ÖRNEKLERİ

Bu Sayıdan

Bizden Haberler

Kadınlarla Mor Bülten Dergimizi Yeniliyoruz!

Dernek olarak 2007 yılından bu yana basılı olarak çıkarmakta olduğumuz Kadınlarla Mor Bülten dergimizde çeşitli sebeplerden dolayı bazı değişiklikler yapmak istediğimizi sizlerle paylaşmak istiyoruz. Mor Bülten, KİHEP ağlarımızdaki KİHEP katılımcıları, eğitimcilerimiz ve sahadaki ortaklarımız arasında iletişim, etkileşimi artırmak ile Türkiye ve dünyadaki kadın hareketlerinin yaptıklarıyla ilgili haberleri paylaşmak amacıyla süreli yayın olarak yayın hayatına başladı ve kısa zamanda hem derneğimizin, hem KİHEP'in hem de kadın hareketinin önemli bir yayını haline geldi.

Zaman içinde değişen ihtiyaçlara göre, hem içerik, hem şekil ve hem de ulaştığı gruplar olmak üzere Mor Bülten'de sayısız değişiklikler yaptık. Bu kadar uzun süredir ürettiğimiz ve paylaştığımız bir yayın olarak Mor Bülten kadın hareketi tarihinde en uzun süredir çıkarılmakta olan yayınların başında geliyor ve bu da dergimizin önemini ve gerekliliği bir kere daha ortaya koyuyor. Bu vesileyle başından bu yana Mor Bülten'e yazı yazarak tanıklıklarını ve deneyimlerini samimi bir şekilde paylaşan tüm KİHEPli kadınlara, eğitimcilerimize ve ortaklarımıza tekrar çok teşekkür ediyoruz. Ayrıca elbette ki yine başından bu yana Derneğimizde dergiyi teknik ve içerik olarak hazırlayan ekipte yer alan tüm çalışanlarımıza, danışmanlarımıza ve üyelerimize kocaman bir teşekkürü borç biliyoruz. Bütün saydığımız kişilerin yoğun emeği ve samimi paylaşımları olmadan Mor Bülten'i bu kadar uzun süre devam ettiremezdik.

Teknolojinin son derece hızlı ilerlediği ve etkili olduğu günümüz koşullarında bilgilerimizi, deneyimlerimizi ve elbette ki tanıklıklarımızı birbirimizle daha etkin bir şekilde ve yeni yollar bularak paylaşmanın önemi açık. Biliyorsunuz ki derneğimizin isminde "Yeni Çözümler" bulunuyor ve buna uygun şekilde biz de Mor Bülten gibi etkili bir yayının farklı içerikler ile daha geniş kesimlere ulaşmasını sağlamanın yeni yollarını ve araçlarını bulmayı amaçladık. Aynı zamanda Mor Bülten'in derneğimizin KİHEP ile birlikte diğer tüm faaliyetlerini daha fazla içermesinin yani artık derneğin genel bülteni haline gelmesinin de iyi olacağını düşündük. Ayrıca yayınımızı dijital bir şekilde üretmenin ve yine elverişli tüm elektronik araçları kullanarak paylaşmanın iyi olacağına fikir birliğine vardık.

Bundan sonraki sayılarımızda Mor Bülten'i hem içerik hem de sizlere ulaştırma biçimleri bakımından farklı üreteceğiz ve paylaşacağız. Artık senede yalnız bir kez basılı olarak hazırlayacağımız dergimizin yeni sayılarını dijital ortamda üretip, web sitemiz içinde ayrı bir sayfada hazırlayacak ve bunlara ulaşabilmeniz için linklerini abonelerimiz, tüm ilgili kişi ve kurumlar ile sosyal medya hesaplarımız başta olmak üzere, e-posta ve WhatsApp grupları yoluyla paylaşacağız. Çıkaracağımız yeni sayıları eski biçimine yakın ancak bazı yeni değişiklikler ile tasarlamayı ve sesli olarak okuyup, kaydını paylaşmayı da planladık.

Bu yeni haliyle Mor Bülten dergimizi beğeneceğinizi umuyor ve herkese keyifli okumalar diliyoruz.

Sevgilerimizle ve dayanışmayla,

Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği

2019'DA NELER YAPTIK?

Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği

Hak bilincinin ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin gelişimine katkıda bulunan faaliyetlerimize devam ettik.

12 TCE Semineri ile 616 kadın ve erkeğe ulaşıldı.

KİHEP'ten yararlanan kadın sayısı 16 bini aştı.

2019 yılında 40 KİHEP grup çalışmasına 600 kadın katıldı.

450 kişilik KİHEP Şenliği gerçekleştirildi.

KİHEP Eğitici Buluşması gerçekleştirildi.

Genç KİHEP başlıklı yeni bir eğitim içeriği geliştirdi ve pilot uygulamasına başladı.

KİHEP, KİHE ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Seminerleri'nin etkilerini Bilen Bağımsız Etki Değerlendirme Araştırması tamamlandı, Raporu yayımlandı.

Türkiye çapında ve uluslararası düzeyde savunuculuk çalışmalarımıza devam ettik.

Evrensel Periyodik İnceleme sivil toplum raporuna katkı sunduk.

SKH Sivil Toplum Gözgeci Raporu'nu yayınladık.

Pekin+25 Tr Kadın Platformu ve Nafaka Hakkı Kadın Platformu'nda aktif yer aldık. "Nafaka Hakkına Dokunma" kampanyası düzenledik.

10 uluslararası toplantı, 3 çalışma grubu, 1 danışma ve 1 yürütme kurulunda yer aldık, 4 tutum belgesi yazımını koordine ettik.

Feminist Buluşmalar da 3 oturum düzenledik.

Kaos GL ile 66 feminist ve LGBTİ+ aktivistinin bir araya geldiği "Dayanışma Yaşatır Çalıştayı" düzenledik.

2019 Yılındaki Faaliyetlerimiz

Feminist bilgi üretimine ve bilginin yaygınlaştırılması çalışmalarımıza devam ettik.

25 binden fazla yayın ve materyal dağıttık.

2 adet Mor Bülten yayınladık.

Derneğimiz ile ilgili 66 haber medyada çıktı.

Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin yaygınlaştırılması kapsamında hazırladığımız web sitesi www.hedef5.org yayına girdi.

Nafaka Hakkı Kadın Platformu ve bilesenlerinin nafaka hakkı ile ilgili yaptığı çalışmalar kapsamında yıl boyunca medyada 104 farklı haber yer aldı.

3 Karşılıklı videoyu ve derneğimizin 25. yılı faaliyetleri kapsamında çektiğimiz 2 video toplam 32.111 kez izlendi.

2019

www.kadinininsanhaklari.org

SALGIN DÖNEMİNDE KİHEP, TCE SAHA UYGULAMALARIMIZ VE İŞBİRLİKLERİMİZ

Covid-19 virüs salgını, hem kişisel hayatlarımızı, hem toplumsal ve ekonomik hayatlarımızı ve elbette dernek olarak faaliyetlerimizi olumsuz yönde etkiledi. Tehlikesi ve etkisi halihazırda bitmemiş olan salgın, Türkiye’de etkisini Mart ayının başından bu yana hissettirdi ve akabinde çeşitli önlemler alınmak zorunda kaldı. Dünyanın pek çok yerinde olduğu gibi Türkiye’de de milyonlarca insanın evlere kapanması, çalışanların evlerden çalışmaya devam etme zorunluluğu, sık aralıklarla yaşanan sokağa çıkma yasakları, seyahat kısıtlamaları, toplumsal ve ekonomik hayatı neredeyse durma noktasına getirdi. Bu arada Mart ayının sonuna doğru İçişleri Bakanlığı yakın teması olacağı kalabalık gruplar halinde yapılacak etkinlik, toplantı, seminer, grup çalışmaları gibi faaliyetlerin gerçekleştirilmesini de yasakladı.

Bu durum, saha faaliyetlerimize ara vermemize sebep oldu. Yürümekte olan 25 KİHEP grup çalışmamıza ve aynı zamanda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Seminerlerimize (TCE) ara vermek zorunda kaldık. Uzun zamandır iş birliği yaptığımız belediyelerin yanı sıra Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Sun Tekstil ve H&M şirketleri ve diğer ortaklarımız ile bu sene içinde yürütmeyi planladığımız faaliyetlerimizi hayata geçiremedik. Salgının Türkiye ve dünyadaki gidişatı, sağlıkla ilgili alınacak tedbirlerin ne olacağı gibi etkenler, dernek olarak bu sene ve gelecek sene için faaliyetlerimizi ne olabileceğini belirliyor olacak.

Salgının henüz etkisini göstermediği yılın ilk aylarında bazı faaliyetlerimizi gerçekleştirebildik. Mart ayı ortasında ara vermek zorunda kaldığımız yaklaşık 500 kadının katılımıyla yürüyen 25 KİHEP grup çalışmasının yanı sıra, 5 ilde tamamladığımız 9 TCE Seminerimize 306 kişi katıldı. Çiğli Belediyesi ile KİHEP Kurumsal İş Birliği Protokolünü imzaladık ve böylece protokol imzaladığımız belediye sayısını 14’e çıkardık. Desteği için Çiğli Belediye Başkanı Utku Gümrükçü’ye ve Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürü Aydan Kumral’a çok teşekkür ediyoruz. Bunun dışında Şişli Belediyesi ve Karşıyaka Belediyeleri ile KİHEP Protokollerimizi yeniledik.

Ayrıca Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği (TÜKD) ile TÜKD’nin çeşitli şubelerinde TCE Seminerlerini uygulamak amacıyla protokol imzaladık ve Mart ayına kadar olan sürede 4 ayrı şubede 170 kadının katıldığı 4 seminer organize ettik. Saha çalışmalarımızı bir kadın örgütüyle birlikte uyguluyor olmak bizler için çok iyi bir deneyim oldu ve bu vesileyle TÜKD’de bu sürece katkıda bulunan tüm kadın arkadaşlarımıza çok teşekkür ediyoruz.

Daha önce de sizlere bilgisini verdiğimiz gibi, KİHEP tarihinde ilk defa bir fabrikada kadın çalışanların mesai saatleri içinde katıldıkları bir KİHEP grup çalışması başlattık. Salgın sebebiyle tamamlamadığımız bu grup çalışmasını, Manisa’da bulunan Sun Tekstil şirketi ile iş birliği içinde

Çiğli Belediyesi ile derneğimiz protokol imzalararken

yapıyoruz ve normalleşme aşamasında grup çalışmasını bitirmeyi planlıyoruz. Bu kıymetli iş birliği fabrika Müdürü İpek Çetiner, sevgili eğiticimiz Melek ve tabii fabrikada grup çalışmasına büyük ilgi ve katılım gösteren kadınlar sayesinde oldu. Hepsine ayrı ayrı teşekkür ediyoruz.

Mart ayı başında ayrıca, İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü ile iş birliği kapsamında, İstanbul Aile ve Danışmanlık Eğitim Merkezleri’nde (İSADEM) 90 kadının katılımıyla 4 TCE Seminerimizi gerçekleştirdik. Katkıları için İBB Genel Sekreter Yardımcısı Şengül Altan Arslan, İBB Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürü Şenay Gül’e ve İSADEM Sorumlularına çok teşekkür ediyor ve normalleşme aşamasında bu iş birliğimizin devamını diliyoruz.

KİHEP KATILIMCILARIMIZA MEKTUP GÖNDERDİK

Salgının olumsuz etkilerini aşmak amacıyla KİHEP özelinde, dijital imkan ve araçları kullanarak çeşitli faaliyetlerimizi gerçekleştirdik. Salgına kadar devam eden ve sonrasında ara vermek zorunda kaldığımız 25 grup çalışmasına katılan 500 kadına ve emek veren eğiticilerimize mesajlar gönderdik. Normalleşme aşamasında yarım kalan grup çalışmalarının tamamlanmasını planladık.

KİHEP DAYANIŞMA SOHBETLERİ GERÇEKLEŞTİRDİK

Bizi evlere kapatan ve uzun bir süre hayatlarımızı durma noktasına getiren salgının etkili olduğu Mayıs, Haziran ve Temmuz aylarında, KİHEP ağlarımız ile iletişim ve etkileşimimizi canlı tutmak amacıyla yaptığımız bir diğer faaliyetimiz de haftalık sohbet/söyleşi programları düzenlemek oldu. Bu kapsamda görüntülü görüşme olanağı sunan Zoom isimli dijital platform aracılığıyla KİHEP eğiticilerimiz ile her hafta bir akşam buluşmalar gerçekleştirdik.

Salgının hayatımıza etkilerini "Benim Korona Öyküm" başlığıyla konuşurken birbirimizle bu yeni yaşam düzeninde kişisel olarak geliştirdiğimiz "hayatta kalma stratejilerimizi" paylaştık. Sonraki hafta Uçan Süpürge Kadın Filmleri Festivali'nde yayınlanan "İkinci Şans" filmi

izledik ve filmi birlikte değerlendirdiğimiz bir sohbet yaptık. Daha sonra, derneğimizin kurucularından Prof. Dr. İpek İlkkaracan ile "Covid-19, Bakım Ekonomisi Krizi ve Kadın Emeği" konusunda söyleşi yaptık. İzleyen haftada Prof. Dr. Begüm Özkaynak ve Süheyla Doğan ile "Feminizm ve Ekoloji" başlığı altında ekofeminizm ve ekolojik felaketlerin kadınların hayatını nasıl etkilediği ve kadınların bu konudaki örgütlenmelerini konuştuk. Sonraki sohbet konumuz "Kadın, Sanat ve Toprak" idi ve Dr. Öğr. Üyesi Tuba Batu ile sanat dünyasındaki cinsiyet ayrımcılığı ve buna karşı kadın sanatçıların neler yaptığıyla ilgili söyleştik.

Anne Çocuk Eğitim Vakfı'nda, Babalık Çalışmaları Direktörü olarak çalışan Hasan Deniz ile "Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanmasında Erkeklerin Rolü Nedir" başlıklı sohbetimizde ise erkeklerin eşitliğin sağlanmasında ve ayrımcılığın aşılmasındaki sorumlulukları ve rollerinin ne olabileceğini etraflıca tartıştık. Son aylarda tekrar gündeme getirilen Türk Ceza Kanunu'nun çocuklara yönelik cinsel istismarı suçlarını düzenleyen 103. Maddesi etrafındaki güncel tartışmaları ve kadın hareketinin bu

konuda yürütmekte olduğu kampanyasını ele aldığımız sohbetimizi Dernek Yönetim Kurulu Üyemiz ve Eşitlik İzleme Kadın Grubu (EŞİTİZ) sözcüsü Av. Hülya Gülbahar'ın sunumu eşliğinde yaptık. Sonraki hafta Kültürlerarası Hemşirelik Derneği'nden Gülbu Tanrıverdi ile "Kültür, Sağlık ve Kadın" başlıklı konuda söyleşimizi yaptık. Temmuz ayı başındaki söyleşimizde ise "Kadın ve Cinsellik" başlığı altında Dr. Özlem Öztürk "Sağlıklı Cinsellik" ve Nigar Etizer Karacık "Mutlu Cinsellik ve Cinsel Haklarımız" temalı konuşmalar yaptılar.

KİHEP grup katılımcıları arasında da iletişim ve dayanışma devam etti ve kitap okuma etkinlikleri, film tartışmaları, çevrimiçi toplantılar yaptılar. Yeni normal geleceğimizi nasıl şekillendirecek henüz bilemiyoruz. Ancak aynı odada buluşacağımız günler gelene kadar birlikteliğimizi ve temasımızı, bulacağımız yeni yollar aracılığıyla devam ettirmeye ve yan yana durmaya devam edeceğimiz kesin.

COVID-19 SÜRECİNDE KİHEP GRUP YÖNLENDİRİCİLERİYLE SOMATİK DENEYİMLEME ÇALIŞMALARI

Görünmez bir tehdit olan Covid-19 salgını çerçevesinde değişen yaşam koşullarımızdan kaynaklanabilecek olumsuz etkileri hafifletmek ve bedenimizi, sinir sistemimizi rahatlatmak için 28 Mart itibarıyla KİHEP grup yönlendiricilerine yönelik Somatik Deneyimleme çalışmalarını başlattık. Dr. Peter Levine tarafından geliştirilen Somatik Deneyimleme yaklaşımı, travma ve kronik stresin yarattığı etkileri iyileştirmeye yönelik, kısa süreli, sinir sistemini ve bedeni merkeze alan psiko-biyolojik bir yaklaşım. Grup olarak yaptığımız uygulamalara katılan arkadaşlarımız rahatladıklarını, kaygılarının azaldığını, ağrılarının hafiflediğini, duygularını daha rahat taşıyabildiklerini, daha rahat nefes aldıklarını ve kendilerini daha sağlam, iyi, güvende ve güçlü hissettiklerini ifade ediyorlar. Salgının etkilerinin halen süregeldiği bu günlerde, sağlığı destekleyen bir çalışmada buluşabilmek hepimize iyi geliyor sanki.

“Salgında Kadın Olmak” Araştırması

Hilal Gençay

2020 yılını birçoğumuz Covid-19 salgını ile hatırlayacağız. Yaşadığımız bu olağanüstü deneyim bir sürü zorluğu ve belki bir o kadar fırsatı da beraberinde getirdi. Zorluklar ilk bakışta hepimiz için benzermiş gibi görünse de, meseleye bir miktar daha yakından baktığımızda bu normali kıran durumun üzerimizdeki etkisinin yaşımıza, cinsiyetimize, ekonomik durumumuza, yaşadığımız yere, çalışıyorsak ne iş yaptığımızı göre değiştiğini fark ediyoruz. Hal böyleyken salgının etkilerinin kadınlar, erkekler ve LGBTİ+'lar için farklı olacağı da çok açık. Bu salgın kimilerinin söylediği gibi bizi eşitlemedi, aksine belki de aramızdaki mesafeleri biraz daha açtı. Tüm bunları kendimize ve etrafımıza baktığımızda zaten bir çırpıda görebiliyoruz. Fakat Türkiye genelinde durum neydi, genel olarak kadınlar neler yaşadılar, salgınla beraber gelen dertlerle kadınlar nasıl baş ettiler... Tüm bu soruların cevaplarını vermek kolay değil. Dernek olarak salgının ülkemizde baş gösterdiği ilk günden itibaren bu sorulara cevap aradık Bu sebeple salgının kadınlar üzerindeki etkilerine“haklar perspektifi” ile bakan, aynı zamanda kadınların salgın şartları altında karşı karşıya kalmaları olası sorunları ve bunlarla nasıl baş ettiklerini de ortaya koyan bir araştırma yapmaya karar verdik. Araştırmada üç farklı kadın grubu ile toplam 1.500 görüşme yapıldı. Bu gruplardan ilki yani Türkiye örneklemini için 81 ilden toplam 1.200 kadın ile telefon görüşmeleri yapıldı. Araştırmanın ikinci örneklemini Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı (KİHEP) grup üyelerinden (240 kişi) ve üçüncü örneklemini de KİHEP grup yönlendiricilerinden (60 kişi) oluşturuldu. Araştırmada Türkiye genelini temsil eden kadınlara, KİHEP grup üyelerine ve yönlendiricilerine aynı sorular soruldu ve böylece salgınla baş etmede KİHEP almış olmanın, bu ağır içinde olmanın etkisine de ayrıca bakılması amaçlandı.

Araştırmamız Mayıs ayında başladı, Haziran ayı başında görüşmeler tamamlandı, Temmuz ayında da raporun çıkması bekleniyor.

Bu araştırma için KİH-YÇ ekibi profesyonel bir araştırma ekibi ile çalıştı. Araştırmanın tasarımında ve saha uygulamasında KİH-YÇ'nin çalışma ilkeleri ile feminist izleme değerlendirme yaklaşımı ilkeleri hayata geçirildi.

İllüstrasyon: Ceren Suntekin

Tüm bu ilkelerin hayata geçirilmesi için süreçte aşağıdaki adımlar izlendi:

- ⦿ Araştırmada kullanılan soru formu; akışı ve sorularda kullanılan ifadeler itibarıyla ankete katılanların bu anketle ilgili herhangi şekilde rahatsız olmalarını ya da kendilerini kötü hissetmelerini engelleyecek şekilde tasarlandı.
- ⦿ Araştırma sahaya inmeden tüm araştırma ekibi KİH-YÇ ekibi tarafından KİH-YÇ'nin çalışma ilkeleri ve feminist izleme değerlendirme yaklaşımının aktarıldığı bir eğitim aldı.
- ⦿ Araştırma ekibi, anketler yürütülürken çeşitli konularda destek isteyen katılımcılara gerekli yönlendirmeleri yapabilmeleri için önceden bilgilendirildi.
- ⦿ Araştırma ekibine sahada anketlerin yürütüldüğü tüm veri toplama süreci boyunca KİH-YÇ ekibi tarafından haftada bir süpervizyon desteği sağlandı.
- ⦿ Araştırmanın sonuçlarının araştırmayı sahada yürüten anketörlerle ve isteyen katılımcılarla paylaşılması için bir planlama yapıldı.
- ⦿ Araştırmaya 81 ilden dahil olan KİHEP grup üyesi ya da yönlendiricisi dışındaki kadınlardan isteyenlerin Mor Bülten'e aboneliği sağlandı.

Kendime Ait Bir Karantina

Aysun Töngür

KİHEP Eğitici - Ankara

İnsanlar dünyası olarak bir virüsle mücadele etmekteydik. Amaaan zaten bir kadın olarak ömrümün hangi dakikası hangi alanda mücadelesiz geçmişti ki? "Bir de Covid-19 ile mücadele ederiz tatlım ya n'olcak" dedim ilk. İşte tam da buradan başlamak istedim yazıma. Tüm dünyada kadınların yönetimde olduğu ülkelerin başarılı Covid-19 mücadeleleri haberleri yayılırken ben de evde oturdum kendi kişisel karantina odamı düşündüm. Tutunduklarım, zorlandıklarım neler diye baktım kendime bir kez daha. Bunları da sizlerle paylaşmak istedim. Suya yazayım derken buraya yazıp gönderdim. Belki de yazmaya bir yerden başlamak lazımdı. Ben Aysun, Ankara'dan yazıyorum bu yazıyı sizlere. Canım kadın Virginia Woolf'un¹ da dediği gibi "Para kazanın, kendinize ait ayrı bir oda ve boş zaman yaratın. Ve yazın, erkekler ne der diye düşünmeden yazın!"

Süreçte şikayetlerin sınıfsal ayrımını da düşündüm. Şikayetler de sınıflar arası ve cinsiyetler arası ayrılıyordu. İşi olan uzaktan çalışmanın zorluklarını anlatıyordu, işsiz olan da yaşam mücadelesi veriyordu. Çocuklar için uzaktan eğitim vardı ve veliler de kendi aralarında eğitim alabilenler ve alamayanlar olarak ayrılıyorlardı. Her gün öyle çok ayrım fark ediyordum ki, bu ayrımlar üstüme üstüme geliyordu sanki. Bir yandan şiddet, ayrımcılık tüm dünyada artıyor ve hak mücadelesi dayanışmayla sürüyordu. 20 yaş altı ve 65 yaş üstü insanlar vardı ki onların hakları hakkında kendileri dışında bir çok kişinin söz sahibi olduğu zamanlardaydık. Bu arada infaz yasası çıkmış, her şeyin üstüne bir de yasa değişiklikleriyle ilgili sürekli tetikte olmak zorunda gibi hissediyordum ki şu dakika hala öyle.

Örgütlenme biçimlerimiz de online olmuştu tabi, diğer birçok şey gibi. Bir yandan da WhatsApp gruplarındaki kompo teorileri, gezilecek müzeler, izlenecek tiyatrolar, okunacak kitaplar, operalar, sağlıklı yaşam tarifleri, kişisel gelişim-meditasyon yazıları, ekme tarifleri, yoga pozisyonlarının hepsi tam göğsümün ortasında bir taş varmışçasına yerleşmiş ve ben onu kaldıramıyormuşum gibi hissettiriyordu ilk günler. Ne kadar da yetersizdim, ne kadar da eksiktim, ne kadar da yapmam gereken şey vardı ve hep güçlü, mutlu olmalıydım! Ta ki bir başıma odada kendimi şarkı söylerken bulana kadar. Sonrası daha hızlı aktı. Önce gözyaşlarım, sonra da süreç daha kolay aktı yani. Yani ben mutlu olmak zorunda değildim süreçte, ekme yapmak zorunda da değildim. İyi olmak zorunda hiç değildim. Bunu hissettiğim anda çevremdeki kadınlarla da paylaştım, yazdım, anlattım. Bolca şarkı söyledim. Sesim yeryüzüne yayıldıkça, o titreşimler beni iyileştirdi sanki.

Bir de şanslıydım bu süreçte kimilerine göre. Zira evde birlikte yaşadığım partnerimin ev işleri ve yemek konusunda benden

¹ Virginia Woolf, geçen yüzyılın başında yaşamış ve hem kullandığı roman yazma teknikleri ile hem de feminist bakış açısı ile edebiyat dünyasında çığır açmış feminist edebiyatçı.

Eğiticilerimizden Aysun Töngür KİHEP Şenliği'nde

daha hevesli olması bir şans şimdilerde, belki de hep öyleydi. Ama tekrar tekrar söyleyeceğim eşitlik yoksa artık benim hayatımda aşk da yok! Zira bu da bir deneyimdi geçmiş ilişkilerimden gelen, yani hiyerarşik romantik ilişkiler. Fark ettiğimi düşündüğüm zamanlarda bile farkında olmadan zorlandığım ilişkiler. Odada şarkılar söylemek, bir şey yapmak zorunda olmadığının farkına varmak, canım isterse uzanıp duvara boş boş bakmak ve zihnimi durdurmaya çalışmak, başka kadın dostlarımla deneyim paylaşımları yapmak, ara ara sevdiğim sanatsal aktiviteleri izlemek, nefes çalışmaları, bedenimle ilişkiye dönüp bakmak, diğer kadınların yaşadığı zorluklar hakkında konuşmak, düşünmek ve ucundan dokunabilmek iyi geldi.

Önce uzaktan verdiğim eğitimler daha kolay geçmeye başladı, sonra danışmanlık verdiğim kadınlarla görüşmelerden sonra hissettiklerim beni sürecin başladığı ilk günlerdeki gibi yormamaya ve kabul etmeye götürdü. Sonra baktım iyi hissediyorum, kendi kendime hemen en son bitirdiğim KİHEP grubumdaki kadınlarla buluşsak mı dedim? Uzaktan, bilgisayardan oldu bu buluşmalar tabi. Neler yaşıyorduk ki acaba? Benziyor muyduk? Yaşadığımız odalar ayrı da olsa, farklı hayatlar da yaşasak, hepimiz farklı deneyimler yaşamış olsak da benziyor muydu zorlandıklarımız, özlediklerimiz? Öyle iyi geldi ki birbirimizin yaşadığına bakmak ve bunları konuşabilmek. Üstüne bir de KİHEP Dayanışma Sohbetleri eklendi. Bir film üzerine düşünmek bile zihnimi iyileştiriyordu. Korkularım paylaştıkça azalıyordu sanki. Ve canım Gülşah'ın Somatik Deneyimleme çalışmaları... Bedenimde güçsüz hissettiğim yerin sanki tüm bedenimi kapladığı hissinden beni kurtaran çalışma. Bedenimin güvenli alanlarını hissettiren ve beni güçlendiren çalışma.

İyi ki dediklerimden tüm bu yazdıklarım. Her kadının karantina deneyimi bambaşka belki. Benimki müzikli, sanatlı, yogalı, bol dayanışmalı, okumalı, izlemeli, düşünmeli oldu. Hayatımda olan pozitif alanların kıymetini bir kez daha anladım; kaçtığım, sığındığım alanlar, beni iyileştiren, gücümü bulduğum alanlar. Ve bu süreçte tekrar tekrar "iyi kalma, iyi olma" hallerimi ve bu baskıyı düşündüm. Ve bazı günler "bugün iyi hissetmiyorum" diyebilmenin bir özgürlük olduğunu ve bunu söyleyebilmenin beni zayıf değil güçlü kıldığını fark ettim.

Her koşulda kendi hayatını yenilemeye çabalayan tüm hemcinslerime uzaktan sanılarak bitiriyorum yazıma. Kendimize ait bir karantina süreci yaşayabilmemiz ve özgür olabildiğimiz zamanlarda ekransız göz göze bakabildiğimiz zamanlarda buluşmak üzere.

KİHEP katılımcılarından Miyase Bulduruç sertifikasını alıyor

KİHEP Sertifika Töreni esnasında

Pandemi ve Kadın

Miyase Bulduruç

KİHEP Katılımcısı - Ankara

**KADIN...BEN KADIN...SEN KADIN...HANGİ KADIN?
HEY KADIN!!!**

Yılanla yarasanın aşkı mıydı? Yoksa, karada yaşamak isteyen balığın aşkı mıydı? Sonuç: Kazanan yoktu. Bu kadar basit olabilir miydi? Doğa hor kullanılırken “dur demekte” geç kalınmıştı. Bu kadar şiddete karşı öcünü alacaktı elbet. Bir anda tüm dünyayı eşitleyeyim demiş gibiydi. Peki öyle miydi? “Pandemi”, “entübe”, “Covid-19” hayatımıza giren üç yeni kelime... Maskeli balo değil, hepimiz maskeli olduk. Anlamını bilmediğimiz kelimeleri öğrenmek zor değildi benim için. Yaşamamız gereken bir süreç, sonu ne olacak bilmeden. Pandemiden önce kadın hayatın neresindeydi ki şimdi nerede? Bazen krizler kimileri için fırsattır, kimileri için de bilgi çağına, yeni çağa farkında olmadan geçiş oldu bu süreç... Kolay değildi ama öğrenilemeyecek şeyler de değildi. Sadece ne olduğunu bilemediğimiz bir tedirginlik... Bu süreçte hepimize farklı farklı görevler düşmüştü. Peki, kırsalda yaşayan kadın mı metropolde yaşayan kadın mı? Tüm sorumluluğu yüklenen kadın mı? Hangi kadınlardık... Ben kimdim?

Ben duygusal olarak yorgun ama mutlu olmak için çabalarırken, metropole gelmeden önceki hayatım sanki bir anda metropole taşmış gibi keyifliydim. “Ekmekçiii...”, “Sebzeci...”, “-Bohçacı geldi hanım...” gibi sokak seslerini anımsıyordum. Camdan insanlar birbirleriyle selamlaşmayı öğrenmişlerdi yeniden. Birbirlerini gerçekten özleyen ve özlemin sıcak sarılmanın kıymetini bilmekte oysa. Peki zorlukları yok muydu? Tedirginlik yok muydu? İşsizlik ne olacaktı? Belediyelerin destek kolileriyle evler ne kadar geçinebilirdi? Gözümüze soka soka yardım değildi ihtiyacımız olan. Pandemi sonrası

ülke ekonomisi, işsizlik ve hayatın devamlılığını sağlamak nasıl olacaktı?

Sanki rekabet ve seçim kampanyası gibi komik... Ama öğrenilmiş hayat her hâlükârda yaşanacak. Şehirli kadın için bir anda eve kapanmak daha çok sorumluluk demek oldu. Aile içinde bu süreci kaynaşarak, sorumlulukları paylaşarak daha sevecen hale dönüştürenler vardı. Bir de ne yaparsa yapsın şiddete maruz kalıp susanlar... Bir de aktivistlerimiz vardı. Onlar, evet her yerden kadınlara ulaşmaya çalışıyorlardı. Yayınlar, internet, açık oturumlar, bilgilendirmeler yapıyorlardı. Almak isteyen, dinleyen tabi ki bilgileniyor. Ama nereye kadar yetiştirebiliyorlardı sorusu hep var.

Bir de bu dönemde kadına şiddeti normalleştirme süreci vardı tabi. Bir gecede pandemiyi fırsata dönüştüren üzücü kanun değişiklikleri kadına şiddeti artıracaktı. Ve de öyle oldu. Her gün en az bir kadın cinayeti var ve kadına şiddet durmadı. Burada İstanbul Sözleşmesi önemli tabi ki. Derhal uygulanmalı. Kadınlar ne kadar susturulmaya çalışılsa da susmayacak.

Pandemiyi öğrenme süreci olarak kullanıp kendini geliştirerek geçiren kadınlar da var. Hayatlarında yapmadıklarını yaptılar, okumak istedikleri kitapları okudular. Ancak ev halkına uyum sağlamalıydılar. Zira çocukların eğitimi de evdeydi. Hijyen de kadından sorulurdu. Ailenin sağlığını korumak da sanki kadının görevi olmuştu. Sağlığın önemini bir kez daha pandemi süreci gözümüze soka soka öğretti. Doğanın sadece insana ait olmadığını bir kez daha anlamak kuş civıltılarıyla uyanmak güzel olsa gerek. Sağlık çalışanlarına emekleri için teşekkür etmeli ve bu süreçten sonra insanların daha duyarlı olacağına inanmak istiyorum. Sağlıkla kalın... Huzurla kalın... Sevgiyle kalın... Paylaştıkça çoğalın...

Ayla'nın Covid-19 Mektubu

Ayla Erdoğan

KİHEP Eğiticisi - İzmir

Merhaba Arkadaşlar,

Umarım herkes, sağlıklı ve iyidir. Bu pandemi sürecinde tek zenginliğimiz sağlıklı olmayı becerebilmek diye düşünüyorum.

Ben de kendi adıma, bu süreci ilk başlarda bir panik ve endişe ile geçirdim. Alışveriş poşetlerinin havalandırılması, silinmesi, kapı ve anahtar düğmelerini silinmesi derken, bir baktım oğlum ve eşim benden görevi devralmışlar. Alışveriş poşetleri eşime ait, temizliği ve toz alıp silmeyi oğlum yapıyor. Yıllardır evimizde bir paylaşım vardı ama bu süreçteki yükü bir kadın olarak üstüme almak istemedim ve paylaştık.

Bu arada Çeşme'de devam eden KİHEP grubunu pandemi sürecinde ertelemek durumunda kaldım. Bu erteleme beni ve grubu da haliyle etkiledi çünkü çok güzel bir uyum yakalamıştık ve her şey çok güzel gidiyordu.

Hem grup arkadaşlarım hem ben, pandemi sürecinde birbirimizle iletişimi ve dayanışmamızı sürdürmeye

Eğiticilerimizden Ayla Erdoğan'ın KİHEP Grubu sertifikalarını alırken

devam ettik. Grubumuzu, WhatsApp grubumuz üzerinden görüşerek canlı tuttuk. Örnek veririm, grupta ben okuduğum kitabımı paylaştım ve sizler neler okuyorsunuz diye sordum ve bir anda herkes okuduğu kitapların resmini paylaşmaya başladı. Hatta okudukları kitap varsa o kitap ile ilgili bilgiler verdiler, aynı yazarın başka eserlerini paylaştılar ve bir anda bayağı bir kitap arşivimiz oldu diyebilirim.

Aradan bir zaman geçtikten sonra bu sefer izlediğimiz filmleri, dizileri paylaşmaya başladık. Online müzeleri gezdik birlikte. Bu süreçte izlemediğim internet dizilerini izledim arkadaşların önerileriyle.

Bu arada önceki KİHEP gruplarından arkadaşlarımızı da dahil ederek, Uçan Süpürge Uluslararası Kadın Filmleri Festivali'nden filmler izledik. Birbirimizle makaleler paylaşıp okuduk, kadınlarla ilgili, haklarımızla ilgili online olarak yapılan söyleşilere katıldık, TCK 103, kadına yönelik şiddet gibi konularda gerçekleştirilen sosyal medya kampanyalarına katılarak dayanışmamızı güçlendirdik.

Bu süreci birbirimize ses vererek götürmeye çalışıyoruz.

Ayrıca ertelemek durumunda kaldığımız gruplarımızda paylaşmak üzere Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği'nden aldığımız destek mesajı da bizim kendimizi iyi hissetmemizi sağladı ve dayanışmamızı daha da güçlendirdi... Tekrar teşekkürler.

Umarım en kısa sürede tekrar özgür günlerimize kavuşuruz.

Güzel ve sağlıklı günlerde buluşmak dileğiyle. Lütfen herkes kendine iyi baksın.

Son zamanlardaki sloganımızla bitirmek istedim...

İyi ki varsınız iyi ki varız... Sevgiler...

“İnsan Olarak Bakabilmek”

Emine Sever

KİHEP Katılımcısı - İstanbul

2018 KİHEP mezunlarından, Emine ben. Mezun diyorum çünkü KİHEP bir okuldur benim için. Kadına haklarını, özgüveni, eğitimin önemini öğretir. O öğreticilerden biri olan grup yönlendiricimiz sevgili Duygu'ya ve eğitimlerin bize ulaşmasını sağlayan herkese bir kez daha teşekkür etmek isterim buradan.

KİHEP eğitiminde birçok bilgi edindim. Birkaçını

uygulama şansım oldu. Bunlardan bir tanesini sizlerle paylaşmak isterim. Ben KİHEP'ten sonra eğitime verdiğim önemi kadın platformlarında paylaşmak için yaşadığım ilçenin Kent Konseyi “Kadın, Siyaset ve Eğitim Meclisi”ne üye oldum ve bildiklerimi uygulama fırsatı buldum. Şimdi ilçemizde yeniden KİHEP eğitimlerinin verilmesini sağlamak, ilk projelerimden biri olacak. Daha fazla kadının eğitime katılabilmesi, kendine güvenen ve haklarını bilen kadınlar olabilmelerine destek olmak için.

Bugünlerde çokça konuştuğumuz bir konuya da değinmeden geçemeyeceğim. Dünyaca ortak bir kader yaşıyoruz. Covid-19 hakkında şahsi bir gözlemim var. İnsan ve kadın deyince, hep kendime sorduğum bir soru vardı: “Kadın hakları, kadın sığınma evi” kavramlarının başında neden sadece kadın ibaresi vardır? Bu örnekleri çoğaltabiliriz, ayrımcılığın sonu yok. O, şu, bu, öteki vs. Oysa ki Covid-19 virüsü, kadın, erkek ayrımı yapmayan; insanla beslenen bir virüs.

Salgın ile Değişen Hayatımız

Hazan Çapkın

KİHEP Katılımcısı - İzmir

Kadınlar olarak birçok hakkımız olduğunu biliyordum fakat bu bilgi genelde sözde kalyordu bende. KİHEP eğitimine katılarak bu bilgiyi sözde bilgi olmaktan çıkartıp, özde bilgi haline getirebildiğimi düşünüyorum. Artık kadınlar olarak uluslararası sözleşmelerde, Birleşmiş Milletler nezdinde, Anayasa'da ve çeşitli kanunlarda siyasetten eğitime, aile ilişkilerinden ekonomiye kadar geniş bir yelpazede güçlü haklara sahip olduğumuzun bilinci içindeyim.

2020 yılının başından bugüne kadar tüm dünyayı etkisine alan Covid-19 salgını, bugüne kadar dünyaya gelmiş en demokrat virüs olarak niteleyebilirim. Zira zengin-fakir, genç-ihthiyar, kadın-erkek, devlet başkanı-işçi gibi bir ayrım yapmaksızın herkese eşit davranıyor. İnsan davranışları ve duyguları, ekonomik hayat, devlet yönetimi, yerel yönetimler gibi toplumun her alanı, salgının etkisi ile bambaşka bir boyuta evirildi. Muhtemelen gezegenimiz artık öncesindeki gibi olamayacaktır.

Geleneksel toplumlar ve bu toplumların düşüncesinde kadın, çoğunlukla ev içinde ücretsiz işler yüklenmekte, buna karşılık olarak erkekler de ev dışında ücretli çalışmaya yönlendirilirler. Bunun doğal sonucu kadınlar olarak iş gücü piyasasından dışlanır ve nakit gelir elde etmekten yoksun bırakılırlar.

SGK'dan emekli bir kadın olarak salgın günlerinde evdeki iş yükümün oldukça arttığını söyleyebilirim. Eşim, Mart'tan bu yana evden çalışarak işlerini yürütüyor. Kendisi bu

Emine Sever katılımcısı olduğu KİHEP Grubu ile beraber

Ortak kaderden bahsetmişken virüslü günlerden öğrendiğimiz birçok şey gibi ayrımcılığı aşıp, birbirimize İNSAN olarak bakabildiğimizde çok şeyin değiştiğini görebilme umudumu hiç kaybetmek istemiyorum. Duygu, isimlerini bilmediğim ekip arkadaşları ve tabi dünyadaki birçok kadın, bu umudu yaşatmak için var gücüyle çalışıyor. Sen de katılmak ister misin bize?

Hazan Çapkın katılımcısı olduğu KİHEP Grubu ile beraber

durumdan oldukça memnun ama aynı şey benim için pek geçerli değil. Normalde eşim, sabah kahvaltısı ve öğlen yemeklerini işyerinde yerken, artık tüm öğünlerinde evde. Eşimin aşırı çay ve kahve düşkünlüğü ise ayrı bir mesai yapmamı gerektiriyor.

Ayrıca üniversite birinci sınıfa giden kızım ve lise üçüncü sınıfa giden oğlum da evin nüfusunun artmasına ve dolaylı olarak benim daha da fazla mesai yapmama neden oluyorlar. Maalesef ben bir kadın, bir anne ve bir eş olarak bu yaptıklarım için "hiçbir ücret talep edemiyorum". Tabi ki işin şakası bu, tüm bu işleri çoğu zaman keyifle yapıyorum, fakat salgın sürecinde bir kadın olarak oldukça yorucu bir sürece dahil olduğumu da söylemek istiyorum. Hem eşime hem çocuklarıma gönülden destek oluyorum ama aynı zamanda üçünden de evdeki bazı işlerin paylaşılması için destek istiyorum. İlk başlarda biraz zor oldu bunu yapmaları fakat zaman geçince hepsinin, verdiğim görevleri yerine getirdiğini gözlemledim. Ben evin alışverişini yaparken yani ev ekonomisini yönetirken, eşim de evde sofrayı düzenli, çay ve kahve hazırlama, çeşitli temizlik işlerinden sorumlu oldu.

Herkesin çoğu zaman zorunlu olarak evde olmasından dolayı, iş yaşamı dengesinde bir bozulma meydana geldiğini fark ettim. Bunu aşabilmek için eşimle birlikte düzenli yürüyüşler ve uzun zamandır yapmadığımız sohbetleri yapma imkanı yarattım. Akşamları ise genellikle komedi filmleri başta olmak üzere televizyon izleme seansları düzenledik ve bundan da oldukça keyif aldık. Bu aktiviteler, sosyal yaşamımızda oluşması oldukça muhtemel karamsar tabloların oluşmasını büyük ölçüde engelledi.

Her kötü olayın arkasından muhakkak iyi şeyler olacak diye bir kaide olmamakla beraber, olumsuzluklar tablosundan olumlu ve güzel karelerin çıkartılmasının da mümkün olduğunu ve bunu da büyük ölçüde kadın olarak bizlerin yapabileceğini kanıtladığımı -en azından kendime ve aileme- düşünüyorum.

Türkiye'nin Dört Bir Yanından Kadınlar Ses Çıkardı: Çocuk İstismarının Affı Olmaz!

İstanbul

Edirne

Dersim

15 yaş altı kız çocuklarının cinsel istismar faillerinin evlilik koşuluyla affedilmesi tasarısı 2016 yılından beri gündemden düşmüyor. Bu tasarı meclisten geçerse 15 yaşın altında kız çocuklarını istismar eden failler cezaevlerinden çıkarılacak. Ocak ayının başında tasarının yeniden meclis gündemine gelme ihtimali olduğunu duyan kadın örgütleri, 6 Ocak'ta Erzincan'dan Van'a, Adana'dan Muğla'ya, İstanbul'dan Trabzon'a, Bursa'dan Batman'a, Denizli'den İskenderun'a Türkiye'nin 50'den fazla yerinde "Çocuk İstismarının Affı Olmaz" diyerek gün boyu eylemler yaptı. İstanbul'da Limonlu Bahçe'de düzenlenen basın toplantısında yapılan açıklamayı TCK 103 Kadın Platformu adına derneğimizden Yeşim Erkan okudu. Açıklamada "AKP 2016 yılından beri sistematik olarak çocuk yaşta, zorla ve erken evlendirmelerin önünü açacak, çocuk istismarını meşrulaştıracak bu af da dahil, birtakım yasa değişiklikleri ve uygulamaları gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Şu anda getirilmek istenen af, 15 yaş altı kız çocuklarına karşı işlenen cinsel istismar suçundan hüküm giyen failleri de kapsayacaktır. Yani 12 yaşında bir kız çocuğunun 27 yaşındaki bir erkek ile evlendirilmesi durumunda cezasızlık yoluna gidilmek istenmektedir," denildi. Ardından Avukat Selin Nakipoğlu 2016 yılından

bu yana yapılan yasal değişiklikleri ve kadın örgütleri tarafından verilen mücadeleyi özetledi. Basın toplantısında söz alan Avukat Hülya Gülbahar ise "İktidara tekrar sesleniyoruz, amaç gerçekten kız çocuklarını korumak ve mağdur olmalarını engellemekse neler yapılabileceğini kadın ve çocuk örgütleri yıllardır haykırmakta! Failerin değil, çocukların mağduriyetlerini incelemek ve dahası önlemek elinizde!" dedi. Çocuk istismarının meşrulaştırmasına yönelik tehlike ne yazık ki hala durmuş değil. Konunun her an meclis gündemine gelebileceği kulislerde konuşuluyor. Buradan bir kez daha tüm kadınları ve kamuoyunu konunun takipçisi olmaya çağırıyoruz.

Ankara

Gücümüz Birbirimizden, Gücümüz Feminizmden!

Bu sene de her yıl olduğu gibi hayatına, haklarına sahip çıkan milyonlarca kadın Türkiye'nin dört bir yanında 8 Mart'ı alanlarda, sokaklarda, meydanlarda, yaptıkları etkinliklerle coşkuyla kutladı. İstanbul Valiliği'nin yasak kararına rağmen, 18.si düzenlenen Feminist Gece Yürüyüşü'nde binlerce kadın yürüyüşe katılabilmek için Sıraselviler Caddesi'nde toplandı. Kadınların İstiklal Caddesi'ne geçmesine polis izin vermeyince kadınlar Sıraselviler Caddesi'ne aşağı inerek Karaköy Meydanı'na ulaştılar. Bu yıl ana sloganı "patriyarkaya karşı gücümüz

feminist mücadele" olan Feminist Gece Yürüyüşü'nün akıllara kazınan dövizleri ise "Umutsuzluğa kapılırsan bu kalabalığı hatırla" oldu. Bu söz 8 Mart'ın ardından da pek çok kadına verdiği mücadelede yalnız olmadığını hatırlatıp, mücadelesine güç kattı. 8 Mart, yürüyüşe yönelik tüm engellemelere rağmen buluşan ve Karaköy'e yürüyen binlerce kadına pandeminin Türkiye'de başlamasının hemen öncesinde güç ve moral verdi.

Yürüyüşün ardından okunan basın açıklamasını burada bulabilirsiniz:

Gücümüz birbirimizden, gücümüz feminizmden!

Heyecanımızla, kahkahamızla, neşemizle, isyanımızla; varlığıyla güç aldığımız dostlarımızla yine buradayız. Sloganlarımızla, şarkılarımızla, rengarenk dövizlerimizle; kol kola, omuz omuza, el ele birlikteyiz.

Her ekranı açtığımızda erkeklerin, patriyarkal unsurların yatak odamızla ilgili fikir beyan etmesinden sıkılmayan kaldı mı? Arzularımızı, hazlarımızı hetero patriyarkal aile dayatmasıyla zapturapt altına almaya çalışanlara; ille de evlenmemiz, ille de çocuk doğurmamız gerektiğini söyleyen erkek- devlete; şiddeti, sömürüyü aşk diye sevgi diye gösteren düzene cevabımız işte doldurduğumuz bu sokaklardır.

İsyanımız; bize ne zaman sokağa çıkacağımızı, ne giymemiz gerektiğini, kiminle nasıl görüşeceğimizi söyleyen; boşanmamızı engellemeye çalışan babalara, abilere, kocalara.

Ne dayak, ne ölüm tehditleri, ne de öldürmeye teşebbüsleri; hiçbirini özgürlük mücadelemizi engelleyemedi, engelleyemeyecek. Hayatımızla ilgili kararlar bizim!

“Aile” dayatmasıyla gözü dönenler, öyle ki “erken evlilik” diyerek çocuk istismarını meşrulaştırma çabasına dahi girebiliyorlar. “Erken evlilik” değil, “çocuk gelin” değil; önu açılmaya çalışılan “çocuk istismarı”dır. Reddediyoruz!

Feminist mücadele ile elde ettiğimiz haklarımız pazarlık konusu olamaz. Tacize ve tecavüze karşı feminist dayanışmayı örgütlüyoruz, suçluyu teşhir ediyoruz!

Nefes alabilmek, mutlu olabilmek, dans etmek istiyoruz. Barış istiyoruz. Savaşı besleyen, hayatlarımızın her alanında erkek şiddetini, sömürüyü ve milliyetçiliği destekleyen patriyarkal sisteme artık “yeter” diyoruz! Savaş ile sınırlar gittikçe daha

da ölümcülleşirken göçmenlerin yaşamı devletlerin çıkarları için pazarlık konusu haline getiriliyor. Irkçılık ve ayrımcılık palazlanırken kadın ve lgbti+ göçmenler daha da güvencesiz koşullara, cinsel istismara, şiddete açık yaşam alanlarına itiliyor. Kabul etmiyoruz!

Geçinemiyoruz! Kadınlar toplumun en yoksulları. Olmadığı iddia edilen krizde en yüksek işsizlik oranı genç kadın işsizliği.

Kürtaj hakkımıza ulaşamıyoruz! Güvenli ve ücretsiz kürtaj, devlet hastanelerinde ya yapılmıyor ya da erkekten onay bekleniyor. Kaç haftaya kadar kürtaj yapılabileceği yasada belirtilmesine rağmen, bizim payımıza düşen keyfi uygulamalar oluyor. Hep birlikte haykırıyoruz: Bedenimizle ilgili kararlar bizim!

Patriyarkaya, kapitalizme, erkek şiddetine, ırkçılığa, dini baskılara, transfobiye, homofobiye, sınırlara karşı feminist söz tüm dünyada dalga dalga büyüyor. Türlü feminizmlerimizle, türlü cinsel yönelimlerimizle, türlü kadın varoluşlarımızla, bizlere dayatılan makbul hayatları reddediyoruz, istediğimiz hayatları kurmak için erkek-devlet zulmüne karşı daha fazla feminizm diyoruz. Sarsılmaz gibi görülen onca krallık yok olmuşken, sıradaki büyük isyan patriyarkaya gelsin: Haydi dünyayı yerinden oynatmaya!

Yaşasın feminist mücadelemiz, büyüsün feminist isyanımız.

18. Feminist Gece Yürüyüşü
08.03.2020

İstanbul'da düzenlenen 18. Feminist Gece Yürüyüşü ana pankartı /
Kaynak: Sivil Sayfalar

İstanbul'da düzenlenen 18. Feminist Gece Yürüyüşü'nden

KONDA'nın Yoksulluk Nafakası Araştırma Raporu¹

Damla Eroğlu

KONDA Araştırma Şirketi, 198 kadın örgütünden oluşan Nafaka Hakkı Kadın Platformu'nun talebiyle hazırladığı, yoksulluk nafakasını farklı açılardan ele alan araştırmasını Mart ayında yayınladı.

Altı bölümden oluşan araştırma raporunda nafaka hakkına, nafakayla ilgili kanun maddelerine ve güncel tartışmalara yer veriliyor. Türkiye'de kadınlarla erkeklerin demografik farklılıklarına ve Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) ülke genelindeki evlilik ve boşanma sayılarına değinilen raporda Ocak ayında Türkiye genelinde 15 yaş üstü 3.594 kişiyle yüz yüze gerçekleştirdikleri saha çalışmasına dayalı veriler paylaşılıyor. Bu verilere göre;

- ☉ Görüşmecilerin yarısı kadın, yarısı erkek olmak üzere bu kişilerin yüzde 67'si yani üçte biri evli, yüzde 24'ü bekar, yüzde 4,8'i dul, yüzde 1,8'i boşanmış, yüzde 1,8'i sözlü veya nişanlı.
- ☉ Görüşülenlerin yüzde 67'sinin en az 1 çocuğu ve yüzde 41'inin halen 18 yaş altı çocuğu/çocukları bulunuyor.
- ☉ Toplumun yüzde 72'si, yani her 4 kişiden 3'ü eşlerin anlaşamaması durumunda boşanmayı normal karşılıyor.
- ☉ **Araştırmada boşanma sonrası ortaya çıkan iştirak nafakası ve yoksulluk nafakası ayrı ayrı ele alınıyor.** İştirak nafakası için sorulan "Boşandıktan sonra çocuk yetişkin olana kadar babanın nafaka ödemesi yasalarla güvence altına alınmalıdır," ifadesine toplumun yüzde 82'si katılıyor. Yoksulluk nafakası için sorulan "Boşanmada maddi imkanı olmayan kadına, ihtiyaç duyduğu sürece boşandığı kocası nafaka ödemelidir," ifadesine toplumun yüzde 76'sı katılıyor. Yani **yoksulluk nafakasına toplum genelinde önemli bir destek var.**

Araştırma raporunda ayrıca, Kadın Dayanışma Vakfı'nın 140 dava dosyası örneğinde hazırladığı yoksulluk

İllüstrasyon: Aslı Alpar

nafakası incelemesi, Beyoğlu Adli Yardım Birimi'nde bulunan bir kısım boşanma kararına dayalı iki avukat tarafından hazırlanan rapor ve yine başka iki avukat tarafından hazırlanan Gaziosmanpaşa Adli Yardım Bürosu'na yapılan başvurulara dayalı incelemeler de ele alınıyor.

Son olarak raporda, boşanma davaları sürecinde adli yardımdan destek alan 20 kadınla yapılan derinlemesine görüşmelere yer veriliyor.

Kamuoyunda, özellikle sosyal medya araçları kullanılarak ortaya çıkan bir takım mağdur baba ve kocalardan oluştuğu söylenen **nafaka mağdurlarının iddialarının aksine, bu araştırma raporu verileri boşanmanın ve yoksulluk nafakasının toplumun geneli tarafından kabul gördüğünü göstermektedir.**

¹ Araştırmanın tamamına şu linkten ulaşabilirsiniz: https://konda.com.tr/wp-content/uploads/2020/03/Konda_Nafaka_Dosyasi_Final.pdf

Diyanet'in Eşcinsellik Açıklaması ve Sonrasında Yaşananlar

Ezel Buse Sönmezocak

18. Feminist Gece Yürüyüşü, İstanbul

Tüm dünya ve Türkiye Covid-19 salgını ile mücadele ederken, Diyanet İşleri Başkanlığı, ülke genelinde tüm camilerde okunan 24 Nisan 2020 tarihli hutbesinde LGBTİ+'ları, HIV'le yaşayanları ve evlilik dışı ilişki yaşayanları "Ey insanlar! İslam zınyayı en büyük haramlardan kabul ediyor. Lûtîliği, Eşcinselliği lanetliyor. Nedir bunun hikmeti. Hastalıkları beraberinde getirmesi ve nesli çürütmesidir, bunun hikmeti. Yılda yüzbinlerce insan gayri meşru ve nikahsız hayatın İslami literatürdeki ismi zina olan bu büyük haramın sebep olduğu HIV virüsüne maruz kalıyor. Geliniz bu tür kötülüklerden insanları korumak için birlikte mücadele edelim," sözleriyle hedef gösterdi. Diyanet'in LGBTİ+'ları, HIV'le yaşayanları ve evlilik dışı ilişki yaşayanları hastalıklardan sorumlu tuttuğu hutbesi tüm Türkiye'de ve dünyada tepkiyle karşılandı.

Diyanet'in nefret ve ayrımcılık içeren bu ifadelerine insan hakları örgütleri, barolar, meslek örgütleri, sendikalar ve siyasi partilerden tepki gecikmedi. İnsan Hakları Derneği ve Ankara Barosu Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş hakkında suç duyurusunda bulundu. Diyanet'in hutbesine tepkiler devam ederken, Twitter'da Ali Erbaş'a destek olmak amacıyla #AliErbaşYanlızDeğildir etiketi dolaşıma sokuldu. Nefret kampanyasına aralarında Adalet Bakanı ve milletvekillerinin olduğu siyasilerin yanı sıra, Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın da "İlahi hükmü dile getiren #AliErbasyanlızdeğildir" diyerek destek verdi. Tartışmalara Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın "Söyledikleri sonuna kadar doğrudur. Herkes yerini bilecek, haddini bilecek. Ankara Barosu'nun açıklaması başta olmak üzere Diyanet İşleri Başkanımızın görüşlerine karşı kullanılan üslup, konu ve şahıs boyutunu aşırıp doğrudan İslam'a

yönelen kasıtlı bir saldırı halini almıştır. Zira Diyanet İşleri Başkanı'mıza yapılan saldırı devlete yapılan saldırıdır," sözleriyle dahil olmasını takip eden saatler içinde Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, Ankara Barosu ve daha sonra Diyarbakır Barosu hakkında "halkın bir kesiminin benimsediği dini değerleri aşağılama" iddiasıyla re'sen soruşturma başlattı.

Tüm bu tartışmalar sırasında, İstanbul Sözleşmesi de toplumsal cinsiyet eşitliği karşıtları bir takım gruplar tarafından tekrar hedef haline getirildi. Tartışmalar sürerken eski AKP milletvekili Mehmet Metiner de İstanbul Sözleşmesi'ni kabul ettikleri için çok pişman olduğunu, neye "evet" oyu verdiğini bilmeden el kaldırdığını söyledi. Bu süreçte İstanbul Sözleşmesi'nin ve CEDAW'ın feshedilmesi talebiyle başlatılan online imza kampanyaları kadınların şikayetleri ile kısa sürede kaldırılrsa da, sosyal medyada ve bazı yayın kuruluşlarında aile kurumuna zarar verdiği ve eşcinselliği yaygınlaştırdığı gerekçesiyle İstanbul Sözleşmesi'ne saldırılar artarak devam etti. Saldırıları karşısında feministler ve kadın hakları örgütleri başta olmak üzere insan hakları kuruluşları, meslek örgütleri ve siyasi partilerden temsilciler ve akademisyenler ise bir kez daha Sözleşme'nin önemine dikkat çekmek için #İstanbulSözleşmesiYaşatır etiketi ile kampanyalar düzenlemeye ve İstanbul Sözleşmesi'ne sahip çıkmaya devam ediyor.

Çocuk Cinsel İstismarı Affından Vazgeçin Eylemi, Kadıköy

TCK 103 Çocuk Cinsel İstismarı Affına Karşı Kadın Platformu

Sevgi Uçan Çubukçu

Eşitlik İzleme Kadın Grubu

2016 yılında Türk Ceza Kanunu'nun 103. Maddesi'nde değişiklik yapılarak çocuk cinsel istismarcılarına "evlilik" adı altında af getirme yasa teklifi TBMM gündemine geldi; benzer girişim, son olarak Nisan 2020'de Covid-19 karantina sürecinde çıkartılan İnfaz Yasası'nın Meclis'teki görüşmeleri sırasında gündeme geldi. Her iki girişim de, kadın hareketinin ve kamuoyunun itirazları sonucunda geri çekilmekle birlikte, gündemde tutulmaya devam etti ve ediyor.

Mayıs 2020'de, toplum hayatımızda çok önemli sorunlar yaratacak, kız çocuklarının sadece çocukluk değil, geleceklerinde de "en temel insan hakları" kayıplarına yol açacak ve neredeyse onarılması mümkün olmayan geri dönüşsüz sonuçları olacak bu düzenlemelere karşı mücadele etmek ve kamuoyunu doğru bilgilendirmek üzere, EŞİTİZ grubunun, Türkiye kadın hakları savunucularına bir daveti oldu: 27 Mayıs 2020 günü, Türkiye'nin çeşitli kentlerinden kadınlar ve kadın örgütleri, çocuk istismarcılarına af getirilmesi girişimlerine karşı bir Zoom toplantısında 134 kadın olarak bir araya geldi. Toplantıda, çocuk cinsel istismarcılarına getirilecek affın "bir kerelik" olmayacağını, Anayasa Mahkemesi'nin vereceği bir ya da birden çok karar ile bundan sonraki tüm çocuk istismarcılarını da kapsar hale gelebileceğinin ve aynı şekilde her yaşta kadın için tecavüzcü ile "evlilik" bahanesiyle tecavüzde de cezazsızlık getirilme tehlikesi olduğunun altı çizildi.

Kadın örgütleri olarak çocuk istismarı konusundaki af girişimlerine karşı ortak bir kampanya ile mücadele etme konusunda bir fikir birliği ortaya çıktı. Her Çarşamba günü Zoom toplantıları yapılarak, en önemli sorunun, yasaların kendisinde değil, yasaların cinsiyetçi bir yaklaşımla uygulanmasında olduğu tespitinde ortaklaşıldı; Türkiye kadın hareketi olarak, bu aşamada öncelikli ve acil talebin, bir yasa değişikliği olmadığını altı çizildi. Mevcut yasaların, çocuk istismarını engelleyecek ve cinsiyet ayrımcılığı yapmayacak biçimde bir devlet politikası olarak ödünsüz bir biçimde uygulanması gerektiği vurgulandı.

ÇOCUK YAŞTA EVLENDİRMELER SUÇTUR

Hukuken "0-15 yaş arasında cinsel ilişkiye rıza" tartışmasının yapılamayacağı; "genç evliliği", "akran evliliği" gibi adlar altında,

evlilik ve/veya yetişkinlerin çocuklarla girişeceği cinsel eylemler konusunda Medeni Yasa ve Ceza Yasası'nda kadınlar ve çocuklar aleyhine hiçbir değişikliğe izin verilemeyeceğinde hemfikir olundu. Buna göre kız çocuklarının sağlık, eğitim vb temel insan haklarının ihlal edilmesinin ötesinde, geleceğe ilişkin haklarından da yoksun bırakılması gibi sonuçları olacağı belirtildi.

Çocukların cinsel istismarını önlemeye dönük ortaya çıkan kampanyanın acil hedefi, TCK 103 affının Meclis gündemine getirilmemesini sağlamak olarak belirlendi. Bu engellenemediği takdirde mecliste yasalaşmaması için yapılabilecekler konusunda birlikte düşünmek gerektiği de vurgulandı. Kampanya sürecinde, koordineli çalışmak üzere çeşitli çalışma grupları oluşturuldu. Her hafta yapılan Zoom toplantılarının, bir genel kurul niteliğinde "asıl karar alınan organ" olarak çalışmasına, Koordinasyon Kurulu'nun sadece işleyişi kolaylaştırmaya yarayacağı belirtildi. Türkiye kadın hareketinin deneyim ve bilgi birikiminin ortaya çıkardığı demokratik, eşitlikçi ve hakkaniyetli çalışma yöntemleri ile kampanyanın yürütülmesinde, yatay ekstenli, katılımcı karar alma süreçlerinin önemine dikkat çekildi; yatay bilgi akışının, ortak, eşzamanlı çalışabilmeye imkan yaratacağı vurgulandı.

Kampanya dilinin, kullanılacak terminolojinin, kavramların anlam ve bağlamlarının hassasiyetinin tartışıldığı toplantılarda, cinsiyetçi içerik ve referanslara dikkat çekildi. Örneğin, "çocuk gelin", "erken-genç evlilik", "çocuk anneler", "zorla evlendirilme" değil, "zorla evlendirme" gibi faili özne yapan ve "zor"u işaret eden, suç teşkil eden fiilin sorumluluğunu çocuğa değil yetişkine veren bir dilin kullanılması gerektiğinde hemfikir olundu. Böylece "Çocuk Yaşta Evlendirme" teriminin durumu en iyi ifade eden terim olduğunda anlaşıldı.

Kampanya için ortak zemini belirleyen 237 kadın örgütünün imzaladığı bir çerçeve metin ve konuyla ilgili bilgileri içeren bir bilgi dosyası oluşturuldu ve çocuk istismarı, 6284, İstanbul Sözleşmesi, nafaka gibi güncel tehdit altındaki haklarla ilişki ve bütünselliğinin öneminin altı çizildi. Platform bileşenleri 9 Temmuz'da bir basın toplantısı düzenleyerek bu konuyu 2016 yılından bu yana gündemde tutan hükümete, söz konusu yasa değişikliği girişimlerine son vermesi çağrısında bulundu. Salgın koşullarında çeşitli dijital araçlar kullanılarak örgütlenmeye çalışılan kampanyamız Türkiye'nin pek çok yerinden kadın örgütünün katılımıyla devam ediyor. Hepinizi kampanyamıza destek olmaya davet ediyoruz.

Dünyadan Koronavirüs Sürecinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Duyarlı Uygulama Örnekleri

Yeşim Erkan

Koronavirüs salgınıyla mücadele içinde olduğumuz bu günlerde alınacak tüm kararlarda toplumsal cinsiyet rollerinin dikkate alınması hayati önem taşıyor. Daha önceki salgın deneyimlerinde olduğu gibi bu salgının da toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini artıracaklarını biliyoruz. Bu nedenle, dünyanın her yerinde kadın örgütleri salgının toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı bir şekilde yönetilmesi, hazırlanan kriz planlarına ve alınacak tüm kararlara kadınların katılımının sağlanması yönünde çağrıda bulunuyor.

Bu çağrılar karşılık bulduğu bazı ülkelerden örnekleri sizin için derledik. Örneklerde de görüleceği gibi bazı ülkeler kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda ek bütçeler ayırıyor ve karantina günlerine yönelik yeni uygulamalar ve mekanizmaları hayata geçiriyor. Bazı ülkelerde şiddetle mücadele konusunda bilinçlendirme kampanyaları yapılırken bazı ülkelerde yasa değişiklikleri gündemde. Birçok ülkede kadınların doğurganlık haklarını desteklemeye yönelik önlemler alınıyor.

Kanada kadın sığınma evleri, cinsel saldırı merkezleri ve çocuk barınakları için toplam 50 milyon dolarlık destek paketi açıkladı. Avustralya Covid-19 krizi nedeniyle artan şiddeti önlemek ve mağdur kadınları desteklemek için 92 milyon dolarlık bir destek paketi hazırladı. Ayrıca adalet sisteminde karantina önlemlerine uyumlu yasa değişiklikleri yapmayı planladı. Fransa şiddet gören kadınların kriz döneminde kalabilmeleri için 20.000 gecelik otel rezervasyonunu destekleyen bir paketi uygulamaya koydu. Ayrıca, şiddet gören kadınlar için 200'ü aşkın süpermarkette başvuru/danışma standları açtı. Şiddete uğrayan kadının eczaneye gidip "maske 19" koduyla eczacının doğrudan yardım hattını aradığı uygulama hayata geçirildi. Bu yöntem İspanya ve İtalya'da uygulanıyor. İngiltere'de polis posta ve dağıtım görevlilerinin tanık oldukları veya şüphelendikleri hanelerde şiddeti bildirmelerini içeren bir uygulama başlattı. Çin'de şiddete karşı toplumsal farkındalık hedefleyen geniş çaplı dijital kampanyalar düzenlendi. Almanya'da yeni sığınma evleri açıldı, kadına yönelik şiddetten hüküm giymiş olanlar af yasası kapsamının dışında tutuldu.

Fransa'da medikal kürtaj süresi yedi haftadan dokuz haftaya çıkarıldı. Böylece gebeliğini sonlandırmak isteyen kadınlar telefon yoluyla doktorlarla iletişim halinde

Kaynak: Onedio

dokuz haftaya kadar medikal kürtaj uygulayabiliyor. İngiltere kürtaj kliniklerine gidemeyen ancak hamileliğini sonlandırmak isteyen kadınlar için medikal kürtaj uygulamasının telefon görüşmesiyle yapılmasına izin verdi. Hollanda'da kürtaj öncelikli tıbbi müdahale kapsamına alındı.

Almanya, İzlanda, Danimarka, Tayvan, Hong Kong, Yeni Zelanda, Finlandiya ve Norveç... Koronavirüsle mücadelede krizi daha başarılı yöneten bu ülkelerin ortak yanı ise gelişmişlik seviyelerinin yanı sıra kadın liderler tarafından yönetilmeleri.

HAWAİ'DEN FEMİNİST EKONOMİK İYİLEŞME PLANI

Koronavirüs krizi sonrası tüm dünya ekonomik iyileşme planları üzerinde çalışırken, Hawaii kadınların özel ihtiyaçlarını dikkate alarak derin bir kültürel değişimi hedefleyen "feminist ekonomik iyileşme planını" gündeme getirdi. Hawaii ekonomiyi eski normale göre düşünmek yerine, toplumsal cinsiyet eşitliğini mümkün kılacak bir ekonomik sistemi hayata geçirmeyi planlıyor. Hawaii, ABD'nin tüm eyaletlerini ücretsiz bakım emeğinin yarattığı eşitsizliği odağına alan ve sosyal bakım altyapısının yeniden inşasını öngören bakım ekonomisine dayalı feminist ekonomik iyileşme planı oluşturma ve uygulama çağrısı yapıyor.

Covid-19'la Mücadelede Feminist Politika

Yeşim Erkan

Dünyanın dört bir tarafından insan hakları, sürdürülebilir kalkınma, toplumsal ve ekonomik adalet konularına odaklanmış ve küresel hareketler içerisinde yer alan feminist örgüt ve aktivistler, COVID-19'a karşı kolektif bir örgütlenmeyle bir araya gelerek "COVID-19'la Mücadelede Feminist Politika" metnini hazırladı.¹ Derneğimizin de içinde yer aldığı kolektif devam eden salgından adil ve dirençli bir iyileşmeyle çıkmanın temel ilkelerini özetlemeyi, dünya genelindeki feministlerin tepkilerini izlemeyi ve toplu eylemlerini desteklemeyi hedefliyor.

Kolektif, salgınla mücadelede feminist politikanın altı temel prensibini ortaya koyduğu bir çalışmayla yola çıktı. Prensipler, salgın döneminde toplumsal cinsiyet eşitsizliği başta olmak üzere derinleşen hak ihlalleri ve adaletsizlikler karşısında toplumsal cinsiyet eşitliğini ve insan haklarını merkezine alan; eşit, adil ve özgür bir dünya düzeninin tesis edilmesi yönünde feminist ilke ve politikaların salgınla mücadelenin merkezinde olması gerektiğini öneriyor.² Mevcut krizin insanları yaftalamak, ayrımcılık ve nefret söylemlerini teşvik etmek veya muhalefeti ya da protestoları susturmak, insan hakları ve çevre savunucularına, özellikle de kadının insan hakları savunucularına saldırmak veya cinsel haklar ve doğurganlık hakları gibi diğer haklardan faydalanılmasını engellemek için kullanılmaması konusunda da uyarılar içeriyor.

- 1 Kolektifin hazırladığı metnin İngilizce aslını ve diğer kaynakları <https://www.feministcovidresponse.com/> internet sitesinden takip edebilirsiniz.
- 2 Prensipler belgesinin tamamının Türkçe çevirisine <https://kadinininsanhaklari.org/wp-content/uploads/2020/06/COVID19-Principles-Turkish-FINAL.pdf> adresinden ulaşabilirsiniz.

Covid-19'la Birlikte Cinsel ve Bedensel Haklar Konusunda Dünyada Yaşanan Olumsuz Gelişmeler

Berfu Şeker

Covid-19 ile birlikte dünyadaki eşitsizliklerin daha da derinleştiğine, gelir adaletsizliklerinin arttığına, temiz gıda, su ve barınma hakkına erişim başta olmak üzere pek çok temel hak ve ihtiyacın karşılanmadığına tanık oluyoruz. Bu süreç, bize neredeyse tüm devletlerin halk sağlığından ziyade ekonomiyi gözettiğini ve en yoksul, en dezavantajlı grupların çoklu ayrımcılıklara ve hak ihlallerine maruz kaldığını gösterdi. Salgının yarattığı kapatılma koşulları otoriterleşme eğilimindeki ülkelerin bu yoldaki adımlarını daha hızlı atmalarına elverişli bir ortam hazırladı. Tüm dünyada toplumsal cinsiyet ve cinsel yönelime dayalı ayrımcılık ve şiddet pratikleri artma eğilimindeyken, birkaç iyi örnek dışında toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik mekanizmaların dayanıksızlığına şahit olduk. Salgınla birlikte alınan karantina tedbirleri toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti derinleştirirken, cinsel ve bedensel haklara erişim konusunda da kaygı verici gelişmeler yaşanıyor.

Cinsellik ve doğurganlık sağlığı ve haklarına erişim, kadınlar, LGBTİ+'lar ve HIV+'le yaşayanlar için hayati önem taşımakta. Örneğin, kürtaj, doğum kontrol yöntemleri, cinsel yolla bulaşan hastalıkların ve HPV ile HIV tanı ve tedavisi, beden uyum süreçleri için gerekli sağlık hizmetlerine erişim, doğum sonrası bakım gibi meseleler, en az salgının etkileri ve salgınla mücadele kadar önem taşıyan sağlık ve insan hakları konuları. BM Nüfus Fonu'nun tahminine göre, Covid-19'a ilişkin hasar ve karantina önlemleri 6 ay daha devam ederse, düşük ve orta gelirli ülkelerdeki yaklaşık 47 milyon kadın modern doğum kontrol yöntemlerinden faydalanamayacak. Bunun sonucunda da istenmeyen gebeliklerin artması söz konusuysen, otoriter devletler tarafından kısıtlanan kürtaj hizmetleri, bu hakka erişemeyen kadınların merdiven altına yönelmesine neden olabilecek, dolayısıyla kadınların hayatını riske atacaktır.

Bazı otoriter ve sağcı hükümetler bu krizi yasal değişiklikler, ayrımcı politikalar ve söylemler aracılığıyla toplumsal cinsiyet eşitsizliğini derinleştirmek üzere adeta fırsata çeviriyor. Başta Birleşmiş Milletler ve Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) olmak üzere hükümetlerarası kurum ve mekanizmalara yönelik saldırı ve baskılar artıyor. Bunlardan en öne çıkanı Trump yönetimindeki ABD'nin uygulamaları. Küresel bir salgınla baş etmeye çalıştığımız bu dönemde, Trump yönetimi ABD'nin

dış politikasına uygun davranmadığı gerekçesiyle, Dünya Sağlık Örgütü'ne verdiği fonları sürekli olarak dondurmakla ve DSÖ üyeliğinden çıkmakla tehdit ediyor. Haziran ayında Brezilya devlet başkanı Bolsonaro da benzer bir açıklama yaparak, Brezilya'nın da DSÖ'den çekilebileceğine işaret etti. Küresel pandemiye karşı mücadeleyi zayıflatan bu tür milliyetçi ve otoriter tavırlar, Trump yönetiminin bu sefer BM Milletler Genel Sekreteri Antonio Guterres'e yazdığı mektupta Covid-19'a ilişkin Küresel İnsani Yardım Planı'ndan (HRP) cinsellik ve doğurganlık sağlığı ve hakları referanslarının çıkarılmasını istemesiyle başka bir boyut daha kazandı. Daha evvel, kürtajla ilgili hizmet sağlayıcı çalışmalar ve savunuculuk çalışmaları yapan örgütlerin fonlarını kesen Trump yönetimi bu sefer de, salgın döneminde en temel insan hakları olan cinsel haklar ve doğurganlık haklarının kısıtlanması için böyle bir adım atmış oldu.

Salgın süresince Trump yönetimi kadınların ve transların sağlık hizmetlerine eşit bir şekilde erişimini kısıtlayacak başka bir uygulamaya daha imza attı. Trump yönetimi kadınlara ve translara kürtaj ve diğer sağlık hizmetlerini vermeyi reddederek ayrımcılık yapan sağlık çalışanları ve sigorta şirketlerinin federal fonlardan yararlanmasını yasaklayan hükmü kaldırdı; böylece pratikte pek çok ayrımcılığa ve hak ihlaline uğrayan kadınlar ve translara sağlık hizmetlerine erişim konusunda net bir şekilde ayrımcılık yapılmasının önünü açmış oldu.

ABD'de durum böyleyken, Polonya da zaten oldukça dar bir kapsamı olan kürtaj yasasını daha da daraltmak, tamamen erişilmez kılmak için uzun zamandır uğraşiyor. 2016 yılında Polonya hükümeti kadınların kürtaj hakkını neredeyse tamamen engelleyecek olan bir yasa teklifini Meclis'e getirmek istemiş, Polonya'daki feministlerin başını çektiği

Siyah Protesto (Black Protest) eylemleri ulusötesi feminist dayanışmanın en güzel örneklerinden birine dönüşmüş ve teklif geri çekilmişti. Covid-19 salgınında benzer bir teklif Kürtajı Durdurun (Stop Abortion) kampanyasıyla 15-16 Nisan tarihlerinde Polonya Parlamentosuna yeniden getirilmek istendi. Salgına rağmen kadınların güçlü protestoları ve uluslararası dayanışma sonucu teklif yasalasmadı.

Macaristan ise uluslararası insan hakları yükümlülüklerini çiğneyerek, doğumda atanan cinsiyet kayıtlarının, yani kimlikteki cinsiyetin değiştirilmesini imkânsız kılacak bir yasayı geçirdi. Yeni yasa, Macarca'da hem cinsiyet hem toplumsal cinsiyet anlamına gelen "nem" kelimesinin anlamını kişinin doğuştan atanan cinsiyet kimliğine atıfta bulunacak şekilde "biyolojik cinsiyet, birincil cinsiyet özelliklerine ve kromozomlara dayanır" diyerek, yeniden tanımladı. Aktivistlerin #Drop33 etiketiyle protesto ettikleri teklif hem Macaristan'dan hem de dünyadan gelen tepkilere rağmen yasalashtı. Bu yasaya göre doğuştan atanan cinsiyet ömür boyu değiştirilemeyecek, bu da transların ve intersekslerin yaşadıkları hak ihlallerini artıracak, ayrımcılıkları daha da pekiştirecek sonuçlar getirecek.

Sağcı ve otoriter hükümetlerin kadın ve LGBTI+ haklarına yönelik saldırıları salgın döneminde de devam etti. Toplumsal cinsiyet karşıtlığında birleşen otoriter hükümetlerin ajandalarında yer alan ve kadınların ve transların beden özerkliğini hedef alan, ayrımcılığı güçlendirecek uygulamaları bu dönemi fırsat olarak kullanarak hayata geçirdiğini gördük. Uluslararası kadın ve LGBTI+ mücadelesi ise tüm bu saldırılara karşı var gücüyle direnmeye devam ediyor.

Koronavirüs Salgını ve Kadına Yönelik Şiddet

Kadınların düzenlediği bir eylemden / Kaynak: Ekmek ve Gül

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, koronavirüs salgın koşullarında kadına yönelik şiddet mekanizmalarının nasıl çalıştığına dair izleme yaparak bu süreçte kamuoyu ile 3 farklı rapor paylaştı. Raporlarda salgın döneminde karşı karşıya kalınan sorunların sadece bu döneme özgü olmadığı özellikle belirtilerek uygulamada hali hazırda devam eden sorunların tekrarlanmasında salgının bir bahane olarak kullanıldığını gördüklerini ve salgın koşullarının kadınların içinde buldukları koşulları daha da güçleştirdiğine şahit olduklarını vurguluyorlar. Öne çıkan bazı ihlalleri Mor Çatı'nın raporlarından alıntılarla şöyle sıralayabiliriz:

“Acil bir durum için defalarca aramamıza rağmen 155 Polis İmdat'a ulaşamadık. Telefonumuza 'Sistemimiz şu an hizmet veremiyor' mesajı geldi.”

“İstanbul dışında bir şehirden arayan beş haftalık hamile bir kadın, şehirdeki koronavirüs dışında hasta gören tek devlet hastanesine kürtaj için gittiğini, doktorun kürtaj yapmayı reddederek 'İstersen şikayet et' dediğini aktardı. Kadının ısrarlı mücadelesi ve kadın dayanışması sonucunda kadın kürtaj hakkından yararlanabildi.”

“Kocasından dövülerek evden kovulan bir kadın, çocuğunu yanına alamadan İstanbul'a ailesinin yanına gelmek zorunda kaldı. Mor Çatı'dan çocuğunun velayetini almak için destek isteyen kadın, Mor Çatı gönüllüsü avukatın yönlendirmesiyle geçici velayeti alabildi, fakat başka bir şehirde olan çocuğunu almasına koronavirüs seyahat engeli nedeniyle izin verilmedi. Şehir dışına gitmek için izin almaya kaymakamlığa gittiğinde, talebi seyahat izni verilen altı maddeye uymadığı belirtilerek reddedildi. Çocuğunun babası tarafından şiddet görmesinden endişe eden kadına kaymakamlığın yanıtı çocukla ilgili böyle bir kaygısı varsa sosyal hizmetlerden uzmanların çocuğu yurda alabileceği şeklinde olmuştur.

Şartlar ne zaman düzelirse o zaman çocuğu yurttan alabileceği belirtilmiştir. Çocuğun yüksek yararı ihlal edilmiştir.”

“Şiddete maruz kaldığında 183'ü arayan bir kadın kendisine 'Biz anlık şiddete bakmıyoruz' denildiğini aktardı.”

“Salgın nedeniyle evini kapatıp aile evine dönen üniversite öğrencisi bir kadın bu süreçte baba ve abisinin kendisine ve kız kardeşlerine şiddet uyguladığını, karakola gittiklerinde polisin 'evli olmadığınız için işlem yapamıyoruz' dediğini aktardı. Mor Çatı ile görüşmesinden sonra karakola sığınak talebiyle tekrar gittiğinde bu defa polisin ŞÖNİM'i arayarak 'Darp raporu yoksa alamayız dediler' dediğini aktardı. Konuyla ilgili ŞÖNİM'den bilgi almaya çalıştığımızda ise karakolun ilk kabul birimini arayarak onlardan red cevabı almış olabilecekleri cevabı ile karşılaştık.”

Salgın döneminde devam eden ihlallere dikkat çekmek ve kadına yönelik erkek şiddeti konusunda alınması gereken önlemleri gündemleştirmek amacıyla derneğimizin de dahil olduğu pek çok kadın örgütünün katılımıyla Mor Çatı'nın daimi sekreteryasını yürüttüğü Kadın Sığınakları ve Da(ya)nışma Merkezleri Kurultayı bileşeni kadın örgütleri bir kampanya başlattı. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele için Acil Önlem/Eylem Planı kampanyası kapsamında kadın örgütleri her hafta bir taleplerini sosyal medya üzerinden gündemleştirerek ihlallere ve uygulamaların eksikliğine dikkat çekti.

Covid-19 ve Görünmez ama Ağır Bakım Emeği Yükü

Gülşah Seral

Bakım emeği: Topluları ve ekonomileri ayakta tutan, bir yandan çocuk, yaşlı, hasta ve engelli bakımını, bir yandan da yemek-temizlik-çamaşır-bulaşık gibi ev işlerini kapsayan işlere harcanan emek. Birileri bu işlere her gün zaman ve emek harcamasa ne toplum kalır ne ekonomi; zamanını ve emeğini ortaya koyanlar da dünyanın her yerinde genelde kadınlar. Kadınlar bu işleri ya doğrudan kendileri yapıyor (isteyip istemediklerine bakılmaksızın, ücretsiz, izinsiz/tatilsiz ve sosyal güvencesiz olarak), ya da dolaylı olarak başka birilerinin (ki bu birileri yine başka kadınlar) yapmasını organize ve takip ediyorlar. Öyle veya böyle, bu işler kadınların sorumluluğu olarak görülüyor. Pek çok kadın bu konuda herhangi bir tercihte bulunamadığı gibi, bu işleri yapmayı reddetmek şiddete kadar uzanan olumsuz sonuçlara yol açabiliyor.

Buraya kadar yeni bir şey yok. “Görünmeyen emek, sesini yükselt!” kadın hareketinin çok eski ve iyi bilinen sloganlarından biri. Sadece Türkiye’de de değil: İngiltere merkezli uluslararası yardım kuruluşu Oxfam’ın bakım emeğini konu alan Ocak 2020 tarihli raporuna göre, dünya çapında 15 yaş ve üstü kadınların herhangi bir ücret almadan yaptıkları bakım işlerinin mali değeri yılda en az 10,8 trilyon doları buluyor.¹ Bu miktarı her ülkede, devletlerin ve işletmelerin cebinde kalan bir miktar olarak görmek mümkün.

Bu küresel altyapının üstüne Covid-19 salgını binince ne oldu peki? #Evdekal çağrısı önemli olduğu kadar gerekli, ama bu durum bakım emeği bağlamında hayata nasıl yansdı?

Dışarıdan eve giren insan olsun patates olsun, sabun ve dezenfektan ile temizliğe, çamaşıra harcanan zaman arttı. Çocuklar (varsa) yaşı ne olursa olsun, bakım/eğitim/oyun/duygusal destek bağlamlarında kadınlar sorumluluk üstlendi. Zaman zaman ev dışından tedarik edilen hizmetler (temizlik, yemek söyleme) erişilmez hale geldi, ev içi üretim arttı. Hasta, yaşlı, engelli bakımına yönelik

sağlık hizmetleri de eve sıkıştı. Geçmişte 7/24 aynı ortamı paylaşmayan aile üyelerinin yaşamı tehdit eden bu salgın sırasında sürekli aynı dört duvar arasında olmasının bir yandan gerginliklere, bir yandan da can sıkıntısı yüzünden sinir bozukluğuna yol açtığı durumlarda, kadınlar devreye girip ortamı yatıştırdı. Uzun lafın kisası, günlük hayatı salgın koşullarına uyumlandırma görevini—Türkiye’de ve dünyada—yine kadınlar üstlendi. Ancak şu da var: Türkiye dahil pek çok ülkede Covid-19 sırasında bakım emeğine dair bilimsel araştırmalar yapılmaya başlandı. Elde edilen ilk bulgular, kadınların görünmeyen ev içi emeğini artık göz ardı edilemeyecek kadar görünür kılar nitelikte. Kadın hareketinin bu yöndeki geçmiş çabalarını bu yeni bulgularla harmanlayıp toplumsal yapıyı dönüştürme çabalarımıza hız kazandırmak, bizi bekleyen işlerden sadece biri.

Covid-19’un kadınları farklı biçimlerde nasıl etkilediğini derneğimizin kurucularından Prof. Dr. İpek İlkaracan’ın “Covid-19, Bakım Ekonomisi Krizi ve Kadın Emeği” adlı konuşmasında (derneğimizin YouTube kanalında bulabileceğiniz KİHEP Dayanışma Sohbetleri’nin dördüncüsü) ve Prof. Dr. Deniz Kandiyoti’nin Gazete Duvar’a verdiği 30 Nisan 2020 tarihli röportajda daha kapsamlı olarak inceleyebilirsiniz.

¹ Rapora <https://www.oxfam.org/en/research/time-care> adresinden ulaşabilirsiniz.

İnfaz Yasasının Yürürlüğe Girmesi ile Birlikte, Devlet Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Konusunda Sorumluluklarını Yerine Getirmeli ve Acil Tedbirler Almalıdır!

25 Kasım 2019, İstanbul

İnfaz yasasının yürürlüğe girmesinin ardından 156 kadın örgütünün kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda devletin alması gereken tedbirlere yönelik yayınladığı metni aşağıda okuyabilirsiniz:

İnfaz Yasasının Yürürlüğe Girmesi ile Birlikte, Devlet Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Konusunda Sorumluluklarını Yerine Getirmeli ve Acil Tedbirler Almalıdır!

Koronavirüs önlemleri kapsamında evde kalmanın kadınlar, çocuklar ve LGBTİ+'lar için yarattığı şiddet sarmalına bir de İnfaz Yasası ile salıverilen cinsel istismar ve kadına yönelik şiddet faileri eklendi. Devlet, kadına ve çocuğa yönelik şiddetin önlenmesi konusunda üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmeli, başta kadınlar olmak üzere tüm kamuoyunu aldığı tedbirler konusunda acilen bilgilendirmelidir!

Kamuoyunda infaz paketi olarak bilinen "5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" 15 Nisan 2020 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. On binlerce siyasi mahpus, gazeteci, öğrenci, avukat, yerel yönetici ve siyasetçi infaz indirimi kapsamı dışında tutularak yalnızca bir kısım mahkûmun tahliye edilmesini sağlayan ve kalıcı ve eşitsiz bir infaz rejimi getiren bu yasa değişikliğinin amacının koronavirüs kapsamında kamu sağlığını korumaktan çok uzak olduğu açıktır. Kadınlar, çocuklar ve dezavantajlı gruplar lehine hiçbir tedbir almadan salt hapisane kapasitelerini azaltmak için yapılan tahliyeler ile kadın ve çocukların can güvenliği hiçe sayılmaktadır.

Kadın örgütlerinin görüşü alınmadan hazırlanan taslak Mart ayının ortalarında basına yansımış, cinsel dokunulmazlığa karşı suçların infaz sürelerinde kalıcı indirim yapılması üzerine kadın ve LGBTİ+ örgütleri tasarıya kuvvetle karşı çıkmıştı.¹ Bunun üzerine tasarıda değişikliğe gidilmiş ve cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar infaz indiriminin kapsamı dışında bırakılarak tasarı Adalet Komisyonu'na gönderilmiştir. Tasarının Adalet Komisyonu'na gönderildiği gün, iktidar "cinsel suçların ve kadına şiddet suçlarının infaz indirimi kapsamında olmadığını" açıklamıştı.² Ancak, iktidar tarafından defalarca vurgulanan bu hususun gerçeği çarpıtıldığı zaman içinde netleşmiştir.

Paket kapsamında, bazı suçların infaz sürelerinde indirim giden kalıcı düzenlemelerin yanı sıra, koronavirüs salgını nedeniyle –siyasi mahkûmlar hariç tutularak– mahkûmların kapalı cezaevlerinden açık cezaevlerine geçişine ve açık cezaevlerinden de "izin" adı altında tahliyesine imkân veren geçici düzenlemeler

¹ "Kadın örgütleri: İstismarın ve şiddetin önünü açacak bir tasarımı kabul etmiyoruz", *Evrensel*, 25 Mart 2020.

² "Af yasası son dakika gelişmeler: İşte, ceza infaz indirimi genel hatları! AK Parti'den infaz yasası açıklaması", *Hürriyet*, 31 Mart 2020.

de mevcuttur. Her ne kadar kadın örgütlerinin mücadelesi neticesinde cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar bakımından kalıcı bir infaz indirimine gidilmemiş olsa da, iktidar tarafından iddia edilen aksine, kadına yönelik şiddetin infaz indirimi kapsamında olmadığını söylemek mümkün değildir. Her şeyden önce, Türk Ceza Kanunu'nda "kadına yönelik şiddet" diye bir suç yoktur. Eğer ifade edilmek istenen fiziksel şiddet kasten yaralama ise, kasten yaralama suçu ve kadınların sıkça maruz bırakıldığı tehdit, hakaret, şantaj suçları kalıcı infaz indirimi kapsamındadır. Bu nedenle, kadına yönelik şiddet suçunun infaz indirimi kapsamında olmadığı söylemi gerçeği yansıtmamaktadır.

Koronavirüs salgını nedeniyle getirildiği ifade edilen ve af sonucunu doğurma tehlikesi olan geçici düzenlemeler çok daha kaygı vericidir. Değişiklikler uyarınca, halihazırda cezalarını açık cezaevlerinde çekmekte olan siyasi hükümlüler hariç tüm mahkumlar 31 Mayıs 2020'ye kadar izinli sayılacak, bu izin gerekli olması halinde 31 Kasım 2020'ye kadar uzatılabilecektir. Bir başka deyişle, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar, kadına yönelik fiziksel şiddet, kadın cinayetleri ya da cinayete teşebbüsten hüküm giymiş olanlar da dahil olmak üzere halihazırda açık cezaevinde olan tüm mahkumlar salıverilecektir. Tasarıya Komisyon aşamasında eklenen bir madde ile açık cezaevinden salınması planlanan hükümlülerin sayısını artırmak için, halihazırda kapalı cezaevlerinde cezalarını çekmekte olan hükümlülerin de açık cezaevlerine geçiş süresi oldukça azaltılmıştır. Buna göre yalnızca birkaç ay kapalı cezaevinde kalmış olan bir hükümlü, getirilen kalıcı infaz indirim sürelerinden de yararlanarak, doğrudan dışarı çıkabilir hale gelmektedir. Her ne kadar, bu salıvmeler bir "izin" şeklinde düzenlenmişse de, izinden dönmemenin bir cezai yaptırımının olmadığı ve "izin" 7 ay gibi uzun bir süre boyunca uzatılabileceği göz önüne alındığında bunun tümünden bir salıvmeye dönüşme riski bulunmaktadır.

Koronavirüs nedeniyle "izin" adı altında cinsel saldırı, çocuğun cinsel istismarı ve kadına yönelik şiddet suçlarının faili olan binlerce erkeğin, şiddete maruz kalan kadın, çocuklar ve cinsiyet kimliği ve yönelimi nedeniyle ayrımcılığa maruz bırakılan gruplar açısından hiçbir önleyici koruyucu tedbir alınmadan dışarıya salınması, failerin kadın ve çocuklara musallat olması, kadın ve çocuklar başta olmak üzere tüm dezavantajlı grupların hayatlarının tehlikeye girmesi anlamına gelmektedir.

Yapılan çalışmalar kadınların en çok ev içinde şiddet gördüklerini ortaya koymaktadır. Salgın sebebiyle evde kalınan günlerde şiddete maruz bırakılan kadın, çocuk ve tüm dezavantajlı gruplar için evde 7/24 faillerle birlikte olmak, şiddet riskini arttırmaktadır. Dahası, 30 Mart 2020 tarihinde yayınlanan HSK kararıyla, hakimlere "6284

Sayılı Kanun kapsamında verilen tedbir kararlarının yükümlülerin koronavirüs kapsamında sağlığını tehdit etmeyecek şekilde değerlendirilmesi" talimatı verilmiştir. Bu talimat, şiddet uygulayan failere hakkında evden uzaklaştırma kararı verilmemesi ya da kadınların sığınaklara yerleştirilmemesi riskini doğurmaktadır.

Karantina günlerinde kadınların başvurabilecekleri mekanizmaların sınırlandırılmasıyla kadınların ev içi şiddetten uzaklaşmasının zorlaştırıldığı ve cezaevlerinden binlerce şiddet ve istismar failinin tahliye edileceği koşullar altında, devletin hala kadınlar ve çocukların korunması için alması gereken önlemlere ilişkin acil eylem planının bulunmaması karşısında olağanüstü kaygılıyız. Tüm bu riskler ortadayken, hiçbir sistematik koruma planı oluşturulmadan binlerce şiddet failinin salıverileceği bir dönemde kadınların koruma tedbirlerinin de ellerinden alınması, kadınların can güvenliğini hiçe saymak anlamına gelmektedir.

Tüm bu gelişmeler çerçevesinde, aşağıda imzası bulunan örgütler olarak, Devletin kadına ve çocuğa yönelik şiddetin önlenmesi konusunda yükümlülüğü olduğunu bir kez daha hatırlatıyor, salgının yarattığı özellikli durumları da göz önüne alarak, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı başta olmak üzere tüm ilgili kurum ve kuruluşları, kadına yönelik şiddetle ilgili aşağıdaki acil eylem planını oluşturmaya ve ivedilikle aşağıdaki tedbirleri almaya çağırıyoruz:

1. İnfaz yasası ile salıverilecek kadına yönelik şiddet ve cinsel istismar faileri konusunda İstanbul Sözleşmesi'nin 56. Maddesi uyarınca kadınların ve toplumsal cinsiyet temelli şiddete maruz bırakılan tüm diğer bireylerin bilgilendirilmesi yükümlülüğü polis, jandarma, bekçi muhtar vb. her türlü yolla yerine getirilmeli, güvenlik riski bildiren kadınlar yasal hakları konusunda bilgilendirilmeli, ihtiyaç duydukları desteklere acilen ulaştırılmalıdır.
2. İnfaz yasası ile salıverilecek kadına yönelik şiddet ve cinsel istismar failerinin sistematik olarak etkin bir şekilde takibi yapılmalı, koronavirüs nedeniyle failere verilen "izin" bir "tahliye" anlamına gelmemesi için fail üzerinde denetim tedbirleri uygulanmalıdır.
3. Tarafı olduğu İstanbul Sözleşmesi uyarınca, Devlet, her türlü olağanüstü halde dahi kadına yönelik şiddetle mücadelede pozitif yükümlülük sahibidir. 6284 sayılı Kanun, hiçbir ihmale veya keyfiyete yer bırakmaksızın, salgın süresince de kadın ve çocuklar öncelik alınarak ivedi ve etkin bir şekilde uygulanmalıdır. Tedbir kararları, salgının yarattığı özel koşullar dikkate alınarak kadınların ve çocukların korunması yükümlülüğüne uygun bir şekilde verilmeli, tedbir kararlarını yerine getirmeyenler hakkında cezai işlem uygulanmalıdır.

4. Salgın döneminde kadın ve çocuklar başta olmak üzere tüm dezavantajlı grupların şiddet görme tehlikesinin önlenmesi ve şiddetten uzaklaşabilmeleri için vakit kaybetmeden bir Acil Eylem Planı açıklanmalı ve bu bilgilere erişimin kolayca sağlanması için kamu spotu aracılığıyla bilgilendirme yapılmalıdır.
5. Salgın döneminde sığınak ve acil barınma ihtiyaçlarının karşılanabilmesi amacıyla sığınak olarak kullanılabilir mekân ve alanların sayısı ve kapasitesi acilen artırılmalı, sığınaklarda gerekli sağlık tedbirleri en sıkı şekilde uygulanmalıdır.
6. Salgın koşullarında kadınların hastane ve karakollara erişmekte yaşadığı güçlük ve kaygılar göz önüne alındığında, Devletin İstanbul Sözleşmesi'nin 25. Maddesi gereğince oluşturmakla yükümlü olduğu cinsel şiddet kriz merkezleri önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Bu çerçevede, cinsel şiddet kriz merkezlerinin kurulması için gerekli adımlar ivedilikle atılmalıdır.
7. Alo 183 veya kadına yönelik şiddet için acilen kurulacak başka bir hat, sadece toplumsal cinsiyet temelli şiddet özelinde 7/24 erişilebilir ve çok dilli bir Acil Yardım Hattı olarak çalışmalı, kadınlara sosyal, psikolojik ve hukuki destek verilmesi sağlanmalıdır.

İmzacılar:

1. 17 Mayıs Derneği
2. 28. İstanbul LGBTI+ Onur Haftası Komitesi
3. 78'liler Girişiminden Kadınlar
4. Adalar Vakfı Kadın Çalışma Grubu
5. Adana Kadın Dayanışma Merkezi ve Sığınma Evi Derneği (AKDAM)
6. Adana Kadın Platformu
7. Amazon Kadın ve Yaşam Derneği
8. Anadolu İş Kadınları Derneği (AİKAD)
9. Anka Üreten Kadın Derneği
10. Antakya Kadın Dayanışması
11. Antalya Feminist Kolektif
12. Antalya Kadın Danışma Merkezi ve Dayanışma Derneği
13. Avrupa Kadın Lobisi - Türkiye Koordinasyonu
14. Aydın Kadın Efeler Derneği
15. Ayvalık Kadın İnisiyatifi
16. Bağımsız Kadın Derneği
17. Başlangıç Kadın Meclisi
18. Bir Kadın Bir Hayat Derneği
19. Biz Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği Araştırmaları Derneği
20. Bodrum Kadın Dayanışma Derneği
21. Buca Kadın Platformu
22. Bursa Kadın Platformu
23. Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği
24. Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği
25. Çanakkale Elder
26. Çanakkale Kadın Dayanışma
27. Çanakkale LGBTI+ İnisiyatifi
28. Çekmeköy Kadın Meclisi
29. Çekmeköy Kadın Platformu
30. Çeşme Kadın Girişimi ve Üretim Kooperatifi (ÇEŞKA)
31. Çiğli Evka-2 Kadın Kültür Derneği (Çekev)
32. Demir Leblebi Kadın Derneği
33. Demokratik Alevi Dernekleri Kadın Meclisi
34. Deniz Yıldız Kadın Dayanışma Derneği
35. Denizli Kadın Platformu
36. DISK Birleşik Metal Sendikası Kadın Komisyonu
37. DISK Kadın Komisyonu
38. Diyarbakır Dicle Amed Kadın Platformu
39. Edirne Kadın Merkezi Danışma Merkezi (EKAMEDER)
40. Edirne Kadın Platformu
41. Edirne Kent Konseyi Kadın Meclisi
42. Ege Kadın Buluşması Platformu
43. Eğitim-senli Kadınlar
44. Ekmek ve Gül
45. erktolia
46. Erzincan Katre Kadın Danışma ve Dayanışma Derneği
47. Esenyalı Kadın Dayanışma Derneği
48. EŞİTİZ - Eşitlik İzleme Kadın Grubu
49. EVKAD/Adana
50. FeminAmfi
51. Fethiye Kadın Danışma ve Dayanışma Derneği
52. Filmor
53. Gaziantep ZeugMADİ LGBTI+
54. Genç Yeşiller Kadınları
55. Giresun Kadın Platformu
56. Güç-Kat Dezavantajlı Kadınlar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği
57. Gül Suyu Gülenso Kadın Dayanışma Evi Derneği
58. Günebakan Kadın Derneği
59. Halkevi Kadınlar
60. Hatay Kadınlar Birlikte Güçlü
61. Havle Kadın Derneği
62. İHD Ankara Şubesi Kadın Komisyonu
63. İHD İstanbul Kadın Komisyonu
64. İlerici Kadınlar Meclisi
65. İmece Ev İşçileri Sendikası
66. İstanbul Feminist Enstitü
67. İzmir Amargi
68. İzmir Kadın Dayanışma Derneği
69. İzmir Kadın Dünyası Derneği
70. İzmir Kadın Platformu
71. Kadıköy Kent Konseyi Kadın Meclisi
72. Kadıköy Kent Konseyi LGBTI+ Meclisi
73. Kadın Adayları Destekleme Derneği (Ka.Der)
74. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu
75. Kadın Çalışmaları Derneği
76. Kadın Dayanışma Vakfı
77. Kadın Eğitim ve İstihdam Derneği (KEİD)
78. Kadın Emegi Kolektifi
79. Kadın Erkek Birlikte Sosyal Eşitlik Derneği (KEBSED)
80. Kadın Haklarını Koruma Derneği
81. Kadın Koalisyonu - Uluslararası Çalışma Grubu
82. Kadın Meclisleri
83. Kadın Mühendisler, Mimarlar, Şehir Plancılar Grubu
84. Kadın Savunma Ağı
85. Kadın Yazarlar Derneği
86. Kadınca Yaşam Derneği
87. Kadının İnsan Hakları - Yeni Çözümler Derneği
88. Kadınlar Birlikte Güçlü - İstanbul
89. Kadınlar Birlikte Güçlü - İzmir
90. Kadınların Gücü Kültür Eğitim Dayanışma ve Yardım Sevenler Derneği (KADGÜÇ)
91. Kadınların Kurtuluşu
92. Kadınlarla Dayanışma Vakfı (KADAV)
93. Kahdem - Kadınlara Hukuki Destek Merkezi
94. Kamer Vakfı
95. Kampüs Cadıları
96. Kampüszümler'den Kadınlar
97. Kaos GL
98. Kapatılan YAKAD Aktivistleri
99. Karabağlar Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi
100. Karadeniz Kadın Dayanışma Derneği
101. Karya Kadın Derneği
102. Kayseri Kadın Dayanışma Derneği
103. KAZETE - Bağımsız Kadın Gazetesi
104. KESK Kadın Meclisi
105. Kıryama Kadın Dayanışması
106. Kırmızı Biber Derneği
107. Koza Kadın Derneği
108. Körfez Bağımsız Kadın Dayanışması
109. Kuir Eskişehir Lgbti Topluluğu
110. Lotus Kadın Yaşam ve Dayanışma Derneği
111. Maltepelili Kadınlar
112. Mardin Şahmaran Kadın Platformu
113. Mersin Kadın Platformu
114. Mezopotamya Kadın Kooperatifi
115. Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı
116. Mor Salkım Kadın Dayanışma Derneği
117. Mor Sarmaşık
118. Muğla Emek Benim Kadın Derneği
119. Ordu Kadını Güçlendirme Derneği
120. Özgür Genç Kadın
121. Özgürlük İçin Hukukçular Derneği
122. Samandağ Kadın Dayanışma Derneği
123. Samsun Kadın Dayanışması
124. Sancaktepe Yerel Demokrasi Kadın Meclisi
125. Sasalı Sosyal Dayanışma ve Geliştirme Derneği'nden Kadınlar
126. Seyhan Kadın Çocuk Dayanışma Eğitim ve Kültür Derneği (SEKAD)
127. Sınır Tanımayan Kadınlar
128. Sosyal Dayanışma Ağı - SODA
129. Sosyalist Kadın Meclisleri
130. Söke Kadın Sığınma Danışma ve Dayanışma Derneği
131. Sultangazi Kadın Dayanışma
132. Şiddetsizlik Eğitim ve Araştırma Derneği Kadınları
133. Tarsus Kadın Platformu
134. TMMOB İstanbul İKK Kadın Komisyonu
135. Toplumsal Dayanışma için Psikologlar Derneği (TODAP) Kadın Komisyonu
136. Trabzon Kadın Gelişim ve İletişim Derneği
137. Türk Kadınlar Birliği ve 80 Şubesi
138. Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu
139. Türk Tabipler Birliği Kadın Hekimlik ve Kadın Sağlığı Kolu
140. Uçan Süpürge Kadın İletişim ve Araştırma Derneği
141. Uçan Süpürge Vakfı
142. Urla Kadın Dayanışma Derneği
143. Üniversiteli Kadın Kolektifi
144. Van Ahtamar Kadın Platformu
145. Van Barosu Kadın Hakları Komisyonu
146. Türkiye Yunanistan Kadınları Barış Girişimi WINPEACE
147. Yaşam Evi Kadın Dayanışma Derneği
148. Yaşam Kadın Çevre Kültür ve İşletme Kooperatifi (YAKA-KOOP)
149. Yaşam Kadın Merkezi
150. Yaşamda Kadın ve Sanat Derneği
151. Yeni Demokrat Kadın
152. Yeni Yaşam Derneği'nden Kadınlar
153. Yeniyo'l'dan Kadınlar
154. Yeşil Feministler
155. Yoğurtçu Kadın Forumu
156. Zonguldak Kadın Platformu

Salgın Döneminde EŞİTİZ Söyleşileri

Sevgi Uçan Çubukçu

Eşitlik İzleme Kadın Grubu

Eşitlik İzleme Kadın Grubu (EŞİTİZ), 2009 yılında, özellikle kadına yönelik şiddet konusu başta olmak üzere, kadınların eşit haklarına yönelik saldırılara karşı bir araya gelen kadınlardan oluştu. EŞİTİZ'i kuran kadınlar, zeytin yetiştiricisinden gazeteciye, avukattan akademisyene çeşitli mesleklere sahip, "kadınların insan hakları mücadelesi"ne emek veren feminist kadınlardır.

Esnek bir yapıya ve işleyişe sahip olan EŞİTİZ, kadın hakları ihlalleri konusunda lobicilik ve savunmacılık faaliyetleri sürdürmekte. Bu amaçla, siyasi iktidarın kadın karşıtı politikalarına karşı refleks göstererek, ulusal ve uluslararası ölçekte çalışmalarını sürdürmekte. Bu amaçla, TBMM'deki Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu'nun kapatılmasına karşı tepki göstermekten (2013), Orta Öğrenimde Başörtüsü'nün (2014) kabul edilemezliğine, "Fitrat değil Anayasa" gibi bildirimlerin hazırlanması vb... eylemliliklerle, Türkiye'de giderek ivmesi yükselen, kadın erkek eşitsizliğini derinleştiren muhafazakarlaşma, hukuksuzluk ve otoriterleşmeye dikkat çekti. Bu gelişmelerden dolayı, EŞİTİZ grubu, pozitif nitelikli eşitlik hayalinin gerçekleşmesinden çok, negatif nitelikli eşitlik ilkesinin aşındırılmasına dönük saldırılara karşı mücadeleyi öncelemek durumunda kaldı.

Her şeye rağmen, eşitlik idealinin fiiliyata geçmesi yolunda, elde edilen ilk kazanım, o günlerde pek de üzerinde durulmayan tek taraflı ısrarlı takip çalışmasıyla başladı ve konu 2012'de çıkartılan 6284 sayılı yasa da yer aldı. TBMM Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu'nun isminin "aile" olarak değiştirilmesinin önlenmesi (2011), kürtajı yasaklama girişimlerine karşı "Kürtaj Yasaklanamaz" talebi ile farklı dillere çevrilen bir metin ile 680 ulusal, 220 uluslararası örgüt, 60.000'den fazla münferit imzanın toplanmasıyla, Türkiye kadın hareketinin ortak mücadelesine önemli bir katkıda bulundu ve siyasi iktidar bu konuda geri adım atmak zorunda kaldı.

EŞİTİZ, Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için yapılmayanları yapmak stratejisi ile farklı konu ve yöntemlerle Türkiye kadın hareketine omuz vermektedir: Şiddete Son Platformu, İstanbul Sözleşmesi Platformu gibi birçok kadın platformunun kurucularındandır.

EŞİTİZ, Covid-19 sürecinde de hem İnfaz Yasası'nı hem de salgın sürecini kadınlar açısından değerlendirmek için bir dizi sanal söyleşi (görüntülü Zoom toplantıları) gerçekleştirdi. Tüm Türkiye'den kadın hakları örgütleri, belediyeler, baroların kadın birimleri, hak örgütleri ve sendikalar, farklı ülkelerden katılımcılarla gerçekleşen bu toplantılarda kadınlar, salgın

EŞİTİZ Söyleşileri'nden

döneminin kadınları nasıl etkilediğini, kadınların nelere maruz kaldıklarını tartıştılar. İlk söyleşide EŞİTİZ üyelerinden feminist avukat Hülya Gülbahar, İnfaz Yasası'nı ve kadınlara etkisini anlattı; ikinci söyleşide, Covid-19 sürecinde kadın örgütleri ile kadına karşı şiddetle mücadele masaya yatırıldı: Salgında, kadınların sağlık sistemine erişiminde yaşadıkları zorluklar, karantina ile artan aile içi şiddet olgusu, ev içi hizmetler ve çocuk/yaşlı bakımının kadınların yükünü daha da artırdığı, kayıt dışı ekonominin öznelere olan kadınların işlerini kaybettiği, giderek derinleşen yoksulluğun en çok kadınları ve çocukları etkilediği gibi olgular dile getirildi.

Üçüncü söyleşide, belediyeler ile bu süreçte kadın politikalarının ne olduğunu, ne gibi önlemler aldıklarını, kadınlara dair veri havuzları olup olmadığını tartıştık. Ankara, Eskişehir, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Kars, Tunceli gibi birçok belediyeden kadınlar, kendi yerelliklerinde bir yandan almaya çalıştıkları önlemlerden söz ederken, diğer yandan kaynaklarının çok yetersiz olduğunu vurguladılar. Bu söyleşide dikkati çeken en önemli verilerden biri de, İnfaz Yasası ile dışarı çıkan erkeklerden tehdit alan kadınların, belediyelere yardım başvurusunda buldukları bilgisi idi! Kimi belediyelerin bu süreçte kadın sığınaklarını tadilata alma gibi nedenlerle geçici olarak kapatmış olduğu bilgisinin de paylaşıldığı bu söyleşide, her belediyenin kendi bölgesindeki kadın örgütleriyle iş birliği içinde politika ve uygulamalarını sürdürdükleri ifade edildi.

Dördüncü EŞİTİZ Söyleşisi'nde, Covid-19 sürecinde baroların kadın birimleri ile kadınların yaşadıkları sorunları ve baroların deneyimleri paylaşıldıktan sonra, hak örgütleri ve sendikalar ile Covid-19'un etkilerine dair bilgi alışverişinde bulunduk. Covid-19'a dair EŞİTİZ Söyleşilerinin sonucunu, farklı ülkelerdeki kadınların deneyimlerine ve politikaların neler olduğuna ayırdık. Buna göre, Covid-19 sürecinin bütün dünyada, mevcut cinsiyetçi eşitsizlikleri daha da derinleştirdiği bilgileri paylaşıldı; hem salgın koşulları hem de ekonomik çözülmenin her yerde kadınların yükünü artırdığı gibi, kadına karşı şiddette de artışın gözlemlendiği belirtildi.

EŞİTİZ ve son olarak 250'yi aşkın kadın örgütünden oluşan TCK 103 Çocuk Cinsel İstismarı Affına Karşı Kadın Platformu'nun kuruluşu için çağrıcı örgüt oldu ve halihazırda sürecin örgütleyicilerinden biri olarak faaliyetlerine devam ediyor.

Kriz Zamanlarında Hukuk: Bir Demokrasi Turnusolu

Ezel Buse Sönmezocak

2019 yılının sonlarında Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan ve kısa sürede küresel bir salgına yol açan Covid-19, politikadan ekonomiye, bilimden sanata varıncaya değin insana dair her türlü sosyal ve olgusal yapıyı kökten etkiledi ve etkilemeye devam ediyor. Bu küresel krizle mücadelede tüm dünya umudunu aşı çalışmalarına bağlamışken, bir güvenlik ve disiplin aracı olan hukuk, devletlerin krizi yönetmede kullandıkları en büyük araç oldu. Nitekim, salgını kontrol altına almak ve yayılımını önlemek için devletler, çalışma, eğitim, seyahat ve hareket hürriyeti, sağlığa ve adalete erişim ya da kolluk hizmetlerine dek pek çok alanda hak ve özgürlükleri kısıtlayıcı önlemler getirdi. Yerleşik ve güçlü bir demokratik kültürün olmadığı ülkelerde hükümetler Covid-19 krizini baskıcı politikalarını çok daha hızlı ve kapsamlı bir şekilde hayata geçirmek için bir fırsat olarak değerlendirdi ve insan hakları yükümlülüklerini salgın bahanesiyle askıya alırken, Türkiye'de de Covid-19'la mücadele kapsamında alınan bazı tedbir ve uygulamalar, hak ve özgürlükleri orantısız bir şekilde kısıtladığı iddiasıyla yoğun bir şekilde eleştirildi.

Birleşmiş Milletler verilerine göre Covid-19 salgını süresince uygulanan tedbirler neticesinde hane halkının zorunlu olarak evde daha fazla zaman geçirmeye başlaması, ev içi şiddet vakalarını yüzde 33'e varan oranda artırdı.¹ Covid-19 salgını süresince ev içi şiddete maruz kalan kadınlardan alınan başvuru sayısındaki kaygı verici artış Türkiye'nin farklı illerinde çalışan pek çok kadın örgütü tarafından peş peşe raporlanırken, 175 kadın ve LGBTİ+ örgütü yayınladıkları ortak bildiri ile hükümeti salgın süresince kadın ve çocuk başta olmak üzere dezavantajlı tüm gruplara yönelik artan şiddeti önlemek için acil eylem planı oluşturmaya çağırdı.² Ne var ki, kadınlar, salgının kendileri için yarattığı yakıcı sorunlara işaret edip acil eylem planı talep ederken, hali hazırda kadınların kazanılmış haklarını ortadan kaldırır nitelikte sonuç doğuracak olan bazı değişiklik ve düzenlemeler, salgınla mücadele öne sürülerek hukuk aracılığıyla hayata geçirilmiş oldu.

Bunlardan ilki, 30 Mart 2020 tarihinde yayınlanan Hakimler ve Savcılar Kurulu (HSK) kararıdır. 30 Mart tarihli HSK kararı ile hakimlere "6284 sayılı Kanun kapsamında verilen tedbir kararlarının yükümlülerin koronavirüs kapsamında sağlığını tehdit etmeyecek şekilde değerlendirilmesi" talimatı verilmiştir. Bağlayıcı olmamakla birlikte, bu talimatın kadın ve çocuklar başta olmak üzere ev içi şiddete maruz kalan tüm bireyler için pratikte anlamı, salgın süresince 6284 sayılı Kanun kapsamında şiddet uygulayan failer hakkında uzaklaştırma kararı verilmemesi ya da kadınların sığınaklara yerleştirilmemesidir. Salgın süresince kadınların şiddetten uzaklaşmalarına yönelik hiçbir kurumsal tedbir alınmaksızın verilen bu talimat, pratikte 6284 sayılı Kanunun askıya alınması anlamına gelmekte ve kadınların sağlıklı ve güvenli bir şekilde yaşama haklarını büyük bir risk altına sokmaktadır.

HSK kararının hemen arkasından, Nisan ayında, bu kez de İnfaz Kanunu'nda kapsamlı değişiklikler yapılmış, bazı suçların infaz sürelerinde kalıcı indirimle gidilmiş ve kapsam dışı bırakılan suçlar hariç olmak üzere mahkumların açık cezaevinden "izin" adı altında salıverilmesi mümkün hale getirilmiştir. Koronavirüs nedeniyle "izin" adı altında cinsel saldırı, çocuğun cinsel istismarı ve kadına yönelik şiddet suçlarının faili olan binlerce erkeğin, şiddete maruz kalan kadın, çocuklar ve cinsiyet kimliği ve yönelimi nedeniyle ayrımcılığa maruz bırakılan gruplar açısından hiçbir önleyici koruyucu tedbir alınmadan dışarıya salınması, failerin kadın ve çocuklara musallat olmasına neden olmakta ve kadın ve çocuklar başta olmak üzere tüm dezavantajlı grupların hayatlarını tehlikeye sokmaktadır. Nitekim, kadınlar, infaz yasası ile salıverilecek kadına yönelik şiddet ve cinsel istismar faileri hakkında İstanbul Sözleşmesi'nin bir gereği olarak polis tarafından bilgilendirilmemiş, bu failerin dışarıda etkin bir takibi de yapılmamıştır.

1 "COVID-19 ve Kadın ve Kız Çocuklarına Yönelik Şiddeti Sona Erdirmek" (COVID-19 and Ending Violence Against Women and Girls), BM Kadın Birimi (UN Women), Nisan 2020.

2 "156 Kadın ve LGBTİ+ örgütünden ortak bildiri: İnfaz yasası sonrası devlet sorumluluklarını yerine getirip acil önlemler almalı!", T24, 17 Nisan 2020.

Öyle ki, infaz yasasında yapılan değişiklikler sonrasında infaz kurumlarından saliverilen hükümlülerden çocuklarını öldürenlerin, çocuk ve eski eşlerini rehin alanların, eski eş veya partnerlerine musallat olanların ve çeşitli şiddet olaylarına karışanların haberleri basına yansımış, bazı kadın intiharları ise kadınların infaz değişiklikleri neticesinde saliverilen failerin kendilerine musallat olmaları yönündeki korku ve endişe ile ilişkilendirilmiştir.

20 Nisan 2020 tarihinde, İstanbul Sözleşmesi Taraflar Komitesi, Covid-19 salgını sırasında Sözleşme'nin uygulanması hakkında bir bildirge yayınlamak üzere devletleri İstanbul Sözleşmesi kapsamındaki taahhütlerini gerçekleştirmeye ve kadınların korunması ve destek hizmetlerine erişiminin sağlanması da dahil kadına yönelik şiddetle mücadelede alınan önlemleri güçlendirmeye çağırdı.³ Bildirge, taraf devletlerin İstanbul Sözleşmesi'nden doğan pozitif yükümlülüklerinin salgın süresince de devam ettiğinin ve sözleşmenin salgın nedeniyle askıya alınması sonucunu doğuracak pratiklere izin verilmediğinin altını çizmesi bakımından oldukça önemlidir. Gerçekten de, devlet, her türlü olağanüstü halde dahi kadına yönelik şiddetle mücadelede pozitif yükümlülük sahibidir. 6284 sayılı Kanun, hiçbir ihmale veya keyfiyete yer bırakmaksızın, salgın süresince de kadın ve çocuklar öncelik alınarak ivedi ve etkin bir şekilde uygulanmalıdır. Tedbir kararları, salgının yarattığı özel koşullar dikkate alınarak kadınların ve çocukların korunması yükümlülüğüne uygun bir şekilde verilmeli, tedbir kararlarını yerine getirmeyenler hakkında cezai işlem uygulanmalıdır.

Kriz dönemleri, hukukun askıya alındığı ya da çoğunlukla hukuk eliyle hak ve özgürlüklerin anti-demokratik şekilde kısıtlandığı dönemlerdir. Tarih, baskıcı yönetimlerin, krizin yarattığı korku ve panikten yararlanarak hukuku araçsallaştırmasının örnekleri ile dolu. Bu anlamda kriz dönemi hukukunun, bir "demokrasi turnusolu" olduğunu söylemek hata olmaz.

18. Feminist Gece Yürüyüşü, İstanbul

Covid-19 bir yandan herkesi zorunlu olarak evlere çeker ve böylece kadınların şiddetten uzaklaşmasının yollarını kaparken, Türkiye'de salgınla mücadele adı altında getirilen hukuki tedbirler; kadınların talep, çağrı ve kampanyalarına rağmen kadınları korumak bir yana, şiddete daha açık bir hale getirdi. İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı Kanun'a karşı saldırıların dozunun her geçen gün arttığı bir dönemde, salgınla mücadele kapsamında alınan tedbirlerin İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı Kanun'un askıya alınması sonucunu doğurması, devletin kadın hakları konusundaki motivasyonunu ortaya koyan bir turnusol görevi görmektedir. Hal böyleyken, kadınların kazanılmış haklarının korunması ve temini yolunda verdikleri feminist mücadele, salgın döneminde her zamankinden daha da önem kazanmaktadır.

³ "COVID-19 salgını sırasında İstanbul Sözleşmesi'nin uygulanması hakkında yayınlanan Bildirge", 20 Nisan 2020.

TEMMUZ – EYLÜL 2020

36

“YENİ OKULUM KİHEP” • KARANTİNADA YAŞAMAK ZOR. YA SİĞİNAKTA KALMAK NASILDI? • HAKLARIMIZDAN VAZGEÇMİYORUZ; İSTANBUL SÖZLEŞMESİ’Nİ UYGULA! • YÜKSELİŞTEKİ AŞIRI SAĞ KARŞISINDA DÜNYADAN KADIN MÜCADELESİ ÖRNEKLERİ • POLONYA’DA İSTANBUL SÖZLEŞMESİ TARTIŞMALARI

Bu Sayıdan

Bizden Haberler

Mor Bülten'in 36. Sayısından Merhaba

Geçtiğimiz sayısı itibarıyla dijital ortama taşıdığımız Mor Bülten'in 36'ncı sayısı ile sizlerle yeniden buluşmaktan çok mutluyuz. Bu sayıda yine Türkiye'den ve dünyadan kadınların gündemlerine ve hak mücadelelerine dair bir seçkiyi, Mor Bülten okurlarıyla paylaşıyoruz. Bu sayıda, özellikle, geçtiğimiz aylarda hem Türkiye'nin hem Polonya'nın imzalarını çekmesi tehdidi ile gündeme gelen İstanbul Sözleşmesi'ne dair tartışmalar ve yürütülen mücadelelerle ilgili yazılar ön plana çıkıyor.

Kadının İnsan Hakları – Yeni Çözümler Derneği olarak pandemi döneminde gerçekleştirmeye devam ettiğimiz faaliyetlerin bir özetine “Bizden Haberler” bölümünde yer veriyoruz.

Kadın Hareketinden bölümündeki yazıların ilkinde “Haklarımızdan Vazgeçmiyoruz; İstanbul Sözleşmesi'ni Uygula!”da Türkiye'de yaz aylarında gerçekleştirilen geniş çaplı İstanbul Sözleşmesi kampanyasına dair süreci okuyabilirsiniz. Bu kategorinin bir diğer yazısı ise Eşitlik İçin Kadın Platformu'nun (EŞİK) faaliyetlerine ilişkin. Mor Bülten'in 36'ncı sayısının “Kadın Hareketinden” bölümü, ayrıca, Türkiye'den iki kadın örgütüne de yer veriyor. Bunlardan biri olan Urla Kadın Dayanışma Derneği'yle gerçekleştirdiğimiz söyleşide yakın zamanda dernekleşen bir kadın örgütlenmesinin hikayesini okuyoruz. Diğerinde ise 2018 Ekim'den beri faaliyet gösteren Havle Kadın Derneği, gerçekleştirdikleri “Erken Yaşta Evlilik Araştırması”nda öne çıkan bulguların bazılarını paylaşıyor.

Bu sayının **Dünyadan** bölümündeki yazılardan biri Polonya'daki İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik saldırılara ve bunlara karşı mücadeleye odaklanıyor. “Yükselişteki Aşırı Sağ Karşısında Dünyadan Kadın Mücadelesi Örnekleri”nde ise Mısır'dan Belarus'a, Meksika'dan Hindistan'a farklı coğrafyalarda yaz aylarında yaşananların bir seçkisine yer veriyoruz.

Serbest Köşede ise geçtiğimiz senenin yaz aylarından itibaren hem Türkiye hem dünyada yoğun şekilde sürmekte olan bir tartışmaya, TERF (trans dışlayıcı radikal feminizm) [trans-exclusionary radical feminism] konusuna odaklanıyor ve geçtiğimiz aylarda Feride Eralp'in Çatlak Zemin'de yayınlanmış “TERF Tartışması'nın Arka Planı: Konu Nasıl Soyunma Odası Oldu?” yazısına yer veriyoruz.

Azımsanamayacak bir süredir kadınlar ve LGBTİ+'lar dahil olmak üzere birçok grubun haklarına yönelik saldırıların her geçen gün arttığı bir dönemden geçiyoruz. Buna rağmen eşit ve özgür bir hayatın hayalini kuranlar olarak haklarımıza yönelik mücadelelerimize ısrarlı şekilde devam ediyoruz. Yaşanan olumsuz gelişmeleri paylaşan, ama daha önemlisi mücadele örneklerine ve kazanımlara yer vermeye gayret eden Mor Bülten'in bu sayısının da okurlarına umut ve güç vermesini diliyoruz.

Keyifli okumalar...

Sevgilerimizle ve dayanışmayla,

Kadının İnsan Hakları – Yeni Çözümler Derneği

PANDEMİDE SAVUNUCULUK: NELER YAPTIK?

Dünya Sağlık Örgütü'nün 11 Mart 2020'de Covid-19 salgınını pandemi ilan etmesi ve Türkiye'de de ilk vakaların bildirilmeye başlanmasının ardından, biz de dernek ekibi olarak evlerimize kapandık ve tüm faaliyetlerimizi dijital araçlar üzerinden sürdürmeye çalıştık. Pandemiyle birlikte tüm dünyada yükselişte olan sağ, muhafazakâr ve otoriter rejimlerin demokrasiye, hukukun üstünlüğüne, demokratik kurumlara ve insan haklarına saldırılarını artırdığı bir döneme girmiş olduk. Özellikle kadın ve LGBTİ+ haklarına yönelik saldırıların peş peşe geldiği bu dönemde, Türkiye'de son yıllarda halihazırda ihlal edilmekte olan gösteri, toplanma ve yürüyüş hakkı bu sefer pandemi bahanesiyle engellenmeye çalışıldı. Buna rağmen elimizdeki tüm araçları kullanarak sesimizi duyurmaya, haklarımız için mücadeleye ve dayanışmaya devam ettik.

Pandemi ilan edildiğinden bu yana Türkiye'de kadın ve LGBTİ+ hakları bakımından kötü yönde ve kaygı verici bir dizi gelişme yaşandı. İlk olarak, 300 bin kişi sınırına dayanmış olan hapishanelerin boşaltılması için uzun süredir beklemede tutulan “infaz yasası”, pandemi gerekçesiyle hızlıca tekrar gündeme getirildi. Meclisin dışında hazırlanan ve şeffaflıktan oldukça uzak işletilen bir yasa yapım sürecinde kamuoyu yasanın içeriğini basına sızdırılan taslak metin ile öğrendi. Bu ilk taslakta cinsel saldırı, çocuğun cinsel istismarı ve kadına yönelik şiddet suçlarının da infaz değişikliği kapsamına alındığı görülmüyordu. Sekreteryasını yürüttüğümüz Nafaka Hakkı Kadın Platformu ve TCK 103 Kadın Platformu'nun hazırladığı ve 198 kadın ve LGBTİ+ örgütü tarafından Mart ayında hazırlanan bildiri ve gerçekleştirilen sosyal medya eylemi neticesinde cinsel saldırı ve çocuğun cinsel istismarı suçları kapsam dışında tutuldu. Ancak Türk Ceza Kanunu'nda kadına yönelik şiddet (KYŞ) tanımlı olmadığı için, her ne kadar iktidar tarafından cinsel saldırı ve kadına yönelik şiddet suçlarının kapsam dışında kaldığı iddia edilmiş olsa da teklifin yasalaşmasıyla KYŞ failleri hapislerden salıverilmiş oldu. 177 kadın ve LGBTİ+ örgütünün imzaladığı bildiri ile siyasi mahkumları af ve ceza indirimi kapsamına almayan infaz yasasının adaletsizliğine dikkat çektik ve hükümetin İstanbul Sözleşmesi kapsamındaki yükümlülüklerini hatırlatarak şiddete dair acil önlem planı hazırlamasını talep ettik. Kadın ve LGBTİ+ örgütlerinin tüm uyarılarına rağmen şiddetle mücadeleye ilişkin herhangi bir önlem alınmadı ve infaz

İSTANBUL SÖZLEŞMESİ NEDİR?

- Temel ab Kadına Fiziksel Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunuyla Mücadeleyle Bir Avrupa Konseyi Sözleşmesidir.
- İstanbul Sözleşmesi kadına yönelik şiddetle bir insan hakkı ihlali olarak tanımlar.
- Kadınlara yönelik şiddetli saldırıların belirlenmesi ve kadınların insan hakları ile korunmasını amaçlar.
- Şiddetin belirlenmesi, teşhis edilmesi, önlenmesi, azaltılması, yitirilmesi, toparlanması ve iyileştirilmesi için devletlerin kapsamlı ve hızlılık politikaları geliştirmesi gerekliliğini belirtir.
- Devletlerin şiddetle mücadele için işbirlikçi olarak çalıştığı hem yasalarında hem de toplumsal yaşamında hayata geçirilmesi gerektiğini belirtir.

#İstanbulSözleşmesiYaşatır

İSTANBUL SÖZLEŞMESİ KİMİ KORUR?

- Şiddete uğrayan veya uğrama tehlikesi olan tüm kadınları ve kız çocuklarını korur.
- Birlikte yaşamayı yasadığına bakılmaksızın, ev içi şiddete uğrayan veya uğrama tehlikesi olan kadınları, çocukları, yaşlıları, engellileri, göçmen ve mültecileri, LGBTİ+ leri, kısaca herkesi korur.

#İstanbulSözleşmesiYaşatır

İSTANBUL SÖZLEŞMESİ KİMDEN KORUR?

- Elin, eski ejin veya partnerin şiddetinden, abinin, babanın veya diğer aile bireylerinin kısaca en yakınınımsadıklarının şiddetinden korur.
- İşyerinde patronun, okulda öğretmenin, karakolda polisin ya da sokakta, çarşıda veya toplu taşımada tanınmadığımız erkeklerin şiddet ve tacizinden korur.

#İstanbulSözleşmesiYaşatır

İSTANBUL SÖZLEŞMESİ NASIL KORUR? ①

- Irk, renk, dil, din, siyasi veya başka bir görüş, ulusal veya sosyal köken, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, sağlık durumu, engellilik, maddeni hal, göçmen veya mülteciler statüsü veya başka bir statü nedeniyle ayrımcılık yapmaktan korur.
- Öznel sektör ve medyaya da dahil olmak üzere, topluma kadına karşı şiddetin bir insan hakları ihlali olduğu konusunda bilinçlendirmeye çağırarak korur.
- Çeşitli ve ayrımcılıkla mücadele için okul müfredatına ekleyerek, şiddete karşı farkındalığı erken yaşta kazandırarak korur.

#İstanbulSözleşmesiYaşatır

İSTANBUL SÖZLEŞMESİ NASIL KORUR? ②

- Şiddete maruz kalanlar için hukuki ve psikolojik danışmanlık hizmetleri, finansal yardım, huzur sağlama, eğitim, öğretim ve iş bulma destekleri ile korur.
- Her türlü şiddet olayıyla ilgili ülke çapında 7 gün 24 saat, çok dilli ve erişilebilir ücretsiz acil destek hizmet sunan telefon hatları ile korur.
- Şiddete maruz kalanlar, özellikle kadın ve çocuklar için kalıcı güvenli yer sağlamak üzere yerleri burada ve kalıcıya erişilebilir olmaktadırlar ile korur.

#İstanbulSözleşmesiYaşatır

İSTANBUL SÖZLEŞMESİ NASIL KORUR? ③

- Cinsel şiddetle hayatta kalınan için hıbbi ve adli teşkilatın yanı sıra, travma desteği ve danışmanlık hizmetleri sağlanmasında cinsel şiddetle ilgili mekanizmaları ile korur.
- Şiddete ilişkin tedbir ve önlemlerin etkili ve hızlı mekanizmaları tarafından korunma ve etkin bir şekilde araştırılmasını sağlayacak mekanizmaları ile korur.
- Şiddete ilişkin tedbir ve önlemlerin yargısal süreçlerinde kadınların tutarlı ayrımcılık ve psikolojik şiddete uğramasını önleyerek korur.

#İstanbulSözleşmesiYaşatır

İSTANBUL SÖZLEŞMESİ NEREDE KORUR?

- Yaftandaki duruma bakılmaksızın, evde, sokakta, okulda, işyerinde, pazarda, toplu taşımada, sosyal ortamlarda, ülke içinde veya dışında, özel ve kamusal hayatın her alanında şiddetle korur.

#İstanbulSözleşmesiYaşatır

İSTANBUL SÖZLEŞMESİ NEYE KARŞI KORUR? ①

- Kadınları, çocukları ve ev içi şiddete maruz kalan herkesi
- Fiziksel şiddetle korur.
- Taciz ve tecavüz dahil her türlü cinsel şiddetle korur.
- Ekonomik ve psikolojik şiddetle korur.
- İşyerinde mobbing ve taciz dahil her türlü şiddetle korur.
- İstisnai tacizle korur.
- Dijital şiddetle korur.
- Çocukları şiddet dolu evlerde büyümekten korur.
- Çocuk yaşta, erken ve zorla evlendirilmekten korur.

#İstanbulSözleşmesiYaşatır

İSTANBUL SÖZLEŞMESİ NEYE KARŞI KORUR? ②

- Kültür, töre, din ve gelenek öne sürülerek kadınların cinsel organlarına yönelik gerçekleştirilen şiddetli müdahalelerden korur.
- Kültür, töre, din, gelenek, namus diye sürülerek işlenen kadın ve kızların cinayetlerinden korur.
- Şiddete uğrayan kişilerin barınma ve parçalanma aşamalarında, hakları tekrar ayrımcılık ve şiddete maruz bırakılmadan korur.
- Şiddete uğrayan göçmen kadınları, sturması izidirmesi ve çocuklarının velayetini kaybetmekten korur.

#İstanbulSözleşmesiYaşatır

yasası ile cezaevlerinden tahliye edilenlerin işlediği kadın ve çocuk cinayetleri basına yansıdı.

Hemen akabinde, Ramazan'ın ilk Cuma hutbesinde Diyanet Başkanı Ali Erbaş evli olmayan çiftleri, HIV+ ile yaşayan kişileri ve LGBTİ+'ları salgının kaynağı olarak göstererek hedef aldı ve "bu tür kötülüklerden korunmak için birlikte mücadele etme" çağrısında bulundu.

Diyanet'in bu nefret söylemi neticesinde Türkiye'nin farklı yerlerinde LGBTİ+'lara yönelik şiddet ve ayrımcılık vakalarında artış raporlandı. KİH-YÇ olarak hem infaz yasası ile ilgili gelişmeleri hem de KAOS GL ile birlikte kaleme aldığımız Diyanet'in nefret söylemi ile ilgili mektubu İstanbul Sözleşmesi GREVIO Komitesi başta

olmak üzere Avrupa Konseyi ve Birleşmiş Milletler'in (BM) ilgili insan hakları kurumlarına ilettik. Bunun yanı sıra Covid-19 ile ilgili Birleşmiş Milletler Özel Raportörlerinin ortaklaşa oluşturduğu anketi ve KYŞ raportörünün anketini Mor Çatı ile birlikte ile yanıtladık. Yine BM Özel Raportörü tarafından hazırlanan ve tecavüzün cezalandırılması ve yasaların durumunu ölçen ankete geribildirim verdik ve infaz yasasıyla ilgili BM KYŞ raportörünün ek sorularına yanıt verdik. Böylece pandemi döneminde Türkiye'de kadın ve LGBTİ+'ların yaşadığı hak ihlallerine karşı uluslararası kamuoyu ve uluslararası insan hakları kurumlarını süratle ve kapsamlıca bilgilendirmiş olduk.

İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik saldırıların birkaç yıldır artarak devam etmesi, stratejik olarak bizi sözleşmenin bilinirliğini artıracığımız materyaller üretmeye yöneltmişti ve savunuculuk stratejimizi dijital iletişim kanallarını aktif bir şekilde kullanma üzerine kurmuştuk. Yıllık faaliyet planımızda yer alan İstanbul Sözleşmesi ile ilgili animasyon ve web sitesi çalışmalarına pandemi döneminde hız verdik. Temmuz başında AKP Genel Başkanvekili Numan Kurtulmuş'un sözleşmeden çekilmeyi düşündüklerini açıklaması ve AKP Merkez Yürütme Kurulu'nda (MYK) bu konunun tartışılacağını öğrenmemiz üzerine hızlıca güçlü ve kapsamlı bir İstanbul Sözleşmesi kampanyası örgütlemeye koyulduk. Bu kapsamda İstanbul Sözleşmesi'nin tartışılmaya başlanmasına karşı tepkimizi, ilk olarak bir bildiri yayınlarak ortaya koyduk. Bildirimizin yanı sıra sosyal medyada sözleşmenin ne işe yaradığını anlatan, kolay anlaşılır içerikler üretmeye karar verdik. Öncelikle "İstanbul Sözleşmesi Nedir? Kimi, Kimden, Nasıl, Nerede ve Neye Karşı Korur?" başlıkları altında 9 farklı içerik ürettik ve bu içerikleri görselleştirerek sosyal medyada yayınladık. Çizimlerini Ceren Suntekin'in, grafik tasarımlarını Feyza'nın yaptığı görseller, sosyal medyada büyük ilgi gördü ve yaklaşık 2 milyon kişiye ulaştı. Bu rakam derneğimizin şimdiye dek sosyal medyada ulaştığı en yüksek etkileşim rakamı oldu. Daha sonra da "İstanbul Sözleşmesi'ni Uygula" temalı paylaşımları yaptık. Tüm bunların yanı sıra, sözleşmenin işlevini anlatan ve binlerce kişiye erişen 3 adet bilgilendirici video hazırladık ve bunları da bir dizi halinde yayınladık.

Hem örgütlerin ayrı ayrı yürüttüğü, hem de kadın platformları ve feminist platformlar üzerinden ilerleyen kampanyalar sonucunda hükümet şimdilik sözleşmeyle ilgili geri adım atmış gibi görünüyor. Son olarak "İstanbul Sözleşmesi Bizim" animasyonumuz da Eylül ayı itibariyle yayına girdi ve 365 bin kişiye ulaştı.

İstanbul Sözleşmesi Kampanyamız kapsamında, NY Times, BBC World News, Reuters gibi uluslararası mecralara görüş vermekle birlikte yerelde de pek çok alternatif medya kanalına görüş verdik. Uluslararası ağlarımızda bulunan queer ve feminist örgütlenmelerle sürekli bilgi alışverişinde bulunduk. Bu kapsamda, İpsas ve EuroMedrights gibi örgütlerin ev sahipliğini yaptığı oturumlarda uluslararası hak örgütlerine İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik saldırıları ve buna karşı verilen feminist mücadeleyi aktardık. İstanbul Sözleşmesi ile ilgili gündem şimdilik rafa kalkmış gibi görünse de bu meselenin tekrar önümüze gelmesi çok muhtemel. Bu sebeple daha uzun soluklu, sürdürülebilir, kapsayıcı ve pro-aktif bir kampanya yürütmeye devam ediyoruz.

Ayrıca, pandemi dönemi süresince kanıta dayalı savunuculuk çalışmalarının bir parçası olarak, 2 farklı araştırma için çalışmalar yaptık. Bu kapsamda ilk olarak Mor Çatı ve Dissensus Araştırma iş birliğinde nitel bir çalışma olan "Türkiye'de Kadınların Hamilelik ve Kürtaj Deneyimleri Niteliksel Araştırması"na başladık. Araştırmaya başlarken niyetimiz, Türkiye'de fiili olarak sınırlandırılmış bulunan kürtaj hakkına erişimin kadınların hayatlarını nasıl etkilediğini görünür kılmak ve kürtaja erişimi kolaylaştıracak medikal kürtaj gibi yöntemlerin savunusunu yaygınlaştıracak araçları geliştirebilmektir. Bu çalışmayla Türkiye'de kadınların annelik, hamilelik ve kürtaj algısını, duygulanımlarını, söylemlerini ve deneyimlerini analiz etmekle birlikte, kadınların beden özerkliğini geliştirecek politika önerilerini de üretebilmeyi hedefliyoruz. Bu araştırmanın yanı sıra Uluslararası Kadın Sağlığı Koalisyonu (IWHC) ile birlikte "Rıza'da Yön Bulmak" isimli araştırmanın Türkiye ayağını yürütüyoruz. Kanunlarda belirlenen rıza yaşının, cinsel sağlık ve doğurganlık sağlığı hizmetleri, ürünleri ve haklarına erişimde ergenler açısından ne gibi çelişkiler yarattığını analiz etmeyi hedefleyen çalışma, Türkiye ile birlikte Peru, Hindistan ve Güney Afrika'dan karşılaştırmalı ve nitel bir tablo sunmayı hedefliyor. Araştırma, farklı cinsiyet ve kimliklere sahip ergenlerin perspektifinden kapsayıcı yasaların ve düzenlemelerin nasıl olabileceğine dair kafa yormayı ve politika önerileri geliştirmeyi hedefliyor. Bizi çok heyecanlandıran ve Türkiye'de büyük bir boşluğu dolduracağını düşündüğümüz her iki araştırmanın sonuçlarının önümüzdeki yılın ilk çeyreğinde yayımlanmasını umut ediyoruz.

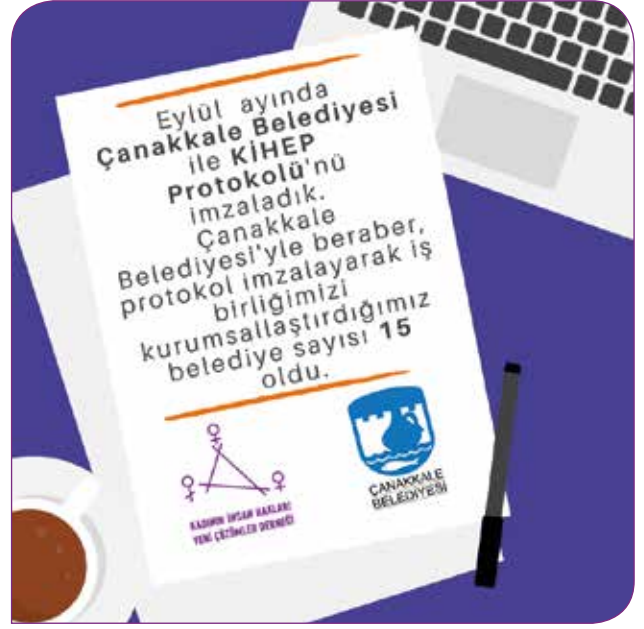
Öte yandan, pandemi süresince hem proje ortağı olduğumuz, hem yürütme kurulunda yer aldığımız Türkiye Aile Sağlığı ve Planlaması Vakfı (TAPV) tarafından koordine edilen Cinsel Sağlık & Üreme Sağlığı Hakları Platformu'nun çalışmalarında aktif yer aldık. Bu kapsamda platformun çalışmalarına düzenli olarak katkı sunmakta ve kanıta dayalı savunuculuk konusunda deneyim paylaşımında bulunmaktayız.

Ayrıca, kurucusu ve üyesi olduğumuz Müslüman Toplumlarında Cinsel ve Bedensel Haklar Koalisyonu'nun (CSBR) Yürütme Kurulu'na katıldık ve pandemi döneminde Afrika, Orta ve Güney Doğu Asya'daki queer ve feminist örgütlenmelerin projeleri için çekirdek hibelerin dağıtılması için gerekli seçim süreçlerine katkı sunduk. AWID'in sekreteryasını yürüttüğü ve hükümetlerarası kurumlardaki hak karşıtı hareketlere karşı savunuculuk çalışmaları gerçekleştiren Hakların Evrenselliği Gözlemevi Çalışma Grubu'na da (OURs Working Group) CSBR'ı temsilen katılmaktayız.

Bu dönemde uluslararası kaynakların Türkçeye çevrilerek Türkçe feminist literatüre katılması için de büyük çaba gösterdik. Derneğimizden Liz Amado, Pınar İlkaracan ve Şehnaz Kıymaz Bahçeci tarafından kaleme alınan ve CSBR deneyimini anlatan “Müslüman Toplumlarda Cinsel Haklar” isimli makaleyi Türkçe’ye çevirdik. Bunun yanı sıra “Covid-19’la Mücadelede Feminist Politika” metnini ve Uluslararası Planlı Ebeveynlik Federasyonu – Avrupa Ağı (International Planned Parenthood Federation European Network) tarafından hazırlanan ve Türkiye’deki kürtajla ilgili mevzuatı ve fiili durumu da içeren raporu çevirdik, bu raporu da en kısa zamanda yayınlamayı planlıyoruz.

Geçtiğimiz 6 ay içinde Karşılaşmalar video serimiz kapsamında çektiğimiz üç videoyu yayınladık. Engelli Kadın Derneği’nden Bahar Turan ile engellilik ile toplumsal cinsiyetin keşişim noktalarını, Queer Olympix’ten Ecemen Dalga ile spor ve queer feminizm bağlamını, Kadın Hastalıkları ve Doğum Uzmanı Opr. Dr. Irmak Saraç ile cinsel sağlık ve doğurganlık sağlığı ve hakları konularını ele alan söyleşi videoları çektik. Pandemiyle birlikte fiziksel olarak bir araya gelme imkanlarımız çok azalmış olsa da dijital platformlar ve yöntemler bu dönemde kamuoyu oluşturmak ve savunuculuğumuzu kesintisiz olarak devam ettirebilmek için önemli araçlar da sundu. Mekân ve fiziksel mesafe kaygısı olmaksızın daha sık toplantı yapabilmeye fırsatı bulduk. Türkiye’de ve otoriterleşen ülkelerde kadın haklarına, toplumsal cinsiyet eşitliğine ve LGBTİ+ haklarına saldırılar hız kazanırken, feminist bilgi üretimini çoğalttığımız, genç kadınlara daha çok ulaştığımız ve dayanışmayı hem yerelde hem uluslararası düzeyde büyüttüğümüz bir 6 ayı geride bıraktık.

GERİDE BIRAKTIĞIMIZ AYLARDA GERÇEKLEŞTİRDİĞİMİZ KİHEP ÇALIŞMALARI

Salgının ve salgınla mücadelenin devam ettiği bu günlerde KİH-YÇ ekibi olarak çalışmalarımızı evlerimizden yürütmeye devam ediyoruz. Saha buluşmalarımızı sağlayan KİHEP grup çalışmalarına, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Seminerlerine, değerlendirme toplantılarına, KİHEP Şenliklerine alıştığımız yöntemlerle devam edemesek de online buluşmalarla bir araya gelmeyi, bilgi paylaşmayı ve dayanışmayı sürdürüyoruz.

Bu kapsamda;

- ☉ KİHEP Dayanışma Sohbetleri kapsamında gerçekleştirdiğimiz 10 buluşmayı KİHEP Eğiticilerimizle değerlendirdik ve yeni dönem için planlarımızı hazırladık. Ayrıca yine eğiticilerimizin katılımı ile Ağustos ayına kadar somatik deneyimleme çalışmalarımıza devam ettik.
- ☉ Sun Tekstil ile yaptığımız iş birliği çerçevesinde fabrikada çalışan kadınlarla yürüttüğümüz KİHEP grup çalışması için İPSOS Araştırma Şirketi ile bağımsız etki değerlendirme araştırması sürecini başlattık. Raporumuzu bir sonraki sayıda sizlerle paylaşmayı planlıyoruz.
- ☉ Çanakkale Belediyesi ile KİHEP İşbirliği Protokolü imzaladık. Çanakkale Belediyesi'yle birlikte, protokol imzaladığımız belediye sayısı 15'e ulaştı.
- ☉ İstanbul Büyükşehir Belediyesi ile Roman Kadınları Güçlendirme Programı çerçevesinde ekonomik ve sosyal haklarımız konulu seminerlerin uygulanması için iş birliği sürecini başlattık.
- ☉ Toplumsal Cinsiyet Eşitliği seminer programını dijital alana taşımak üzere çalışmalarımız devam ediyor.

Yeni Okulum KİHEP

Birsel Güner

KİHEP Katılımcısı - Çanakkale

Birsel Güner, KİHEP katılımcısı

1969 yılında Çanakkale'nin Çan İlçesine bağlı Alibeyçiftliği Köyü'nde doğdum. Benim doğduğum zamanlar köyümde okul vardı. Benden büyük abla, abiler üçüncü sınıfa kadar okuyup diplomalarını almışlardı. Ben altı yaşına geldiğimde köyümüzde biri ablam dört öğrenci vardı, bunlar için köyden iki kilometre uzaklıktaki kasabadan yaya olarak bir

öğretmen gelirdi her gün.

Ben de okula gitmek istedim ama yaşım küçük olduğundan almadılar. Çok istekli olduğumdan, öğretmen okuma yazma öğreneyim diye bu sınıfa misafir alırdı beni. Haftada iki üç gün gittim o yıl okula. Dedemin yanında kalıyorduk ve dedemin izni ile olurdu her şey... Çok mutluydum ben. Çocukluk işte, ablamın kitapları ile onunla çalışarak evde öğrendim okuma yazmayı. Okul yaşım geldiğinde öğretmen emekli oldu ve okul kapandı. Beni de hiç yollamadılar başka bir okula... Çocukken ip atlar, evcilik oynardım ama bir taraftan hep okula gidemediğim için üzüldüm. Bir şey söyleyemezdim... Çok küçük yaşta evlendirildim... Okula gitmeyi, beyaz yakalı siyah önlüğüm elimde çantam ile bir fotoğrafımın olmasını ne çok isterdim... İçimde hep ukde kalmıştır.

Kızıma, sanırım ben hiç okula gidemediğimden, sonuna kadar okuması için hep destek oldum, onun eğitimi için çok çalıştım. Ben okuyamadım o okusun istedim...

İlk başta Kadının İnsanın Hakları Eğitim Programı'nın ne olduğunu bilmeden, değişiklik olur diye öylesine katıldım. Ama daha ilk günden o çocukluğumda okula giderken hissettiğim heyecanı tekrardan hissettim... Okulu, okuma sevdama hatırladım. Bu ortam bana o heyecanı yeniden verdi... Sanki tertemiz bir çocuğuz ve arkadaşlarımızla her sabah birlikte olacağız.

KİHEP aslında yaşadığımız tüm zorluklarda, içimizden bu böyle olmamalı dediğimiz olaylarda, belki bildiğimiz ama ifade edemediğimiz haklarımızı görmemizi sağlıyor. Bu hakların yasalarda yer almasının, yaşamımız için haklarımız olmasının çok önemli olduğunu gösteriyor. KİHEP'te kendi yaşadıklarımızdan yola çıkarak haklarımızdan konuşmak, paylaşımlar yapmak bende yeniden heyecan uyandırdı, öğrenme ve birlikteliğe inanma heyecanımı pekiştirdi. Aslında ne kadar doğru düşünüyormuşum, sandığım kadar yalnız değilmişim, KİHEP grubumuzda gördüm.

Şimdi salgın sebebiyle KİHEP grup çalışmamız yarım kalsa da herkese heyecanla anlatıyorum Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı'na gitmenin, bu eğitimlere katılmanın ne kadar gerekli olduğunu...

Gülderen Kuru sertifikasını alırken

KİHEP Kadını Olmak

Gülderen Kuru

KİHEP Katılımcısı - İzmir

Merhaba, ben Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı katılımcısı Gülderen Kuru. Ben hayatımı KİHEP öncesi ve sonrası olarak ikiye ayırıyorum. KİHEP'ten önce de mücadele ediyordum fakat KİHEP'ten sonra mücadele etmenin doğru yollarını öğrendim. KİHEP'ten öğrendiklerim, hayatıma yeni bir yön bana ise güzel bir bakış açısı kazandırdı. Haklarıma sahip çıkmaya başladım.

İletişimin en güzel yolunu yani ben dilini öğrendim. Benim ve namusumun babama, kocama, erkek çocuklarıma, erkek kardeşlerime ya da herhangi bir erkeğe emanet olmadığını onların beni korumasına muhtaç olmadığımı, kendimi koruyabileceğimi öğrendim. KİHEP'le beraber kadına yönelik şiddete, hayvanlara şiddete, çocuklara şiddete dur demeyi, mobbinge ve mahalle baskısına karşı koymayı, tacize boyun eğmemeyi ve bunlar başımıza geldiğinde 6284 sayılı Kanun'un ve İstanbul Sözleşmesi'nin her daim biz kadınların yanında olduğunu öğrendim.

İstanbul Sözleşmesi söylenenin aksine ahlaki ve aile yaşantısını bozmadı. Evlilik olduğunu sandığımız oysaki kadının bir tarafa itildiği, şiddet gördüğü, tacize uğradığı hayattan kadınları kurtarır.

Ben yakın zamanda 6284 sayılı Kanun'un ve İstanbul Sözleşmesi'nin kadınlar için ne kadar hayati önem taşıdığını ilk elden deneyimledim. 16 yaşındaki yeğenim Ağustos ayında 25 yaşındaki bir şahıs tarafından taciz edilerek kaçırılmaya çalışıldı. Yeğenim bağıarak yardım isteyip kaçabilirdi. Aynı gün karakolda adını bilmediğimiz bu kişi hakkında şikâyetle bulunduk. Birkaç gün sonra aynı kişi yeğenimi babasının yanında taciz etmeye kalkınca polis çağırarak şahsı emniyet güçlerine teslim ettik. Karakolda yeğenimin ifadesinin alınması sürecinde, 6284 sayılı Kanun'dan ve İstanbul Sözleşmesi'nden yararlandık. Kadının beyanının esas kabul edilmesi sayesinde gerekli tedbir kararlarını çıkarttırdık. Haklarımızdan yararlandık.

Ben 6284 sayılı Kanun'u ve İstanbul Sözleşmesi'ni öğrenerek hayatıma geçirmeme vesile olan Karabağlar Belediyesi'ne, KİHEP grup yönlendiricimiz Hülya'ya, kadınlar için mücadele eden kadın derneklerine ve adlarını bilmediğim fakat bu mücadelede emeği geçen tüm kadınlara teşekkür ediyorum. Öğrendiğim her şeyin takipçisi olacağıma söz veriyorum. Kadınların "ben" yerine "biz" olmayı başardıklarında daha güçlü olacaklarına inanıyorum ve kadınları bu mücadeleye davet ediyorum.

Hayallerimizi gerçekleştirmek için verdiğimiz hiçbir mücadele boş ve geç değildir.

Karantinada Yaşamak Zor. Ya Sığınakta Kalmak Nasıldı?

Aysun Töngür

KİHEP Eğitici - Ankara

Dünya tarihinde salgın hastalıklarla ilk kez karşılaşmasak da, baş etmesi zor bir süreçten geçiyoruz. Çoğumuzun hayatında olmayan bir deneyim bu "karantina". Ülkede sağlık çalışanları gerçekten kahraman oldu. Fakat onlar için de durum zorlu bir sınav olarak hâlâ devam etmekte. Bilim insanlarının da kıymeti sanki bir parça daha anlaşıldı. Bu süreçte herkes #evdekalamadı. Yine işçi sınıfı işsiz kalmamak için atölyelerde, fabrikalarda, iş yerlerinde çalışmaya devam etmek için işe gitmek zorundaydı. Herkes uzaktan çalışmadı, hatta çalışmadı bile çünkü iş yerleri kapandığı için işsiz kalanlar oldu. Ve en büyük sınavlardan birini de bu süreçte onlar verdi. İşin ekonomik boyutu için sayfalarca yazmak gerek. İşin uzmanları bunun için yazmaktalar, yeteri kadar olmasa da. Çocukları olanlar hem ekonomik zorlukla, hem eğitimle, hem koronayla mücadele ettiler. Çocukları olanlardan uzaktan eğitime erişebilenler ayrı, erişemeyenler ayrı problemlerle baş etmek zorunda kaldılar. Çocuklar için de süreç zorlayıcı geçmekte. Zira tüm gelişimsel süreçlerini sağlıklı bir şekilde tamamlayabilecek bir ortam yok şu anda.

İşi olanlar ve uzaktan çalışabilenler için de durum çocuğu olanlar-olmayanlar, bekâr olanlar-olmayanlar, sevgilisi-partneri ile birlikte yaşayanlar, yalnız yaşayanlar olarak tüm saydığım ve saymadığım gruplar farklı zorluklarla süreci sürdürüyor.

Ekme yapmayanlar, sağlıklı beslenenler, yogaya başlayanlar, yogayı bırakanlar, müzik icra edenler, müziğe ara vermek zorunda kalanlar, izlemediği film kalmayanlar, film izleyemeyenler, Zoom toplantıları, canlı yayınlar, online eğitim almalar-vermeler, dinlenmeler, uyuyamayanlar, uyuyarak kaçanlar, sıkılmalar, söylenmeler, sövmeler arasında gelgitlerle yaşayanlar olarak koskoca günü nasıl geçireceğini bazen bilip bazen bilemeyen bir grup insandık sanki.

Bu süreçte de durmayan şiddet, artan şiddet, kadın cinayeti, çocuk cinayeti, hayvan cinayeti, tecavüz haberlerine uyandık her sabah. Sokak ortasında silahla vurulmuş, bıçaklanmış kadın-çocuk bedenleri, parçalanmış hayvanlar izletti televizyonlar bize. Evet, çoğumuz online çalışıyorduk ama araştırmalar karma gruplarda online toplantılarda kadınların sözlerinin daha çok kesildiğini, kolluk kuvvetlerinin ekme dağıtmaktan şiddet vakalarına yetişemediğini, evde aynı anda uzaktan çalışan eşlerin olduğunu fakat yine tek cinsiyetin iş yükünün çoğaldığını, bu süreçte de çocuklarla bakım emeğinin yine tek cinsiyetle sınırlandırıldığını, evde bir haftada ev işi yapma süresinin cinsiyetlere göre

dağılımındaki uçurumun yine gözlerden kaçmadığı, haberlerle toplumsal cinsiyet rollerinin altının daha da kalın çizildiğini okuyup izlemekteydik.

#evdekal çağrıları yapıyordu sürekli ama her ev güvenli miydi acaba? Şiddet mekânları açılmıştı yine ve şiddetin yüzde 75'i evde uygulanıyordu. Yani en yakınlarımız, aynı çatı altında yaşadıklarımız tarafından...

Bir yandan da politikacılar, din insanları LGBTİ+ yaşamları yüzünden koronanın çıktığını ve bu sebeple ölümlerin olduğunu ifade eden açıklamalar yapıyorlardı. Bu açıklamaları yapanlardan bir tanesi olan İsrail Sağlık Bakanı, kendisi de koronavirüs olduğu için görevinden istifa etti.

Çoğumuz sosyal medyayı daha sık kullanır olduk. Maalesef herkes pozitif paylaşımlar için bulunmuyordu o mecrada. Bir kesim, sosyal medya linçinin tanımının kitabını uygulamalı yazdı ülkede. Bunun için videolar çekildi, makaleler yazıldı, araştırmalar-anketler yapılıyor halen.

Tüm bu olup bitenler arasında bazılarımız için empati duygusunun geliştiğini gözlemledim. İşte tam da bu empati üzerinden bu yazıyı yazmaya karar verdim. Bir mekânda kapalı kalmanın psikolojisiyle ilgili düşünmemişlerin "sığınakta kalan kadınların ve çocukların yaşamları"ni anlamaları için. Uzun bir girişten sonra başlıyorum.

10 yıla yakın süredir sığınak ve kadın danışma merkezinde danışmanlık veriyorum. 2010 yılında gönüllü çalışmalar yaparak başladığım, sonrasında düzenli çalışmaya başladığım bir mekân "sığınak". Adresi gizli, telli pencere, kilitle kapılar ardında yaşamlarını kurmaya çalışanların kaldığı, kaçtığı, sığındığı bir mekân. Ben "istasyon" olarak tanımlarım hep. Orda kalacaklar, biraz "duracaklar" ve yeni yaşamlarını kuracaklar. Bunu dilerim hep tüm kalbimle, her gelen için. Maalesef her zaman kalan kadın ve çocuklar yeni yaşamlarını kuramıyorlar. Ekonomik, psikolojik birçok sebebi olabiliyor.

Yazıda kapalı alanda kalmayla ilgili ufak bir karşılaştırma yapmak istedim. Sığınakta yıllardır kalanlar vardır mesela. Can güvenliği riski olan-olmayan, fakat yıllardır sığınakta kalmış, şehir değiştirmiş ama bir türlü bağımsız yaşama geçememiş kadınlar. Bu kişilerle ilgili alan çalışanlarının bile maalesef tam anlayamadığından yaptıkları yorumları düşündüm. Zira yıllardır başta mevkili insanlar olmak üzere sığınakta kalan kadınların "yedikleri önlerinde, yemedikleri arkasında, sırtlarını devlete dayayanlar, devletin kaynaklarını tüketenler, akli evlilikte değil, başka (kötü şeyler?) şeyler

yapmak için evden uzaklaşmak isteyenler, o kadar sorun her ailede olur, sıcak ev bunun için bırakılır mı” diye işaret edilenlerin hakkında biraz düşünmenizi istedim. Yani şiddete maruz bırakılsa da yine de “suçlu” gibi konuşulan ve yaşayanların. Kulağımla duyduğularım olmasaydı da inanmasaydım keşke şu yazdıklarım. Acaba kapalı bir alanda kalmak kolay mıydı? Bir insan eğlenmek için sığınağa gelir miydi? Tabii belki de hiç duymadığınız şeyleri yazıyorum sizlere. Sığınak konusu çok tartışmalı bir konu ülkede hatta “konukevi” deniliyor. Konumuz teknik bir konu değil, sığınak koşulları, süreci, süresi değil, bu konu başka bir yazının konusu olsun. Konumuz sığınakta kalanlarla karantinada yaşayanlar arasındaki duygusal ayrım. Zira kapalı alanda kalmayla ilgili benzeşse de aslında duygusal anlamda ciddi farklar var.

Öncelikle karantinada olanlar ve güvenli bir mekânda yaşayan kişiler “Tüm dünya ülkeleri aynı süreci yaşıyor, insanlar ölüyor, önlem alıp evden çıkmazsam bu süreç geçici,” diye düşünebiliyor. Sığınakta kalan kadınlardan duyduğum en büyük duygu ve söyledikleri sözcük “yalnızlık”tı. Ve durumun geçiciliğinin, ne kadar süreceğinin belirsizliği. Can güvenliği riski olan kadınların hep söylediği bir söz kulaklarımda “buradan çıktığımda yine bulur beni.” Karantina sonrası hepimizin yapmak istediği planlar vardır belki. Sadece bu yazdıklarımı akılda tuttuğum ve şiddet karşıtı yaşamının, mücadele etmenin hayatlara nasıl dokunabileceğini ve bir insanın hayatının birkaç kişinin çabasıyla değişebileceğini deneyimlediğim için yazmak istedim.

Can güvenliği riski sebebiyle tüm gününü sığınakta geçirmek zorunda kalan kadın ve çocukların iki-üç ay hiç dışarı çıkmadan yaşadıklarını gördüm. Pencereden gökyüzüne nasıl baktıklarını, bir “çati”nin nasıl güvenlik duygusu verdiğini, sadece birkaç kişi görerek yaşadıklarını, gelecek ile ilgili hayal kurmakta zorlandıklarını, yaşamak için motivasyonsuzluklarını, hayata bağlanmak için ve umut etmek için çabaladıkları halde kısıtlı hayal kurabildiklerini gördüm. Duyguların insanı hasta edebildiğini o ara öğrenmiş olabilirim. Küçücük çocukların, kadınların birçok

fiziksel rahatsızlığı aynı anda yaşamalarının şaşkınlığı bana yoksunluğu, yoksulluğu, karşılanmamış tüm ihtiyaçlar piramidini ve mesela o piramidin sadece tabanına bile ulaşamamış bir çocuğun gözyaşları eşliğinde “parka gitme” ihtiyacının öyle gerçek olduğunu gösterdi ki... Sığınağa gelen kadınların hep çok güçlü olduğuna inanan bir kadını ben. Zira hayatını şiddetsiz bir yaşamın mümkün olabileceğine inanmış ve itiraz etmiş kadınlar onlar...

İşten eve dönerken bazen bir çocuk “evine beni de götürsene” derdi. Kaç kez olduğunu hatırlamadığım bu diyaloglar ve duygular önce yutkunurken, sonra eve giderken gözyaşlarımla eşlik ederdi bana.

Hiç umudumu kaybettiğim olmadı ne sığınakta ne danışma merkezinde. Zira “Her zaman bir yol vardır!” inancımı kaybetmedim. Ölüm ve kötü hastalıklar dışında “her şeye bir çözüm vardır hayatta” diyerek inandım ve sarıldım umuda.

Şimdi düşünüyorum. Birkaç ay evde kalmakta zorlandığımız evler vardı. Bunun zorluğu bambaşkadır eminim hepimiz için. Her birimizin hayatı biricik, yaşadığımız duygular biricik tabii ki ve baş etmesi zor bir süreç. Sığınaktaki yaşantıları düşünüp şükredelim diye yazmıyorum bu yazıyı. Sığınakta kalmasın artık kadın ve çocuklar diye umut etmek için yazıyorum. Hepimiz çevremizde şiddetin herhangi bir türüne önce kendi hayatımızda, sonra yapabiliyorsak diğer insanlar için itiraz edip dayanışabilirsek, şiddetle mücadelenin yan yana durdukça gücümüzü birbirimizi alacağımızdan ve bu gücün şiddetle mücadelede galip geleceğine inandığım için yazıyorum. Örgütlenmenin gücüne hep inandım. Kendi hayatımda, diğer kadınların hayatında, yasaları değiştirebilme gücümüzde, susmayıp birlikte haykırdığımızda, yan yana durduğumuzda, özel olanın politik olduğunu söylediğimizde, rıza kavramını her yerde anlattığımızda, çocuklara sınır ve beden onayı kavramını öğrettiğimizde bir şeylerin değişebileceği umuduyla ve şiddetin her türüsüne karşı daha örgütlü mücadele etmek için yazıyorum bu yazıyı. Umudum her birimizde. İçimizdeki o itiraz eden tarafta. O nedenle “Bağır herkes duysun, şiddet son bulsun!” diyor ve uzaktan tüm yol arkadaşlarıma dayanışma dolu sevgilerimi gönderiyorum.

Haklarımızdan Vazgeçmiyoruz; İstanbul Sözleşmesi'ni Uygula!

Feride Eralp,

"Haklarımızdan Vazgeçmiyoruz; İstanbul Sözleşmesi'ni Uygula!" Kampanya Grubu

İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik saldırıların iyice yoğunlaştığı ve AKP Genel Başkanvekili Numan Kurtulmuş'un "Sözleşmeden çıkılır," dediği Temmuz ayını ve "Acaba hangi AKP MYK'sında sözleşmeye dair nihai karar verecekler?" diye belirsizlik içinde nöbet tuttuğumuz Ağustos'u epey hareketli geçirdik. Çok farklı bileşenleriyle, görüşleriyle, kesimleriyle kadın hareketinin tamamı İstanbul Sözleşmesi konusuna kilitlendi –hem sözleşme kadınların şiddetten korunması ve toplumsal cinsiyet eşitliği arasındaki bağlantıyı kuran çok temel bir metin olduğu için hem de mevzubahis olan aslında sözleşmeden çok daha fazlası, varoluşumuzun ta kendisi olduğu için. Meclis kapanmadan önce gündemde olan, çocuklara yönelik cinsel istismar suçu işleyenlere evlilik yoluyla af getirme çabalarına karşı, (daha sonradan EŞİK – Eşitlik için Kadın Platformu adını alan) TCK 103 Kadın Platformu'nun çağrısıyla 11 Temmuz'da 30'dan fazla ilde sokağa çıkmıştık. İstanbul Sözleşmesi'nden çıkılacağı, buna yönelik kararın da 5 Ağustos'ta yapılacak AKP Merkez Yürütme Kurulu'nda (MYK) alınacağı sinyalleri vermeye başlayınca ise çok daha kitlesel ve güçlü bir şekilde karşı koymamız gerektiğini biliyorduk. Her ilde sokağa çıkanların, sözleşmeye sahip çıkanların sayısı artmalıydı. Bunun önündeki en önemli engellerden ikisi de pandemi koşulları ve İstanbul Sözleşmesi'nin bilinirliğinin düşük olmasıydı.

Öncelikle kendi bulunduğumuz yerelleri güçlendirerek hareket edelim dedik. Bizim için burası İstanbul'du. Dolayısıyla Temmuz ayının sonlarına doğru Kadınlar Birlikte Güçlü'yü de aşan, örgütlerden, sendikalardan, odalardan, partilerden ve tek tek kişilerden, feministlerden oluşan bir toplam olarak bir araya geldik ve İstanbul'da sözleşmeyle ilgili sokağı örgütleyecek bir kampanya yapma ihtiyacı üzerine konuştuk. Ama kampanya kararını da sokakta hep birlikte alalım, içeriğini, adını katılımcılarla beraber belirleyelim istiyorduk. Bunun için 26 Temmuz'da Abbasağa Parkı'nda bir forum yapmaya karar verdik. Forum tarihinden bir gün önce apar topar alınan bir kararla, Abbasağa Parkı'nın "pandemi önlemi" bahanesiyle İl Hıfzıssıhha Kurulu tarafından etkinliklere kapatıldığını ancak parka gidip polis engeliyle karşılaştığımızda öğrendik. Belli ki AVM gibi kapalı alanlarda, metrobüslerde bulaşmayan virüs, kadınlar İstanbul Sözleşmesi'ni konuşmak üzere bir parkta toplandığında tehlike arz ediyordu! Polis engelini rağmen Abbasağa Parkı önünde toplanan yüzlerce kadın önce Beşiktaş çarşısı içinde yürüyüş yaptık, sonra da Barbaros Hayrettin Paşa Meydanı'nda forumumuzu gerçekleştirdik. Böylece **"Haklarımızdan Vazgeçmiyoruz; İstanbul Sözleşmesi'ni Uygula!"** kampanyasını İstanbul'da başlattık.

Kampanyanın ilk ayağı sözleşmenin yürürlüğe girmesinin yıldönümü olan 1 Ağustos'ta bir sosyal medya eylemiydi.

Ağustos ayında düzenlenen İstanbul Sözleşmesi'ni Uygula Eylemi, Kadıköy

#İstanbulSözleşmesindenVazgeçmiyoruz dediğimiz bu eylemle 5 Ağustos'ta, yani AKP MYK'sının yapılacağı gün, kadınları sokağa çağırdık. 5 Ağustos akşamı Kadıköy rıhtımında toplanan binlerce kadın, "İstanbul Sözleşmesi'ni uygula" yazılı mor maskelerimizle ve ellerimizde erkek şiddetinin aramızdan alacağı, ama sözleşme etkin uygulanmış olsa bugün hayatta olabilecek kadınların adlarıyla açık kürsüden seslendik: "Sadece sözleşmenin iptali gündeminin ortadan kalkmasını değil, sözleşmenin devleti yapmakla yükümlü kıldığı tüm koruma, önleme, kovuşturma, tazminat, çok dilli ve anadilinde destek, eşitlik politikaları geliştirme ve uygulama sorumluluklarının da hemen yerine getirilmesini istiyoruz." İzmir'de benzer bir kampanya yürüten ve aynı gün sokağa çıkan arkadaşlarımıza yapılan polis saldırısına karşı da olanca gücümüzle ses çıkardık.

Pandemiye rağmen her yerden yükselen bu tepki AKP'nin İstanbul Sözleşmesi'ni konuşmayı ertelemesine sebep oldu. 5 Ağustos tarihi önce 13 sonra 18 Ağustos'a ertelendi. Biz de, bir sonraki adımımızda, hem son yıllarda sıkça karşı karşıya kaldığımız bu sürecimde bırakıp belirsizlik yaratarak tepkileri azaltma yöntemiyle baş etmek hem de İstanbul Sözleşmesi'nin mahalleler düzeyinde bilinirliğini artırmak için bir nöbet sistemi oluşturduk. Billboardlar, mor maskeler ve broşürlerimizle sözümüzü yaymaya giriştik. 9 Ağustos Pazar gününden başlayarak mahalleden mahalleye "nöbet zinciri" kurduk, her gün bir veya birkaç mahalle İstanbul Sözleşmesi'ne ilişkin ister broşür dağıtımı ister eylem ya da forum yapıyor, ertesi gün için başka bir mahalleye çağrı yapıyordu. 1 hafta sürmesini beklediğimiz bu zincir 21 Ağustos'a kadar devam etti ve İstanbul'un toplam 30'a yakın mahallesinde ses çıkarmış, sözleşmeyi anlatmış olduk. Sokaktaki bu zincire, sosyal medyada sözleşmenin maddelerini okuduğumuz/okumaya çağırdığımız – böylece tüm çarpıtmalara rağmen sözleşmenin *gerçekte* ne dediğini ağızdan ağıza aktarmayı hedeflediğimiz – başka bir zincirle eşlik ettik. 18 Ağustos MYK'sından hemen önce ise, bizim adımıza bizim hakkımızda karar veremezsiniz, "karar kadınların!" dedik, demeye de devam ediyoruz.

Şimdilik İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme gündemi geri plana düşmüş görünse de, LGBTİ+ düşmanlığıyla 4. maddeye müdahale etme, değiştirme, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğini ayrımcılık yasağı kapsamından çıkarma, toplumsal cinsiyet eşitliği ifadesini (yani sözleşmenin temelini, ruhunu) hedef alma hali sürüyor. Biz de zaten kampanyayı, hep birlikte tartıştığımız ilk forumda, yalnızca İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmeyi engellemek değil, şimdiye kadar etkin uygulanmadığını görünür kılarak uygulama hedefiyle kurguladığımız için mücadeleyi sürdürüyoruz. Broşürlerimizle, binlerce bastırdığımız mor maskelerimizle, duvar gazetesi ve stickerlarımızla sokak sokak "İstanbul Sözleşmesi'ni Uygula!" demeye hazırlanıyoruz!

Havle Kadın Derneği'nden Erken Yaşta Evlilik Araştırması

Havle Kadın Derneği

Havle Kadın Derneği olarak 2018'in Ekim ayından beri faaliyet gösteriyoruz. Kendimizi "Müslüman feminist" bir dernek olarak tanımlıyor, feminist hareketin kazanımlarına ve birikimine İslam ve feminizm bağlamı merkezde olacak şekilde destek vermeyi, katkıda bulunmayı amaçlıyoruz. Tam buradan yola çıkarak, Türkiye'de erken yaşta evliliklere yönelik algıyı ve özelden de erken yaşta evliliklere zemin hazırlayan faktörleri analiz etmek istedik. Erken yaşta evlilik tecrübeleri ve erken yaşta evliliklere yaklaşımda din ve dini yorumların rolünü merak ettik ve bu sorularımıza cevap bulmayı istediğimiz bir araştırma tasarladık. Hollanda Konsoloslugu Matra Programı altında destek alan araştırma ve projemiz kapsamında gerçekleştirdiğimiz çalışma en temelde bize şunu gösterdi: Türkiye toplumunun 18 yaş altı evlilikleri desteklediğine yönelik iddiaların aksine, Türkiye toplumu erken yaşta evliliğe karşı.

Türkiye temsili araştırmamız kapsamında Ekim 2019 - Ocak 2020 arasında, 2818 anket ve 54 derinlemesine görüşme yaptık, katılımcıların 18 yaş altı "evliliklere" yönelik algısını ve tecrübelerini sorduk. Araştırmamızın çerçevesi aslında oldukça geniş. Ancak TCK 103 etrafındaki tartışmalar bu kadar kritik bir noktaya geldiğinde araştırmamızın doğrudan konuyu ilgilendiren verilerini süreç içerisinde kamuoyuyla paylaşma gereği duyduk. Araştırma raporunun tam halini 2020 yılı sonunda paylaşmayı hedefliyoruz ve rapor şu alt başlıkları barındıracak:

- Evlilik tecrübesi ve evlilik algısı
- Erken yaşta evlilik tecrübesi ve algısı
- Dine yönelik algı ve erken yaşta evliliğe yönelik söylemlerin dini yorumlarla ilişkisi
- Yaşam tarzı ve sosyalleşme

Araştırmanın genel çıktıları ise şu şekilde özetlemek mümkün:

- Söylem düzeyinde yasal evlilik yaşının minimum 18 olması gerektiği ifade ediliyor, erken yaşta evliliğe belirgin bir karşı çıkış var.
- Buna karşın "namus" söylemi ve kadın cinselliği ve bedeni üzerinden tanımlanan ahlak algısı çok etkili. "Dini" ahlak da "namus" üzerinden düşünülüyor. Kız

çocuğunun bir sevgilisi varsa bu evlendirme nedeni olabilir.

- Türkiye'de din ve inanış kendi başına erken yaşta evliliğe sebep olan bir faktör değil, ancak dinde erken yaşta evliliklere meşruiyet veren bir açık kapı olduğuna inanılıyor.

- Katılımcıların birçoğu dini değişmeyen ve normatif bir kurallar bütünü olarak görüyor ve geleneksel dini yorumları dinin kendisine eşdeğer olarak görüyor. Ama buna rağmen, dini yorumlamalara olan güven azalmış bir durumda ve katılımcıların önemli bir kısmı da geleneksel yorumlara mesafe alıp kendi yorumlarını ifade ediyorlar.

- Tüm bölgelerin ve sosyo-ekonomik statülerin değişkenleri farklı, bunlara yönelik çalışmalar gerçekleştirilmesi gerekiyor.

Doğrudan erken yaşta/zorla evlilikler konusunda öne çıkan verileri ise şu şekilde özetleyebiliriz:

Araştırmamızdaki sorulara verilen cevapların ağırlıklı ortalamasına baktığımızda evlilik yaşının kadınlar için 24, erkekler için 26 olarak benimsendiği görülüyor. "Kızınızı 18 yaşından önce evlendirir misiniz?" sorusuna katılımcıların yüzde 91,8'i "hayır" dedi. "Bir kız/erkek kaç yaşına kadar çocuktur?" diye sorduğumuzda ise cevapların ağırlıklı ortalaması erkekler için 20, kızlar için 19 olarak karşımıza çıktı. "İslâmi olarak sizce kaç yaşından itibaren evlilik caizdir?" dediğimizde ise ağırlıklı ortalama kızlar için 18, erkekler için 19 yaş oldu. Bu soruda 18 yaşın altında bir cevap verenlerin oranı yüzde 29. Mesela yakın zamanda da Diyanet'le ilişkili olarak gündeme gelen, Hz. Ayşe'nin evlenme yaşı üzerinden evlenmenin caiz olacağı ifade edilen 9 yaş cevabını (ki bu konuda bunun yanlış bir veri olduğunu ifade eden çokça kaynakla karşılaştık süreçte) verenlerin oranı tüm cevaplar içerisinde yalnızca yüzde 0,7. Buradan da görüldüğü üzere bu konu bağlamında radikal dini tutumları sahiplenenler oldukça marjinal bir gruba oluşturuyor.

Kısacası, erken yaşta evliliklere belirgin bir karşı çıkış var. Bu noktada bu hususta atılacak adımlar toplumun çoğunluğunu temsil etsin derdi varsa, bu ancak erken yaşta evliliklerin önlenmesine yönelik adımlarla mümkün olabilir. Dindeki "açık kapıları" kapatmak için de ayrıca konunun öznelerini merkeze alan bir mücadeleye ihtiyaç var.

5 Soruda Urla Kadın Dayanışma Derneği: Tanju Samancıoğlu ile Söyleşi

Duygu Dokuz Şahin

Mor Bülten'in bu sayısında ekibimizden Duygu Dokuz Şahin, Urla Kadın Dayanışma Derneği'nden Tanju Samancıoğlu ile derneğin kuruluşu ve faaliyetlerini konuştu.

**Urla Kadın Dayanışma Derneği ne amaçla kuruldu?
Urla Kadın Platformu'ndan Urla Kadın Dayanışma Derneği'ne uzanan süreci kısaca anlatır mısın?**

Tanju: Urla Kadın Dayanışma Derneği, Urla yerelinde kadınları güçlendirmek, kadınlarla haklarıyla ilgili bilgileri paylaşmak ve burada dayanışmayı sağlamak amacıyla kuruldu. Faaliyetlerimizi daha düzgün, daha sürdürülebilir kılmak için dernekleştik. Derneğin tüm üyeleri aslında Urla Kadın Platformu'na da üyeler.

Urla Kadın Platformu da KİHEP eğiticisi Saadet Kayaalp'in KİHEP gruplarına katılan kadınlar tarafından kurulmuştu. Eğitimler devam ettikçe platform büyüdü. Ben de Saadet'in son KİHEP grubuna katılmıştım. Buradan 7 kadın, derneği beraber kurduk. Platformun üyelerini de dâhil ederek büyüyeceğimizi düşünüyorum.

Bu aralar dernek olarak neler yapıyorsunuz, faaliyetleriniz neler? Gündeminizde hangi başlıklar var?

Gündemimizde tabii ki ülkenin gündeminde de olduğu gibi İstanbul Sözleşmesi ve çocuk istismarı ile ilgili TCK 103. madde gibi kadınların ve kız çocukların yaşamları için hayati önem taşıyan yasal hakların korunması, kadının insan hakları ile ilgili farkındalık oluşturulması var. Ancak maalesef pandemi süreci dernek çalışmalarımızı çok etkiledi. Derneğimiz Şubat 2020'de kurulmuştu ancak genel kurumuzu pandemiden dolayı ertelemek zorunda kaldık.

Yine de pandemi sürecinde dernek olarak ilçemizdeki bir şiddet davasını takip ettik. Dava sürecinde danışmanlık yaptık ve dayanışma gösterdik.

En son 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nde bir ritim grubu gösterisi gerçekleştirdik ilçe meydanında. Bunun için dernek olarak Urla'da yaşayan kadınlara bir davet gönderdik. Bu davetle buluşan kadınlar olarak önce bir süre eğitim aldık. Bu gösterimizle de hem 8 Mart'ı kutladık hem de derneğimizin kuruluşunu ilan ettik.

Urla Kadın Dayanışma Derneği'nin KİHEP'le ilişkisinden bahsedebilir misiniz?

Urla Kadın Dayanışma Derneği'nin neredeyse tüm üyeleri KİHEP grup çalışmalarına katılmış kadınlar. Bunu ilerleyen süreçte de devam ettirmeyi amaçlıyoruz.

Urla Kadın Dayanışma Derneği Ritim Grubu

Urla Kadın Dayanışma Derneği'nin takip ettiği bir şiddet davası ardından yapılan açıklama

Kadınların haklarını bilmesi ve hakları için mücadele etmesi, güçlenmesi öncelik verdiğimiz bir alan, KİHEP'i de bunu sağlayan önemli bir araç olarak görüyoruz. Hem KİHEP özelinde hem de diğer hak mücadelesi alanlarında Kadının İnsan Hakları – Yeni Çözümler Derneği ile iş birliğimizi devam ettirmeyi amaçlıyoruz.

Türkiye'deki diğer yerel kadın örgütleri (dernekler, platformlar, inisiyatifler) ile bağlantı halinde misiniz, işbirlikleriniz var mı?

Şimdilik Urla özelinde Türk Kadınlar Birliği, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği gibi derneklerin ilçemizde olan şubeleri ile işbirlikleri gerçekleştiriyoruz. Ama uzun vadede Türkiye kadın hareketinin de bir öznesi olarak çalışmalar yürüteceğiz.

Ekleme istediğin başka bir şey var mı?

Birlikte olursak haklarımızı kazanabiliriz ve hayata geçirebiliriz demek istiyorum. Tüm kadınları bir araya gelmeye, örgütlenmeye ve haklarımız için mücadele etmeye davet ediyorum.

Eşitlik İçin Kadın Platformu (EŞİK)

Zelal Ayman

Türkiye'de ve dünyada feministlerin yıllardır başını çektiği mücadele sonucunda kadınların kazanılmış haklarına karşı büyük saldırılar ve geriye götürme girişimleri söz konusu. Amerika'dan Güney Asya'ya ve Avrupa Birliği'ndeki bazı ülkelere kadar bu konuda bizleri alarm durumuna geçiren gelişmeler yaşanıyor. Türkiye'de de TBMM Boşanma Komisyonu'nun 2016 yılı Mayıs ayında açıkladığı 450 sayfalık raporu söz konusu karşı hamlelerini içeriyordu ve o tarihten bu yana yaşanan süreç bu rapordaki konu başlıklarına ve takvime göre işlemeye devam ediyor.

Şu anda hükümet ve şer'i hukuk talep edenler salgın sürecini de bir fırsata çevirerek ilk elde kolaylıkla harcanabilecek olarak gördükleri kadınların kazanılmış yasal haklarına karşı daha güçlü bir saldırıya geçmiş durumdadır. Öte yandan kadın hareketleri, tek tek kadınlar ve toplumun eşitlik isteyen tüm kesimleri bu konuda taviz vermeme noktasında mücadelelerini yükseltiyorlar. Türkiye kadın hareketi ortak sorunlar için ortak eylemlilikleri oluşturabilmiş, son 30 yılda pek çok başarıya imza atmış kapasite ve yeterlilikte güçlü bir hareket ve bu konuda da mücadele etmeye devam ediyor.

Covid-19 salgınının ilk döneminde, Nisan 2020'de İnfaz Yasası ile birlikte Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 103. maddesi ile ilgili gelişmeler üzerine haftalık Zoom toplantıları ile bir araya gelen kadın örgütleri ve tek tek kadınlar, TCK 103 ile ilgili güçlü ve etkin bir kampanya yürüttüler. Hatırlanacağı gibi kadın örgütleri, 2016 yılında TCK 103'te yapılmak istenen değişikliklere karşı bir platform oluşturarak güçlü bir karşı duruş sergilemişler ve tasarının geri çekilmesini sağlamışlardı. Konunun tekrar gündeme getirilmesi üzerine kadın örgütleri yeni bir çağrı yapmış, 300'den fazla kadın ve LGBTİ+ örgütü ve destekleyen 150'yi aşkın sivil toplum kuruluşu ile birlikte **TCK 103 Çocuk İstismarı Affına Karşı Kadın Platformu** yeniden oluşturuldu. TCK 103 Kadın Platformu'nu ilk günden itibaren hem çocuk istismarı affına karşı, hem de kazanılmış hakların geri alınmasına yönelik tüm girişimleri engellemek için çok çeşitli çalışmalar yaptı; kamuoyunu bilgilendirmeye, meclisteki partileri, milletvekillerini bu konudaki uyarıları dikkate almaya ve gereğini yerine getirmeye çağırdı. Böylesi zor bir dönemde oluşturulan bu birliktelik ve ortak çalışma sonucu TCK 103 affını erteletmeyi başarmış olmak, saldırılara karşı mücadeleyi birlikte sürdürme konusundaki isteği daha da artırdı.

Sonrasında Meclisin kapanması ve TCK 103 konusunun ertelenmesini ile eşzamanlı olarak temmuz başında İstanbul Sözleşmesi'nden imzanın çekilmesi tehlikesi ciddi bir şekilde baş gösterdi. Hâlihazırda TCK 103 için bir araya gelme iradesi

Yaz boyunca düzenlenen İstanbul Sözleşmesi Yaşatır kampanyasından

gösteren ve birlikte çalışmaya başlamış örgütler olarak çalışmalarının odağına İstanbul Sözleşmesi'ni alarak bu birlikteliği büyüttü.

Böylece **Eşitlik İçin Kadın Platformu (EŞİK)**, Türkiye kadın hareketinin 1990'lardan bu yana ortak sorunlar için ortak çözümler bulmak amacıyla oluşturduğu platform tipi örgütlenmelerden biri olarak Temmuz 2020'de oluştu. Önceki örgütlenme yöntemlerinin bir devamı olarak EŞİK Platformu, özellikle Covid-19 salgını öncesi başlayan ancak salgın döneminde daha da artan kadınların kazanılmış haklarına yönelik saldırılara karşı önemli bir mücadele aracı haline geldi ve halihazırda İstanbul Sözleşmesi'nden geri çekilme niyetine karşı tüm bileşenleri ve destekleyici örgütler ile birlikte aralıksız bir şekilde çalışmalarına devam ediyor.

Eşit, özgür yaşama hakkına ve kazanımlara yönelik saldırılara karşı ortak mücadeleye zemin sağlayan EŞİK Platformu, her çarşamba internet üzerinden toplantılar yapıp, gelişmeleri hep birlikte değerlendirip kararları birlikte alarak çalışmalarını yürütüyor. Çeşitli kentlerde çok çeşitli çevrelerden oluşan yerel kadın platformları da kendi inisiyatifleriyle verdikleri kararla yerel örgütlülüklerini EŞİK adıyla devam ettiriyor ve ortak sözün yayılmasını sağlıyorlar. Pek çok il merkezi ve ilçede yerel yönetimlerin desteğini almak ve bu desteği görünür kılmak konusunda etkili rol üstleniyorlar. Aynı şekilde sendikalar ve meslek odalarının kadın birimleri de ortak sözün çoğalmasında hem yerelde hem de genel anlamda oldukça etkin rol üstleniyorlar.

Salgın koşullarında çeşitli dijital araçlar kullanılarak örgütlenmeye çalıştığımız kampanyamız, Türkiye'nin pek çok yerinden kadın örgütünün katılımıyla devam ediyor. 6284'ten TCK 103'e, İstanbul Sözleşmesi'ne, şiddet ve eşitsizlik karşısındaki kazanımlarımıza arka arkaya gelen bu saldırılar, maalesef önümüzdeki dönemde de yoğunlaşacak gibi görünüyor.

O yüzden tüm kadın örgütlerini, hak temelli çalışan sivil toplum örgütlerini ve tek tek tüm kadınları çalışmalarımıza ve kampanyamıza destek olmaya davet ediyor ve emeği geçen herkese teşekkür ediyoruz...

Yükselişteki Aşırı Sağ Karşısında Dünyadan Kadın Mücadelesi Örnekleri

Derya Acuner

Geride bıraktığımız aylarda da dünyanın pek çok yerinden kadınlar ve LGBTİ+'ların haklarına ve kimliklerine yönelik saldırılarla ilgili endişe verici haberler gelmeye devam etti. Bir taraftan dünya çapında yükselişte olan aşırı sağın ve otoriter devletlerin girişimleri ve uygulamaları baskıyı ve sıkışmışlık hissini arttırırken diğer yandan bu baskıya maruz bırakılmayı kabul etmeyen sayısız kadın otoriteye ve hak ihlallerine karşı seslerini ısrarla yükseltmeyi sürdürdü. Aynı aylarda kadınların mücadeleleri sayesinde elde edilen sevindirici yasal kazanım haberleri de geldi. Dünyada yaşanan olumsuz gelişmelerin, bunların karşısında kadınların sürdürdüğü mücadelelerin ve kazanım haberlerinin bir kısmını Mor Bülten için derledik.

Temmuz ayında **Mısır**'da 5 kadın sosyal medya paylaşımları sebebiyle hapis ve para cezasına çarptırıldı. Mısır devleti, Nisan'dan başlayarak sosyal medya platformlarında yüksek sayıda takipçili en az 9 kadını tutukladı. Tutuklanan influencerlar'dan¹ ikisi, 20 yaşındaki Haneen Hossam ve 22 yaşındaki Mawada el-Adham, sosyal medya platformları TikTok ve Instagram'da yayınladıkları videolarının "aile değerlerini" ve "kamu ahlakını zedelemesi" gerekçesiyle ikişer yıl hapis cezası ve 300 biner Mısır lirası para cezasına çarptırıldı. Diğer 3 kadının ismi ise açıklanmadı. Cezaların ardından, kadınların serbest bırakılması için sosyal medya kampanyaları başlatıldı. Sisi hükümetinin baskıcı uygulamaları kapsamında sosyal medya kullanımına da bugüne kadar ciddi kısıtlamalar getirildi: Son yıllarda Mısır hükümeti, "ulusal tehdit" olarak gördüğü internet sitelerine erişimi engelledi, sosyal medya hesaplarının takip edilmesinin önünü yasal olarak açtı ve 2018'de yürürlüğe giren yasayla internet üzerindeki eylemlere 2 yıldan başlayan hapis cezası getirdi. Geçtiğimiz aylar ve yıl da sosyal medya paylaşımları yüzünden hapis cezasına çarptırılan kadınlar olmuştu. Hükümetin baskıcı uygulamaları sadece internet ve sosyal medya kullanımıyla da kısıtlı değil. Lübnanlı müzik grubu Mashrou' Leila'nın 2017'de Kahire'deki konserinde gökkuşağı bayrağı açtığı gerekçesiyle tutuklanan, cezaevinde işkence ve cinsel tacize maruz bırakılan Sarah Hegazi, serbest bırakılmasının ardından Kanada'da yaşamaya başlamıştı. Bu sene Haziran

ayında yaşamına son veren 30 yaşındaki Hegazi'nin intiharı ve ardında bıraktığı not dünya çapında büyük ses getirmişti. Bugün hâlâ çok sayıda Mısır vatandaşı, cinsel yönelimleri de dahil olmak üzere politik sebeplerle cezaevinde veya kaybedilmiş durumda. Bunlardan birisi de İtalya, Bologna'da yüksek lisans yapan Patrick Zaky. 7 Şubat'ta ailesini ziyaret etmek için gittiği Kahire'de tutuklanan LGBTİ+ hakları aktivisti Zaky'den bir süre haber alınamamıştı. Uluslararası Af Örgütü İtalya'nın girişimleriyle cezaevinde tutulduğu öğrenilen ve aylarca ailesiyle görüştürülmeyen Zaky'nin ne zaman serbest bırakılacağı hâlâ belirsizliğini koruyor.

Sanatçı Rufina Bazlova, Belarus'un geleneksel el işi tekniklerini kullanarak Ağustos'tan beri ülkede yaşanan süreci kayıt altına alıyor. Bu serideki parçalardan biri olan yukarıdaki işinde de protestocuların polis tarafından kovalandığı bir ânı görüyoruz. / Kaynak: Global Voices

Geçtiğimiz aylara damgasını vuran bir başka olay ise **Belarus**'ta yaşananlar oldu. Ağustos'ta gerçekleştirilecek cumhurbaşkanlığı seçimleri yaklaşırken başlayan olaylar, 1994'ten beri iktidarda olan Alexander Lukaşenko'nun seçimleri kazandığının açıklanmasını takip eden geniş katılımlı protestolara ve muhaliflere yönelik devlet şiddetiyle daha da vahimleşti. Seçimlere katılmaktan men edilen ve hapse atılan eşlerinin yerine Lukaşenko'ya karşı seçimlere girme kararı alan 3 kadın, Viktoria Tsepkalov, Svetlana Tikhanovskaya ve Maria Kolesnikova "Eşitiz ve kazanabiliriz" sloganıyla ittifak oluşturmuşlar, Lukaşenko ise Belarus anayasasının kadınlara yönelik olmadığı ve ülkenin kadın bir lideri olamayacağı söylemiyle gündeme gelmişti. Lukaşenko'nun hıleye kazandığı iddia edilen ve Avrupa Birliği Dışişleri Bakanlarının da tanımama kararı aldığı seçim sonrasında muhalifler sokağa çıktı. Yoğun şekilde polis şiddetine maruz kalan protestoculardan

¹ Sahip oldukları sosyal medyayı ya da dijital kanal üzerinden, değişik bir ürün ya da servisi takipçileriyle paylaşarak pazarlama aktiviteleri gerçekleştiren, bir topluluğu etkileme ya da yönlendirme gücüne sahip kişiler.

öldürülenler olduğu gibi, çok sayıda kişi gözaltına alındı. 6 bini aşkın gözaltının olduğu haberlere yansırken yerel ve uluslararası hak temelli örgütler de süreçte yaşanan hak ihlallerine dair tanıklıklar topladı. Bu tanıklıklara göre “protestocular, gözaltı merkezlerinde işkenceye uğradı; çıplak bırakılma, dövülme ve tecavüz tehdidi de dahil diğer türde kötü muameleye maruz” kaldı. Protestolar devam ederken gözaltındaki protestocuların serbest bırakılması ve barışçıl bir çözüme gidilmesi talebinde bulunan binlerce kadın, ülke çapında “dayanışma zincirleri” oluşturmak için sokaklardaydı. Kadınların barışçıl protestolarının uluslararası basının dikkatini çekmek anlamında önemli bir etkisi oldu. Eylül başında ise yüksek katılımlı protestolar hâlâ devam ederken önce Svetlana Tikhanovskaya'nın tutuklandığı sonrasında da Maria Kolesnikova'nın maskeli adamlarca zorla bir araca bindirilmesinin ardından kendinden haber alınmadığı ve muhalefet ekibinden başkalarının da kayıp olduğu iddiaları uluslararası basına yansıdı. Eylül ayı boyunca da hem Kolesnikova için başlatılan hem de Lukaşenko'ya karşı sürdürülen barışçıl protestolarda kadınlar yine polis şiddetine maruz kaldı ve gözaltılar devam etti.

Ağustos başında kadın örgütlerinin uzun zamandır mücadelesini vermekte olduğu bir konuda İtalya'dan sevindirici bir kazanım haberi geldi. Kürtaj yasasında kabul edilen değişikliğe göre artık farmakolojik kürtaj hastaneye yatırılma gereği olmaksızın ve 9 haftaya kadar yasal olarak uygulanabilecek. “Medikal kürtaj” ya da “tıbbi düşük” olarak da adlandırılan farmakolojik kürtaj, “ilaç veya tablet karışımı yoluyla hamileliğin onuncu haftasına kadar uygulanabilen cerrahi olmayan gebelik sonlandırma yöntemi”.² İtalya'da (klinik) kürtajı suç olmaktan çıkaran yasa 1978 yılında kabul edilmişti. Ancak aynı yasa doktorlara “vicdani ret” hakkı da tanıdığından, pratikte hali hazırda büyük zorluklar yaşanmakta. Pandemi döneminde ise hem hastanelerin kürtaj bölümlerinin Covid-19 hastaları için kullanılması hem de ret hakkını kullanmayan az sayıdaki doktorun³ yoğun bakım ünitelerinde görevlendirilmesiyle kürtaj hakkına erişim önündeki engeller daha da arttı. Gerek ülkedeki gerek uluslararası örgütler tarafından bu duruma dair bilgiler paylaşıldı, endişeler dile getirildi ve 2009'da yasallaştırılan medikal kürtaj uygulamasına dair şartların gevşetilmesi gerekliliğinin bu koşullarda daha da yakıcı hale geldiği vurgulandı. Ülkedeki sağ politikacıların bazılarının aleni olarak karşı çıktığı yasa değişikliğinin kabul edildiği haberi, Sağlık Bakanı tarafından 8 Ağustos'ta duyuruldu.

Eylül ayında uluslararası düzeyde yankı bulan haberlerden biri de **Meksika**'dandı. 14 Eylül'de feministler ve öldürülen

ya da kaybedilen kadın ve kız çocuklarının yakınları, ülkenin başkenti Mexico City'deki Ulusal İnsan Hakları Komisyonu binasını işgal etti. İstatistiklere göre günde yaklaşık 11 kadının öldürüldüğü ülkenin devlet başkanının ve kurumlarının tecavüze, kadın cinayetleri ve kayıplarına karşı gerekli adımları atması talebiyle gerçekleştirilen işgal hareketi, Mexico City dışına da yayıldı. Ecatepec'teki protestoda polisler kadınlara saldırdı ve birçok kadın gözaltına alındı.

Yine Eylül ayında, **Hindistan**'da da kadınlar, tecavüz ve kadın cinayetlerinin durdurulması talebiyle sokağa çıktı. 14 Eylül'de Uttar Pradeş eyaletinde, ülkedeki en alt sınıfı temsil eden Dalit kastına mensup 19 yaşında bir kadın 4 erkek tarafından toplu tecavüze uğradı ve yaralandı. Cinsel ve fiziksel saldırıya uğrayan kadın, ağır yaralı olarak transfer edildiği Yeni Delhi'deki hastanede 2 hafta sonra hayatını kaybetti. Saldırığı gerçekleştiren erkeklerin, daha önce de Dalit kasti mensuplarına karşı işledikleri suçlar bulunduğu iddialar arasında. Eylül ayının sonunda, yine aynı bölgeden ve aynı kasta mensup 22 yaşındaki başka bir kadın daha bir grup tarafından tecavüz edilerek öldürüldü. Yeni Delhi, Mumbai gibi büyük şehirlerin de aralarında bulunduğu şehirlerde, hükümetin tecavüzlere ve kadın cinayetlerine karşı ciddi önlemler alması talebiyle protestolar düzenlenmeye devam ediyor. 19 yaşındaki kadının hayatını kaybettiği hastanenin önündeki protestolarda, pandemi önlemlerinin ihlal edilmesi gerekçesiyle gözaltına alınanlar oldu. Hükümetin Ocak'ta yayınladığı son verilere göre, 2018 yılında ülkede her 15 dakikada bir kadın tecavüze uğradı.

Feministler, Mexico City'deki Ulusal İnsan Hakları Komisyonu binasını işgal etti. / Kaynak: BirGün

² Türkiye'de henüz yasallaşmamış olan bu gebelik sonlandırma yöntemiyle ilgili bilgi için: “Medikal kürtaj hapları dünya Sağlık Örgütü tarafından temel ilaçlar listesine alındı”, Çatlak Zemin, 25 Temmuz 2019.

³ Geçen sene Haziran'da paylaşılan verilere göre ülke çapındaki jinekologların yüzde 70'i kürtaj yapmayı reddediyor. Red hakkını kullanan doktorların oranı, ülkenin güneyindeki bölgelerde ise yüzde 80-90'a ulaşıyor (Kaynak: Övgü Pınar, “İtalya'da kürtaj hapi düzenlemesi: Hastaneye yatırılmadan 9 haftaya kadar yasal hale getirildi”, BBC News Türkçe, 8 Ağustos 2020). İtalyan Sağlık Bakanlığı verilerine göre 1997'de ülke genelinde yüzde 62,8 olan red hakkını kullanan doktor oranı, 2016'da yüzde 70,9'a yükselmiş.

Polonya'da İstanbul Sözleşmesi Tartışmaları

Berfu Şeker

Kadın örgütleri ve hükümetler arası insan hakları kurumları pandemide ev içi şiddetle mücadeleye ilişkin etkin önlemler alınması yönünde devletleri uyarırken, Temmuz ayında Avrupa Konseyi üyesi iki ülke kadına yönelik şiddeti artıracak ve kadınların insan haklarını ihlal edecek skandal söylemler ürettiler. Temmuz ayının başında, AKP'nin Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden çekilebileceğini açıklamasının ardından Polonya hükümeti sözleşmeden çekileceğini duyurdu. Türkiye'deki girişim, gelen tepkiler üzerine şu anda geri çekilmiş gibi görünse de bu meselenin her an gündeme tekrar gelme olasılığı yüksek. Polonya'da ise sözleşme anayasaya uygunluğunun araştırılması için Anayasa Mahkemesi'ne gönderildi. Zira Polonya'daki gelişmeler, Türkiye'de olduğu gibi daha geniş bir heteropatriarkal, anti-demokratik ve ultra sağ-popülist yönetim anlayışı çerçevesine oturuyor. Dolayısıyla bu, Polonya hükümetinin kadınların ve LGBTİ+'ların insan haklarına yönelik ilk olumsuz icraatı değil, son 5 yıldır Polonya'da haklar bağlamında kaygı verici gelişmeler yaşanıyor.

Ayrımcılıktan ve şiddetten uzak yaşamın giderek zorlaştığı Polonya, 2015 senesinden beri Yasa ve Adalet Partisi'nin (PiS) başını çektiği Birleşik Sağ Koalisyonu Hükümeti tarafından yönetiliyor. Politikalarını kadın ve LGBTİ+ düşmanlığı üzerine kuran hükümetin Katolik Kilisesi ile yakın ilişkileri bulunuyor. 2015 senesinde başkan seçilen PiS hükümetinin sağcı ve muhafazakâr adayı Andrzej Duda, geçtiğimiz Temmuz ayında tekrar başkan seçildi. Seçim propagandasını LGBTİ+'lara karşı nefret söylemi üzerine kuran Duda'nın tekrar seçilmesi ardından hükümetin gerçekleştirdiği ilk icraat ise, "aile değerlerine zarar verdiği"ni iddia ettikleri İstanbul Sözleşmesi'nden çıkacaklarını açıklamak oldu. İstanbul Sözleşmesi'nden çıkılması için Ordo Iuris gibi hükümet dışı ultra sağ gruplar da hem ülke içinde hem de uluslararası düzeyde Avrupa Birliği'nin sözleşmeyi onaylamaması için kampanyalar yürütüyor.

Duda'nın seçilmesiyle, hükümetin 2015'te başlattığı muhafazakâr atağa devam edeceği, yargı bağımsızlığının kaybolacağı, basın özgürlüğünün daha da engelleneceği ve ülke içindeki sert kutuplaşmanın artacağı öngörülerinin olduğu bir politik atmosfer içerisinde İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme tartışmaları başlatıldı. Bunun hemen öncesinde Polonya'da LGBTİ+'sız Alan (LGBTİ+ Free Zone) isimli, LGBTİ+'ların insan haklarını ihlal eden protokolü imzalamış olan 100 kadar belediye arasından Avrupa Birliği'ne fon başvurusunda bulunan

Temmuz ayında, hükümetin İstanbul Sözleşmesi'nden çıkmaya yönelik gündemine karşı Varşova'da gerçekleştirilen protestolardan bir görüntü / Kaynak: New Europe

bazılarının fon başvurularının reddedildiği açıklanmıştı. Polonya'da LGBTİ+'lara yönelik ayrımcılık ve saldırılar, hükümet ve belediyelerden gelen bu saldırı, geçtiğimiz sene onur yürüyüşüne yapılan fiziksel saldırı ve bu sene LGBTİ+ aktivistlerinin sudan bahanelerle göz altına alınması ve polis şiddetine maruz kalmasıyla başka bir boyut kazandı.

Kürtaj hakkını tamamen yasaklamaya çalışan hükümetle yıllardır mücadele eden binlerce kadın, bu sefer de İstanbul Sözleşmesi için sokaklara dökülerek hükümetin kadın düşmanı politikalarını protesto etti. Avrupa Konseyi, Polonya'yı sözleşmeden çekilmemeye çağırırken, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri Marija Pejčinović Burić, Polonya'nın İstanbul Sözleşmesi'nden çekileceği yönünde hükümet yetkililerinin yaptığı açıklamaların oldukça endişe verici olduğunu ve böyle bir adımın Avrupa genelinde kadınların şiddetten korunmaları konusunda büyük bir geri adım olacağını açıkladı. Avrupa Eşitlik Komisyonu üyesi Helena Dalli ise "Üye devletler bu tarz açıklamalar yapmak yerine şiddete maruz kalan kadınları korumaya yönelik çaba göstermelidir," dedi. Tüm bu tepkiler sonucunda İstanbul Sözleşmesi ile ilgili tartışmalar şimdilik askıya alınmış gibi görünüyor. Ancak Avrupa Birliği'nin sözleşmeyi hâlâ onaylamadığı, ve 13 ülkenin de sözleşmeyi tüm bu sağcı, ve eşitlik karşıtı argümanlarla şimdiye kadar onaylamamış olması, eşit ve özgür bir dünyada yaşamak isteyen herkesin hayatını etkiliyor. Polonyalı feminist aktivist Marta Lampert'in dediği gibi, İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmeyi isteyenlerin amacı "ev içi şiddeti meşru hale getirmek".

TERF Tartışmasının Arka Planı: Konu Nasıl Soyunma Odası Oldu?¹

Feride Eralp,

Çatlak Zemin

Geçtiğimiz yaz tıbbi bir konudan (hormon kullanımı konusu– ki her yaştan kadın ve kız çocuğu türlü sebeple doğum kontrol hapı kullanırken kimse pek sorun etmez, ama mevzu translara ve cinsiyet geçiş sürecine ya da menopozla baş etmeye gelince aniden tabu olur ya da bilip bilmeden “bilimsel araştırmalar çok tehlikeli diyor”a bağlanır) çıkarak gündemimize gelmişti TERF meselesi. Öğrenmeye açık olanlarımız için epey öğretici de oldu. Şimdi de benzer bir tartışma çeşitli hukuki statü tartışmaları ekseninde (ABD’de işyerinde ayrımcılığa karşı yasa ve kadın genital mutilasyonunun yasaklanması mevzuları, İngiltere’de Toplumsal Cinsiyet Tanıma Yasası değişikliği gibi) yürüyor.

Geçtiğimiz yaz olduğu gibi yurt dışında dönen bu tartışmaların buraya da çeşitli yansımaları var. Bu konu üzerine söylenebilecek çok şey, ısrarlı transfobiye eleştirecek pek çok çerçeve var. Benim yapmaya çalışacağım ise, türlü şekillerde trans kadınların kadın olmadığını (bazen böyle demiyormuş gibi yaparak) savunmanın, egemenliği biyolojiye indirgemenin, cinsel şiddeti cinsellik, çıplaklık veya cinsiyet kimliğine bağlamanın, trans politikasına erkekliğin aramıza sızmak için icat ettiği bir çeşit Truva atı muamelesi yapmanın ve bunun karşısında telaşa çağırın savunmacı bir tehdit-tehlike söylemi kurmanın feminizm açısından nasıl problematik bir yere düştüğünü ifade etmek – elimden geldiğince. Yazmak da, konu da kolay değil. Ama yazmadıkça sadece belli bir tür feminizmin temsil edileceği, birilerinin feminizm ‘adına’ konuşur hale geleceği gerçeğiyle de yüzleşmek gerek.

Öncelikle son zamanlarda ne mi oldu? 2015 yılında İrlanda’nın hukuksal anlamda cinsiyet kimliğini beyana bağlı hale getirerek, tıbbi-psikolojik değerlendirme süreçleri ve iki yıllık bir süreyi beyan edilen cinsiyette yaşayarak geçirme gibi bürokratik külfet yaratan zorunlulukları ortadan kaldırmasıyla Britanya’nın genelinde bir tartışma başladı.² Bu çok önemli değişiklikle İrlanda 2004’ten beri İngiltere, İskoçya ve

İrlanda’da yürürlükte olan Toplumsal Cinsiyet Tanıma Yasası’nı reform etmiş, hukuksal bir belge vasıtasıyla beyan ederek cinsiyet kimliğinin tanıdığı dört ülkeden biri (Norveç, Arjantin ve Malta ile beraber) haline gelmişti.³ (Üzerinden geçen beş yılda da hiçbir cis-erkeğin sırf kadın tuvaletlerine veya hapishanelerine sızmak için yalan beyanla hukuk sistemini kandırarak cinsiyet kimliği belgesi almaya kalkıştığı görülmedi). Cinsiyet kimliğini tıbbileştirmekten veya bir ruh sağlığı sorunu olarak görmekten çıkarıp beyana bağlı bir hukuksal statü olarak tanıma, bunu non-binary’leri kapsayacak şekilde genişletme tartışması İrlanda’daki başarılı uygulamanın ardından İskoçya ve İngiltere’ye de yayıldı. İskoçya epey bir yol alarak yasa tasarılarını meclise getirdi ama Covid-19 pandemisi patlak verince tüm diğer pandemi dışı konularla beraber askıya aldı. Askıya alırken de pandemi biter bitmez bu reformu gerçekleştirme konusundaki kararlılığını tekrarladı. İskoçya ve İrlanda’da feminist örgütler bu konuda trans hakları örgütlerinin genel olarak yanında yer aldı. Hatta İskoçya’daki tecavüz kriz merkezleri kendilerini bu vesileyle trans kapsayıcı hale getirdi.

İngiltere’de ise durum çok daha karışık. Çünkü trans örgütlerin karşısına dikilen, kendisine feminist diyen birtakım kadın örgütleri açıkça bu tür bir yasal değişikliğe karşı kampanya yaptı. Kampanyalarının söylemleri Türkiye’deki nafaka karşıtı boşanmış babalar platformları kadar manipülatif. Gerçek olmayan şeylerden bir tür korku türeterek, bu korkuyla gerçeği eğip bükerek, hakikat taklidi yapan yalanlarla inanılmaz bir dezenformasyon ortamı yaratarak (“kadınlık elden gidiyor”, “cinsiyet vardır diyen işinden oluyor”, “bu hakkına sahip çıkan kadınlara karşı bir cadı avı” gibi – bunlara sonra geri döneceğim) bir şekilde yasaya engel olmuş görünüyorlar. 2017’de bunu gündemine alan hükümet hâlâ söz konusu yasayı değiştiremedi. Dolayısıyla transların, non-binary’lerin oldukları kişi olma, kimlikleri yok sayılmadan eşit yaşama hakkına somut bir zarar vermiş oldu bu argümanlar. Yani her zaman olduğu gibi söylem hiçbir zaman sadece söylemden ibaret değil, ezilenlerin hayatlarında somut

1 Bu yazı ilk olarak 20 Haziran 2020’de Çatlak Zemin’de yayınlanmıştır: <https://www.catlakzemin.com/terf-tartismasinin-arka-planı-konu-nasil-soyunma-odasi-oldu/>

2 Libby Brooks, “‘Muazzam bir değişim’: İrlanda trans haklarını nasıl dönüştürdü” (“A monumental change: how Ireland transformed transgender rights”), *The Guardian*, 15 Ocak 2018.

3 Paisley Gilmour, “Cinsiyet Kimliği Tanıma Kanunu reformları hakkında zirvalamama kılavuzunuz” (Your no BS guide to the Gender Recognition Act reforms), *Cosmopolitan*, 11 Haziran 2020.

Kaynak: Pembe Hayat

karşılığı var ve o somut karşılıklar çoğu zaman egemenin mağduriyet dili altında görünmez kalmaya mahkûm. Bu TERF tartışmasının da kim ne dedi dışında, yasa mücadelesinde translar aleyhine karşılığı oldu. Her ne kadar “sosyal medyada nasıl da hedef gösterildim” diyenler konunun mağduru gibi davransalar da esas mağdur edilen bu yasa değişikliğinden büyük yarar görecek, kimliğini devletin oluşturduğu bir tıp heyetinin onayına sunmaktan, reddedilme korkusundan kurtulacak, kim olduğunu kendi tayin edebilme hakkına kavuşacak translar oldu. Şimdilik tabii çünkü mücadele bitmedi. Ama her zaman olduğu gibi konuşulan bu ol(a) madı, bizler J.K. Rowling’in ve buradaki karşılıklarının neler yaşadığına odaklanmak zorunda bırakıldık.

Tüm bu tartışmalar İngiltere’de süregiderken Maya Forstater isimli biri, Twitter hesabından trans kadınların kadın olmadığını söylediği, ısrarla onlardan ‘erkek’ diye bahsettiği, erkeklerin kadın olamayacağını ifade ettiği paylaşımları nedeniyle işinden atıldı. Dünyaca ünlü Harry Potter serisinin yazarı J.K. Rowling de #IStandWithMaya (Maya’nın Yanındayım) etiketiyle ona destek veren bir paylaşım yaptı.⁴ Rowling bu paylaşımında “sırf cinsiyet

diye bir gerçeklik var dediği için bir kadın işinden atılmamalı” diyordu. Ama Maya Forstater “cinsiyet diye de bir şey var kardeşim” dememişti ki.

Bahsettiğim hakikat bükme hali tam da bu işte: Kendini diyor olduğundan çok daha ‘zararsız’ bir şey söylüyormuş gibi göstererek haksızlığa uğradığını iddia etmek, böylece arkasında safları sıklaştırmak, bir yandan aslında söylediği şeyin – hem de tam da bir yasal değişiklik tartışmasının orta yerinde – bedelini transların, non-binarylerin ruh sağlığıyla, canıyla ödediğini itinayla perdelemek. Nitekim Maya Forstater, kendi ayrımcı olan herkesin yaptığı gibi, işten atılmasının ayrımcılık olduğunu iddia ederek İş Mahkemesi’nde açtığı davayı kaybetti, bunu da ifade özgürlüğüne aykırı bir cadı avı olarak niteledi. Bir insanın cinsiyetçilik, kadın düşmanlığı, tacizciyi savunma, transfobi, ırkçılık yüzünden elbette bedel ödemesi ama işinden de edilmemesi gerektiğini düşünenlerimiz olabilir. Ama böyle düşünüldüğünde bile hem tutarlılık şart (yani biri için atılmasın, diğerleri için atılsın demek olmaz) hem de Forstater’in yaptığı için “aman canım o da onun fikri” değil transfobi ve ayrımcılık olduğunun kabulü gerekli. İfade özgürlüğünün nasıl nefretin, ayrımcı söylemlerin ifade alanı bulması için kullanıldığına; LGBTI+’ları pandeminin sebebi diyerek hedef gösteren Diyanet’in ya da Başak

⁴ Bu kişilerin Twitter paylaşımları, hashtag’ler altında yazılanlar, konuya dair yazdıkları yazılar ve beyanları kamuoyuna açık, merak eden ulaşabilir. Link vererek yaygınlaştırılmasına katkı sunmak istemedim.

Demirtaş'a tecavüz tehdidi savuran Vedat Muti'nin ifade özgürlüğünden dem vurulduğu, karşısında söz söyleyenlerin ise linççi ve ifade özgürlüğünü kısıtlayıcı olmakla suçlandığı ülkemizde epey aşınayız nasılsa.

Yetmedi, J.K. Rowling korona ile ilgili bir makalenin başlığındaki "regl olan insanlar" ibaresini alıp, "Evet bir zamanlar onlara denen bir şey vardı sanki. Kimdın? Kidink? Kadüd?" (Wumben? Wimpund? Woomud?) şeklinde kendince sarkastik bir tweet attı. Makale⁵ spesifik olarak menstrüal sağlık, pandemi koşullarında regl olmak ve hijyene erişimle ilgiliydi. Regl olan kadınlar kadar, kadın olmayıp regl olanları da ilgilendiriyordu. Rowling ise kadınlar dışında kimse regl olmuyormuş, regl olmayan veya artık regl olmayan kadınlar yokmuş veya sanki trans aktivistler "artık kadın demeyelim bunun yerine 'regl olan insanlar' diyelim" diyormuş gibi yaparak yine ortalığı manipüle etti. Üstüne "Cinsiyet diye bir şey yoksa eşcinsellik de yoktur. Ben transları tanır ve severim ama cinsiyet kavramını ortadan kaldırırsak pek çok insanın hayatını anlamlandıran

⁵ Marni Sommer, Virginia Kamowa, Therese Mahon, "Görüş: Regl olan insanlar için daha eşit bir COVID-19 sonrası dünya yaratmak" (Opinion: Creating a more equal post-COVID-19 world for people who menstruate), *Devox*, 28 Mayıs 2020.

bir çerçeveyi yok saymış, insanları konuşamaz kılmış oluruz." yazdı. İnsanlar da "aaa cinsiyet kavramını mı yok sayıyorlar, artık kadın değil 'regl olan insan' mı diyeceğiz, nolamaz" diyerek #StandWithJKRowling tag'inde desteğe üşüştü – gerçekten Rowling'i eleştirenler bunu mu demişti, dememiş miydi, ne demişti hiç bakmayarak. Karşındakileri kendisinin gerçekte dediklerini anlamamakla suçlayan transfobik cenah, kendi dinlememe ve karşındaki argümanı tamamen yanlış temsil etme halini hiç sorgulamadı. Niye sorgulasındı ki? En mağdur oydu sonuçta. Bu arada Rowling'e pek çok cinsiyetçi küfür de edildi bu süreçte, kendisine şiddet uygulayan eski kocası kahraman gibi bir gazetenin kapağına taşındı, vs. Bir kadına tahakküm kurduğu yerden öfkelenmekle onu kadınlığı üzerinden aşağılamak arasında bir fark elbette olmalı. Ama Rowling ve onu savunanlar açısından, bu cinsiyetçi küfürler kendi transfobisiyle yüzleşmemenin ve haklılığını ilan etmenin bahanesi ("ama onlar da...") haline hemen geliverdiği için bu kısma girmemeyi tercih ediyorum.

Türkiye'ye de tartışma benzer bir çerçeveden ve geçen yaz ile aynı kişiler üzerinden taşındı. Amerika'nın 30'un üzerinde eyaletinde olduğu gibi Wyoming eyaletinde kadın sünneti olarak da bilinen kadın

genital mutilasyonuna (KGM) karşı geçirilmeye çalışılan bir yasa sırasında eklenen bir madde trans hakları açısından problemliydi. Madde kadın genital mutilasyonu yasağına istisnalar arasında trans geçiş ameliyatlarını da sayarken 18 yaşın üstünde olma şartı getiriyordu. Bunu da zaten az göç aldığı için kadın genital mutilasyonunun pek yaygın bir uygulama olmadığı düşünülen Wyoming'de, muhafazakar Cumhuriyetçilerin LGBTİ+ karşıtı politikası bağlamında yapıyordu. Trans hakları aktivistleri bu yasaya ne gerek var demediler. Bu maddeye gerek yok, başka eyaletlerde bu madde olmadan yasa geçti dediler. Ama bu gelişme transların kadın genital mutilasyonunun engellenmesine de karşı olduğu izlenimi verecek şekilde paylaşıldı. Sonra yeniden alevlenen TERF tartışmasında hormonlu domates'e aday gösterilenler "feministlerin hedef gösterildiği", "kapılarına çarpı konulduğu" gibi şeyler söyleyebildiler. Hayatta en tehlikelisi her şeyi birbirine katan, doğrularla (mesela erkek egemenliğinin erkekliği yok sayarak ortadan kalkmadığı gibi) yalan-yanlışları (bu egemenliğin temelini biyolojik veya kromozomal olduğu varsayımı gibi) katıştıran söylemler. Aynısı hedef gösterilme meselesi için de geçerli. Hayatta gerçekten hedef gösterme diye bir şey var, bu topraklarda insanlar hedef gösterile gösterile, kapılarına çarpı atıla öldüler, öldürüldüler. Ama sanki LGBTİ+ toplumun, trans aktivistlerin veya onlar gibi düşünenlerin bırakın böyle bir niyeti, böyle bir kudreti varmış gibi yapmak; sanki söz konusu yakmak, katletmek, öldürmek olunca bu çevreler her daim bu eylemlerin birincil hedeflerinden değilmiş gibi yapmak kadar büyük bir yalan da olamaz sanırım. İkisi birbiriyle birleşince sonuç zehirli oluyor.

Faşizmin toplumlara bir kök salma biçimi var, bu da temel olarak neden-sonuç ilişkilerinin yani nedensellik bağlarının kurulma biçimini tahrip ederek oluyor gibi geliyor bana. Böylece insanlar bir şekilde kendilerini de ezen, yoksun bırakan, eşitsiz kılan sistemleri kendi elleriyle ayakta tutar hale geliyorlar. Mesela sonuç yoksulluk olsun. İnsanlar durumlarına bakıyorlar, yoksullaşılıyor, yiyecek ekme bulamıyoruz diyorlar. Nedeni onları sömüren kapitalist sistem, bundan kâr sağlayan hükümetler, beslenen sermaye, kayırılan akrabalar, yakınlar. Ama sorsan nedeni "Suriyeliler". Baksan o Suriyeliler onlardan yoksul, ama çok iknalar kendi yoksulluklarının sebebinin Suriyeliler olduğuna. Çünkü bu, yoksulluklarının faturasını devlet politikaları ve küresel ekonomik sisteme kesmekten çok daha kolay ve hızlı; daha baş edilebilir bir düşman. Buna inanmasalar, neden-sonuç ilişkisi kurma kapasitemiz böylesine sakatlanmasa faşizm de sürdürülebilir olamazdı zaten – yani en kendine karşı olduğunu iddia eden de bu açıdan kendine benzetme. Fobiler de tam da buna yarıyor, çünkü korkunun kime niye yöneldiği, yöneldiğinde ne yaptığı da hiçbir zaman tesadüf değil. J.K. Rowling kendi

Transfeminizm bayrağı

görüşünü daha net ifade etmek üzerine uzun bir yazı kaleme almış blogunda.⁶ Burada anlattıkları arasında kendi şiddet geçmişi de var. Nasıl ilk evliliğinde uzun süre şiddet ve cinsel şiddet gördüğünü paylaşarak bunu bir şekilde biyolojik cinsiyet ekseninde ayırtılmış kadın tuvaletleri, soyunma odaları, hapishaneleri ve tecavüz kriz merkezlerinin gerekliliğine çünkü aksinin travma tetikleyici olabileceğine bağlıyor. Yine yukarıdakine benzer bir şekilde neden-sonuç ilişkisiymiş havası veren ama aslında biraz deşildiğinde herhangi bir nedensellik bağı olmadığı görülebilecek argüman bu. "Fakiriz çünkü Suriyeliler var" gibi, "Trans kadınların giremeyeceği tuvaletlere ihtiyacım var çünkü ben eski kocamdan şiddet gördüm." Böyle argümanların ortak özelliği tartışmaya açılmalarının çok zor olması çünkü eski kocanın sana şiddet uygulamış olmasıyla tuvaleti trans bir kadınla paylaşmanın tehlikesi arasında ne alaka var diye sorguladığınız anda karşı taraf sanki şiddete uğramış olduğu gerçeğini yok sayıyormuşsunuz ya da tartışmaya açıyormuşsunuz gibi tepki verebiliyor. Hâlbuki bizim tartışmaya açtığımız orada birden kurulan neden-sonuç ilişkisi; cinsel şiddeti patriyarkaya değil de penise, tahakküme değil de aynı mekanda çıplak olma tesadüfiliğine bağlayıveren tutum; bu tutumun tersine erkek egemenliğini, ikili cinsiyet sistemini tahkim edici tarafı, ürettiği korku diliyle taraftar toplayan sorgulanamazlığı.

⁶ Trans çocukları ve gençleri destekleyen Mermaids UK Yardım Kuruluşu'nun J.K. Rowling'e bu blog yazısı üzerine açık mektubu için: "Trans Çocukları Dinlemeden Haklarında Konuşmayın", 5Harfliler, 16 Haziran 2020.

Yurt dışında olduğu gibi, burada da kimi çevrelerde karşılık buluyor bu soyunma odası argümanı. Açıkça dillendirmekte de beis görmedikleri “aman allahım beyanla hukuki cinsiyet belirlenirse soyunma odaları ve tuvaletlere penisleri olanlar mı girecek, kız çocukları güvende değil, cinsel şiddet artacak” şeklindeki tuhaf (kendi transfobisiyle yüzleşmeyen) hezeyana kapılanlar hiç mi bir durup düşünmüyor: Kadınlar, kız çocukları, LGBTİ+lar için hayatta en tehlikeli mekânlar, en çok cinsel ve her türlü şiddete uğradıkları yer ne zaman EVLERİ değil de umumi tuvaletler ve soyunma odaları oldu? Şiddet failleri ne zaman çoğunlukla kadınların YAKINLARI değil de “soyunma odasındaki yabancı” oldu? Hani cinsel şiddetin çıplaklıkla hiç alakası yoktu? Bunu anlatmak için o kadar uğraşanlar feministler değil miydi? Nasıl oluyor da korku kendi argümanına destekçi bulmaya yarayınca bunlar birden unutuluyor. Bir de “ben penis görmek istemiyorum ama” diyenler var. Kimse sormuyor mu, niye soyunma odasında yanınızda soyunan insana bakıyorsunuz diye? O bakışın kendisi değil miydi esas taciz?

Fobi olan, bunun nasıl yanıltıcı ve yanıltılmış bir tehdit ve tehlike algısı olduğu, bu tip “korku”ların ne iş yaptığı; kaç kıtanın işgali, kaç yerli halkın katledilişi, kaç siyahın polis tarafından öldürülüşünü meşrulaştırmak için kullanıldığı üzerine hiç düşünmemek. Çünkü korku dediğimiz de politik bir şey, verili değil inşa olan bir şey, dolayısıyla ideolojik. Sen siyah adamdan korkarsın, siyah adam senin korkundan korkar – çünkü senin korkun gider ona yapışır ve onun canına mal olabilir. Transfobilerinin bundan hiçbir farkı yok: Senin o kadının penisine dair yaymayı kendine hak gördüğün “korku”, o kadının penisinden tehlikeli. Ölümçül hatta.

Feministler bu politikanın öznesi kadınlar, adamlar bir kenarda durmayı öğretilmiş dediklerinde ise bunu korkudan değil, bir politik temsil mücadelesinden yapıyorlar. Bir bardak çayını kendi doldurmayan tiplere, erkekliğinizle yüzleşmeden bizim yanımızda (hatta önümüzde) yürüyerek bundan azade olamazsınız demeye çalışıyorlar. Bize tahakküm kuramazsınız demeye çalışıyorlar. Akademiyi kadınlara tacizinizle dar edip üstüne bi de #metoo kitabı yazamazsınız, apoletinizdeki yıldızlardan biri de feminizm olmayacak demeye çalışıyorlar. Failin adını koyuyorlar. Ama bu karman çorman dünyada birileri de gidip patriyarkayı biyolojiye indirgeyip, soyunma odasına bağlayıp, oradan

toksik bir tecavüz korkusu⁷ devşirip, bu yolla insanların kimliğini reddetmeyi meşrulaştırıp adına feminizm diyor. Yaptıkları patriyarkayı da daha bile üzerine konuşulamaz hale getiriyor aslında. Keşke sussalar. Susarlarsa kendi sesleri dışında başkalarını duymak zorunda kalacaklarından susamıyorlar herhalde.

Yukarıda da dediğim gibi, faşizmin ya da türlü hegemonya biçimlerinin en önemli başarılarından biri kendini ezdiği kesimlere dahi savundurtabilmesi. Kendine feminist diyen kadınlar birden çıkıp “bizim biyolojik cinsiyet temelli haklarımız var” (sex-based rights) ya da “maddi gerçekliği olan toplumsal cinsiyet değil, biyolojik cinsiyettir” dediğinde ikili cinsiyet sistemine ve patriyarkaya karşı mücadele etmiş olmuyorlar, bu aynı zamanda kendilerini ikincil kılan sistemi mutlaklaştırmış oluyorlar. Dolayısıyla, erkek egemenliğini toplumsallıktan çıkarıp doğallaştırarak feminizmin de altını oymuş oluyorlar. Toplumsal cinsiyetin maddi bir gerçekliği olmadığını kabul edersek kadınların neden daha çok bulaşık yıkadığını açıklayacak çerçeveden de mahrum kalmış oluruz. “Cinsiyet temelli haklarımız” nedir yahu bizim? Düşünüyorum, düşünüyorum bulamıyorum. Kadın hapishanesi mi? Biyolojik kadınların haklı haklı rekabet ettiği (ama hormonlarından ötürü yeterince kadın bulunmayanların katılımının yasaklandığı, öte yandan bir

⁷ Sonradan dipnot: Sosyal medyada bu yazı etrafında dönen tartışmaların bir kısmının “toksik tecavüz korkusu” ifadesine takıldığını görüyorum. Sorunun ifadeyi yazıdaki bağlamı içinde değerlendirmek yerine cimbızlamaktan ve sanki kadınların tecavüz korkusunun hayatta çok haklı temelleri olmadığını iddia etmiş gibi bir algı yaratmaktan kaynaklandığını düşünsem de, buna sebebiyet verenin derdini yeteri kadar iyi anlatamamış olmam olduğunu varsaymayı seçiyorum. Üzerindeki paragrafla beraber ele alındığında anlatmaya çalıştığım korkunun kendisinin sahte veya temelsiz olduğu değil, korkuyu o şiddetin faili yerine başka bir ezilene yapıştırma halinin sonuçlarının toksik olduğu. Bu analizi de hayatta ilk defa ben yapmadım. Örneğin Amerika kıtasının işgali sırasında, bir yandan yerli halklar katledilirken ortaya çıkan bir resim akımı var. 18.-19. yy Amerikan resminde, edebiyatında vs. gördüğümüz bir tema: Bembeyaz elbiseler içerisinde, saflığı temsil eden beyaz kadın kapkaranlık tehlikeli bir ormanda “vahşi kızilderliler” tarafından kuşatılmış, kaçılırken, kirletilme tehdidi altında resmedilir. Bu Amerikan yerlilerini “tecavüzcü” olarak yaftalamaya yarar, tarihsel temelleri olup olmadığı, gerçekten bunun böyle olup olmadığı hiç önemli olmaz. Bu onların beyaz adam tarafından katledilmelerini meşrulaştırır, çünkü “kadınlarımıza yönelik bir tehlike” ortadan kaldırılıyordur. Mesele tabii ki kadınları korumak filan değil, beyaz adamın işgal politikasıdır – kadınlar yeri geldi mi buna bahane edilirler, sonra aynı beyaz adamın şiddetine uğrarlar. Hâlbuki aynı sırada Amerikan yerlisi kadınlar çok yoğun bir şekilde beyaz adamların tecavüzüne uğramaktadır. Ama kimse bunu çizmez, bunu hikâyelendirmez. Amerikan yerlisi kadınların beyaz adama dair çok gerçek tecavüz korkusunun temsili yoktur, çünkü bu korkunun (yine erkek egemen) iktidar açısından işlevi yoktur. Yazıda da bahsettiğim doğruyla (kadınların hayatlarında çok gerçek bir yer kaplayan cinsel şiddet ve tehdidi/tehlikesi) yanlı (bu tehdidin failinin kim olduğu) katıştırma dinamiği işliyor burada. Biz kadınların (cis, trans) çok sahici, hatta bu dünyada ne yazık ki yaşamsal – kim bunu yadsıyabilir ki zaten? – tecavüz korkusunun sebebi, faili translar değil. Tam tersine hayatta cinsel şiddete uğrama ihtimalleri daha yüksek. Bu nedenle o korkuyu translara yapıştırmanın, transları belli alanlardan dışlamak ya da kimliklerini tanınamak için göreve çağırmanın sonuçları toksik, evet. Okumadan sadece belli bir tabire odaklananlar için maalesef yapabilecek bir şeyim yok, ama sabredip okuyanlar için açıklayıcı olacağını umarım.

Usain Bolt'un⁸ erkekler dünyasında asla haksız rekabet sayılmadığı spor müsabakaları mı? Soyunma odaları mı? "Cinsiyet temelli" diye başlayan her cümlelerin sonu ya ezilme ya ayrımcılık diye bitiyor benim zihnimde, hak diye değil. Sırf genellikle zaten mevcut olmayan bir kadın kotasından seçime girebilmek için gidip hukuki statüsünü kadın olarak değiştirecek bir cis-erkek de tahayyül edemiyorum. Bu hayali cis-erkeğin ihtimali üzerinden kimlikleriyle yaşama hakları elinden alınan translar ise epey gerçek. Bu süreçte "kadınların erkekler tarafından ezilmesinin elbette fiziksel bir kökeni var ve cinsiyet eşitsizliği üzerine düşünürken biyolojiyi yok saymak hata olur" gibi sayısız cümle okudum. Bunu gerçekten kabul etmek o fiziksel köken var olduğu sürece (ki zaten TERF'lere göre bu mutlak, ezeli, ebedi) bu ezilmeyi asla ortadan kaldıramayacağımızı da kabullenmek demek. Sorunun toplumun bedenlerimize atfettiği anlamlar ve değer sistemlerinde değil bedenlerimizin kendisinde olduğuna ikna olmak demek. E o zaman biz niye feminist olduk?

Transfobilerine feminizm diyen bu grubun en büyük iddialarından biri de kadınları savunuyor oldukları. Ama aslında yaptıkları cis-kadınların da kadın olmaktan dolayı ezilmesini konuşulamaz, bir politik tartışmayı yapılamaz kılmaktan başka bir işe yaramıyor. Çünkü konuyu öyle bir yere çekmiş durumdadır ki, "ikili cinsiyet sistemi değişmez tek gerçektir" demeyen sanki egemen bir paradigma olarak ikili cinsiyet sistemi diye bir şey yok, ürettiği hegemonyalar da yok, zaten erkek egemenliği de yok diyor. Orada çok manipülatif bir atlama var. Böyle yaparak o çok savundukları cis-kadınlara iyilik yaptıklarını sanıyorlarsa epey yanılıyorlar. Çünkü elbette ikili cinsiyet sistemini yerinden ederken aynı zamanda ürettiği hegemonyayı da görünmezleştirmemek gerekiyor – ve bu sınırdaki politika yapmak her zaman kolay değil. Erkek egemenliği diye bir şey hâlâ varken ve çok güçlüyken, bu sistemden çıkar, güç, pozisyon, vs. sağlayan erkekliği silikleştirip avantajlarına dokunmadan yeniden üretmeye dair çekinceleri tartışabilmeliyiz. Çok bilindik patriyarkal dinamiklerin sözde cinsiyetsizleştirilerek – ama aslında sistemi hiç mi hiç yerinden etmeden – tahkim edilmesi her zaman ihtimal dâhilinde. Biz buna "kadın-erkek yoktur insan vardır", "ben kadın hakları demiyorum çünkü onlar da insan hakları", "kadına yönelik şiddet

ya da erkek şiddeti demeyelim, şiddet herkesten herkese yönelebilir sonuçta. Buna aile içi ya da ev içi şiddet diyelim" gibi liberal-muhafazakâr söylemlerden aşınayız. Bu tip söylemler genelde faili perdeleme, silikleştirme, ölmek için kendisine şiddet uygulayan adamı öldürmek zorunda kalan kadınla bir başkasıyla mesajlaştığını sandı diye ya da boşanmak istedi diye bir kadını öldüren adamın yaptığını aynılaştırma işlevi taşırlar. Bununla, örneğin Türkiye'de kadınların çok yoğun yaşadığı şiddet karşısında ellerindeki en önemli mekanizma olan 6284 sayılı Kanun'un cinsiyetsiz veya egemenlik/güç ilişkilerini gözlemleyen bir dil kullanmış olması arasında doğrudan bir bağ var. Sonucunda da erkekler, hukuka ve avukatlara erişimi çoğunlukla fazla olduğu için, para, okuma-yazma, dışarı çıkma gibi avantajlar onların elinde olduğu için, şiddete uğrayan bir kadın uzaklaştırma kararı alamadan hızlı hareket edebiliyor ve kendileri aynı yasayı kullanarak uzaklaştırma kararı alabiliyorlar. Böylece çok gerçek bir şiddet karşısında kadınları korumak için oluşturulmuş kanun maddesi, failin cinsiyetsizleştirilmesi sebebiyle kadınları evlerinden etmek için kullanılabilir. Ama bunun translarla, non-binarylerle, soyunma odalarıyla, spor müsabakalarıyla, toplumsal cinsiyet tanıma belgeleriyle, biyolojiyle ya da bilimle uzaktan yakından ilgisi YOK. Bu apayrı bir politik tartışma ve bunu transfobi üretmeden ya da kibirli bir haklılık iddiasına tutunmadan yapmayı öğrenmek de sorumluluğumuz.

Ayrıca, beyanla cinsiyet kimliğinin tanındığı ülkelerde de söz konusu cinsiyet kimliği tanıma sertifikası hukuksal bir belge niteliğinde. Yani bu bir cis-erkek için, sırf bir kadın eylemine veya partisine katılabilmek için pişkince bir sırtışla "hehe evet beyanım kadın" diyerek trans ve kuir mücadeleleriyle alay etmeye benzemez. Bu hukuksal belgeyi translara hak görmemeyi ise feminist mücadele olarak lanse etmenin, trans hakları kadınlara zarar verecek demeye getiren bir pozisyonu ısrarla savunmanın kabul edilebilir bir tarafı yok. İktidarında, muhalefetinde, feminizm adı altında bile bunca muhafazakârlığın hüküm sürdüğü dünyamızda en azından yakın zamanda ABD Yüksek Mahkemesi iş yerinde cinsel yönelim veya cinsiyet kimliği temelli ayrımcılığın da cinsiyet temelli ayrımcılık yasağı kapsamında olduğuna hükmetti. Yani değişmek zorunda kalacak olan onlar.

⁸ Dünya rekortmeni Jamaikalı 100 ve 200 metre sprint yarışçısı. Rakiplerinin çoğundan hem boy hem bacak boyu itibarıyla epey uzun olması ile en fit olduğu yıllarında neredeyse yenilmez olması arasındaki bağlantıyı görmemek imkânsız. Bolt'un 100 metre koşmak için 41 adım atması gerekirken başka sporcuların 43 ila 48 arası adım atması gerekiyor. Ama Bolt'unki üstün fiziksel özelliklerine rağmen haklı rekabet olarak görülürken aynı kadınlar da 800 metre Olimpiyat şampiyonu olan ama "testosteronu fazla çıkan" Caster Semenya için geçerli olmadı.

HAKLARIMIZ EVE SİĞAR MI?: COVID-19'UN KADINLARIN HAYATINA ETKİSİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA • TAÇİZE MARUZ BIRAKILDIĞINI BEYAN EDEN KADINLARIN YANINDAYIZ! • 25 KASIM'DA KADINLAR ERKEK ŞİDDETİNE KARŞI TÜM TÜRKİYE'DE SOKAKTAYDI • MÜCADELEMİZ VE AKTİVİZM KARANTİNAYA ALINAMADI: DÜNYADAN GELİŞMELER • "KADININ İNSAN HAKLARI" KAVRAMI NASIL ORTAYA ÇIKTI?

Bu Sayıdan

Mor Bülten'in 37. Sayısından Merhaba

2020'nin son aylarını kapsayan Mor Bülten'in 37. sayısını hazırlamak bizim için aynı zamanda bir yıl sonu değerlendirmesine dönüştü. İlerleyen zamanlarda, 2020 yılını hatırlarken elbette aklımıza ilk pandemi gelecektir. Gündelik hayatlarımızın derinden etkilendiği, belirsizlik ve kaygı dolu zamanları yoğun bir şekilde deneyimledik. Bu belirsiz zamanlarda değişmeyen tek şey ise, haklarımıza yönelik saldırıların düşmeyen bir ivmeyle devam etmesiydi. Pandemiyle birlikte Mart ayından itibaren sadece Türkiye'de ve resmi sayılara göre 20 binden fazla insan hayatını kaybetti, ekonomik kriz derinleşti, işsizlik arttı, kadına yönelik erkek şiddeti ve kadın cinayetleri bitmedi. Tüm bu olumsuz gelişmelere rağmen, 2020'yi her geçen gün güçlenen dayanışmamızla tamamladık. Bu sayıda, dernek olarak son 3 ayda yürüttüğümüz faaliyetlerin yanında Türkiye'de ve dünyada kadınlar ve LGBTI+'lar açısından önemli başlıkları ve örülen dayanışmaların kazanımlarını sizler için derledik.

Dernek olarak son 3 ayda yürüttüğümüz faaliyetlerimize **Bizden Haberler** bölümünden ulaşabilirsiniz. Pandeminin haklar bağlamında kadınların hayatlarını nasıl etkilediklerine dair yürüttüğümüz araştırmanın bulgularına da bu bölümde yer verdik.

Kadın Hareketinden bölümünde, Kasım ayında gerçekleşen Sığınaklar Kurultayı toplantısı içeriğine ve Türkiye'nin her yerinden 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü için yürütülen etkinliklerin derlemesine ulaşabilirsiniz. Bu bölümde ayrıca, Kadın Koalisyonu'nun pandemi döneminde yerel yönetimlerin izlenmesine yönelik gerçekleştirdiği çalışmaya yer verdik. Feminist kadınların kadın katliamlarına yönelik eylemlerinden fotoğraflara yer veren "Katledilen Kadınlar İsyanımızdır!" başlıklı yazı ve 25 Kasım öncesinde bir grup feministin İstanbul sokaklarında yaptığı yazılama ve stencillerden bir seçkiyi sunan foto albüm de bu bölümde. Kadın örgütlerinin çeyrek asırlık ömürlerini geçmeleri bizler için çok sevindirici; bu sayımızda Mor Çatı'nın 30. yaşını kutluyoruz.

KİHEP'li arkadaşlarımız, pandemi döneminde engelli kadınların maruz kaldıkları hak ihlalleri ve kadın dayanışmasına dair yazılarıyla bu sayımızı da zenginleştiriyorlar.

Dünyadan bölümünde, Mısır'dan Polonya'ya, Macaristan'dan İskoçya'ya, Hollanda'dan Arjantin'e uzanan geniş bir haber yelpazemiz var. Bu derlemede, kadınlar ve LGBTI+'lar üzerindeki baskı ve şiddet haberleri kadar, Arjantin'de kürtajın yasallaşması gibi olumlu gelişmelere de tanıklık ediyoruz.

Son olarak, **Serbest Köşe** bölümünde kadının insan hakları kavramının nasıl ortaya çıktığını ve derneğimizin adının nereden geldiğini anlatan yazıyı okuyabilirsiniz.

Hem dünyada hem de Türkiye'de haklarımıza yönelik saldırıların devam ettiği, pandeminin mevcut eşitsizlikleri derinleştirdiği, kadınların ve LGBTI+'ların hayatlarının daha da zorlaştığı bir yılı geride bıraktık. Tüm bu zorluklara rağmen, 2020, dayanışmamız sayesinde feminist sözümüzü kurabildiğimiz ve isyanımızı yükselttiğimiz bir yıldır aynı zamanda. 2021'in de daha eşit, daha özgür bir dünya için feminist dayanışmamızı sürdürürken beraber güçleneceğimiz bir yıl olması dileğiyle!

Hepinize keyifli okumalar dileriz.

Dayanışmayla,

Kadının İnsan Hakları- Yeni Çözümler Derneği

Bizden Haberler

2020'NİN SON AYLARINDA NELER YAPTIK?

KİH-YÇ olarak 2020'nin son 3 ayında gerçekleştirdiğimiz çalışmalardan bazılarını, Mor Bülten için derledik.

ROMAN KADINLARIN GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ'NE DESTEK VERDİK

Geçtiğimiz aylarda Türkiye Aile Planlaması Vakfı (TAPV) ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin, Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) iş birliğinde gerçekleştirdiği *Roman Kadınların Güçlendirilmesi Projesi* kapsamında sahadaydık. **19 Ekim 2020**'de İBB'ye bağlı İstanbul Aile Danışma ve Eğitim Merkezleri'nde görevli 15 personelin dahil edildiği Kadın Sağlığı Eğitim Programı Eğitici Eğitimi kapsamında eğitici adaylarına yönelik "Sosyal ve Ekonomik Haklar" oturumunu gerçekleştirdik. Online olarak gerçekleştirilen bu eğitici eğitiminin ardından aynı proje kapsamında Silivri, Büyükçekmece, Fatih ve Beyoğlu ilçelerinde Roman kadınların katıldıkları sosyal ve ekonomik haklar konulu 9 buluşma gerçekleştirdik. Her biri 2 saat süren bu buluşmalarda kadınlarla haklarımızı ve hak ihlallerini tartıştık. Tüm katılımcılarla *Haklarımız Var!* kitapçık serisini ve Mor Bülten'i paylaştık.

İllüstrasyon: Semih Özkarakaş

DAYANIŞMA SINIR TANIMAZ PANELİ'Nİ GERÇEKLEŞTİRDİK

Kadının İnsan Hakları – Yeni Çözümler Derneği ve Kaos GL Derneği olarak, son yıllarda dünyada olduğu gibi Türkiye’de de giderek daha örgütlü bir şekilde karşımıza çıkan ve toplumsal cinsiyet eşitliği karşıtı olduğunu ifade eden, sağ muhafazakâr hareketlere karşı feministler ve LGBTI+ aktivistleri olarak nasıl ortak mücadele yürüteceğimizi konuşmak üzere ilk olarak 2019’da 8-9 Kasım tarihlerinde İstanbul’da Dayanışma Yaşatır Çalıştayı’nda bir araya gelmiştik. Üyesi olduğumuz Müslüman Toplumlarında Cinsel ve Bedensel Haklar Koalisyonu’nun (CSBR) her yıl 9 Kasım’da gerçekleştirdiği Ortak Mücadele Hep Birlikte Kampanyası kapsamında başlattığımız iş birliği ve dayanışmamızı 2020’de de sürdürdük. Çalıştayda kendimize çıkardığımız yol haritası doğrultusunda “Dayanışma Yaşatır” demeye devam ettik ve bu kapsamda **22 Ekim 2020** tarihinde “Diyabet’in Hutbesi Medyaya Nasıl Yansdı?” başlıklı bir medya çalıştayı gerçekleştirdik. **9 Kasım**’da da, dünyanın farklı ülkelerinden 150’den fazla katılımcıyla Dayanışma Sınır Tanımaz panelinde sınırları aşan dayanışma ihtimallerini konuştuk.

Kaos GL’den Aylime Aslı Demir’in açılışını yaptığı etkinliğin ilk oturumunda Brezilya’daki Fé.ministas örgütünden Bruna David, Rusya LGBT Ağı’ndan Svetlana Zakharova ve Südertörn Üniversitesi’nden Elzbieta Korolczuk konuştu. Oturumun kolaylaştırıcılığını KİH-YÇ’den Berfu Şeker üstlendi. Panelin ikinci oturumunda ise Göteborg Üniversitesi’nden Olga Sasunkevich, Meksika’dan kesişimsel feminist aktivist Marisol Ruiz Celorio ve Avrupa Lezbiyen* Konferansı’ndan (EL*C) Leila Lohman konuşmacı olarak yer aldı. Oturumun kolaylaştırıcılığını Kaos GL’den Yıldız Tar üstlendi. Kadın ve LGBTI+ haklarına yönelik küresel saldırılar artmış olsa da tabandan gelen değişim, dönüşüm isteğinin ve dünyanın farklı yerlerinde şartlar ne kadar zor olursa olsun mücadele etmekten vazgeçmeyen hareketlerimizin stratejileri konusunda deneyim alışverişinde bulunmak, geçirdiğimiz bu sıkıntılı günlerde hepimize umut oldu. Panel konuşmalarını ve tartışmaları özetleyen sonuç raporu dijital ortamda yayımlandı.¹

¹ <https://kaosglderneği.org/images/library/dayanismanisirtanimazraporu.pdf> adresinden rapora ulaşabilirsiniz: Anjelik Kelavgil, Defne Güzel, Gözde Demirbilek, “Dayanışma Sınır Tanımaz! Sonuç Raporu”, Kaos GL, 9 Kasım 2020.

Derneğimiz Çanakkale Belediyesi ile protokol imzalarken

KEPEZ BELEDİYESİ İLE KİHEP PROTOKOLÜ İMZALADIK

25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü’nde canlı bağlantı aracılığıyla Çanakkale Kepez Belediyesi ile KİHEP protokolümüzü imzaladık. Başkanlıkta gerçekleşen imza törenine Kadının İnsan Hakları - Yeni Çözümler Derneği adına danışmanımız Nigar Etizer Karacık ile protokolün imzalanması için belediyeye talep götürülen KİHEP Kepez Grubu, Çanakkale Elder ve diğer kadın örgütlerinin temsilcileri katıldı. Zoom üzerinden gerçekleşen canlı bağlantıyı dernek ekibimizin yanı sıra çeşitli illerden KİHEP eğiticilerimiz ve Çanakkale’de KİHEP’e katılmış olan birçok kadın takip etti. Pandemi koşulları altında kadın dayanışmasını büyüttüğümüz bir etkinlik oldu. Bunu mümkün kılan Kepez Belediye Başkanı Birol Arslan’a, Kepez Belediyesi’nde görevli eğiticimiz Filiz Yıldız Arçukoğlu’na ve tüm Çanakkaleli kadınlara teşekkür ederiz. KİHEP protokolü imzalayan belediye sayısının Kepez Belediyesi ile birlikte 16’ya çıktığını da mutlulukla belirtmek isteriz.

İSTANBUL SÖZLEŞMESİ YAŞATIR BROŞÜRLERİNİ TÜRKİYE’NİN HER YERİNE ULAŞTIRDIK

2020 yılı boyunca devam eden İstanbul Sözleşmesi tartışmaları kapsamında İstanbul Sözleşmesi’ni herkes için anlaşılabilir kılmak ve doğru bilgiyi ulaştırmak için kadın hareketi ile birlikte uzun bir kampanya süreci yürüttük. 25 Kasım etkinliklerinin bir parçası olarak, hazırladığımız içerikleri bir broşürde topladık. “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Neden İstanbul Sözleşmesi’ne İhtiyacımız Var?” broşürümüzü 20.000 adet bastırarak Türkiye’nin dört bir yanındaki kadın örgütlerine ve belediyelere dağıttık. Ayrıca Çankaya, Gazimur, Sarıyer ve Kepez Belediyeleri kendi çalışmalarını kapsamında broşürümüzün basımını yaparak dağıttılar. Broşürlerden talep etmek için newways@wwhr.org adresine e-posta gönderebilirsiniz.

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ İLE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ SEMİNERLERİ'NDE BULUŞTUK

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Eğitim Müdürlüğü ile iş birliğimiz çerçevesinde belediyede görevli müdür ve müdür yardımcılarını ile online Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Seminerleri gerçekleştirdik. Platform olarak İBB'ye ait sanal sınıfın kullanıldığı bu seminere toplam 224 kişi katıldı. **7-11 Aralık 2020** tarihlerinde uygulanan bu seminerler her biri 2 saat süren toplamda 10 oturumda uygulandı. Bu iş birliğine önümüzdeki günlerde de devam edeceğimizi umuyor ve seminerlerimize katılan tüm İBB personeline teşekkür ediyoruz.

DİJİTAL SEMİNER İÇERİKLERİMİZ TAMAMLANDI

Mor Bülten'in bir önceki sayısında üzerinde çalıştığımızı aktardığımız seminer içeriklerini tamamladık. Dijital platformlarda uygulanmak üzere yedi farklı seminer içeriği hazırladık.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Seminerleri Oryantasyon Toplantısı

19-20-26 Aralık 2020

KADININ İNSAN HAKLARI YENİ ÇÖZÜMLER BERNEĞİ

@KADIBIH
#KADIBIH

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ SEMİNERLERİ ORYANTASYONUNU GERÇEKLEŞTİRDİK

KİHEP eğiticileri ile **19, 20 ve 26 Aralık 2020** tarihlerinde Zoom üzerinden Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Seminerleri Oryantasyonu'nu gerçekleştirdik. 13 şehirden 42 KİHEP eğiticisinin katıldığı oryantasyonda, 2021 yılında dijital ortamda uygulanacak olan yedi farklı seminerin içeriklerini eğiticilerimiz ile paylaştık. Covid-19 salgını sebebiyle ara vermek zorunda kaldığımız seminer faaliyetlerimizi eğiticilerimizin de desteğiyle 2021'de dijital ortamda telafi etmeyi amaçlıyoruz.

CİSÜ PLATFORMU İLE BİRLİKTE ULUSLARARASI AĞ DENEYİMLERİ WEBİNARLARI'NIN İLKİ OLAN KESİŞİMSSEL FEMİNİST AĞLAR VE CİNSEL VE BEDENSEL HAKLAR WEBİNARI'NI GERÇEKLEŞTİRDİK

Uluslararası Ağ Deneyimleri Webinarları 1: Kesişimsel Feminist Ağlar ve Cinsel ve Bedensel Haklar

Marie Claire Price Rima Athar

16 Aralık 2020 Çarşamba Saat: 16:30-18:30

Platform: Zoom

Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti İşbirliği Projesi

TAPV Türkiye Aile Sağlığı ve Planlaması Vakfı

CİSÜ Cinsel Sağlık Üretimi ve Bedensel Haklar Platformu

Üyesi ve proje ortağı olduğumuz, sekretaryası TAPV tarafından yürütülen CİSÜ Platformu (Cinsel Sağlık & Üreme Sağlığı Hakları Platformu) bünyesinde, Uluslararası Ağ Deneyimleri Webinarları'nın ilkinin **16 Aralık 2020'de** 50'den fazla katılımcıyla gerçekleştirdik. Amacımız, bu webinarlar aracılığıyla dünyada cinsel sağlık ve doğurganlık sağlığı ve hakları alanında çalışan sivil toplum ağları ile Türkiye'deki aktivistleri bir araya getirmek. Alandaki farklı yapıya sahip ağların işleyişlerini, savunuculuk çalışmalarını, karşılaştıkları zorlukları ve çözüm stratejilerini paylaşacağımız webinarlar aracılığıyla ağlar arası dayanışmayı güçlendirilmeyi hedefliyoruz.

Müslüman Toplumlarda Cinsel ve Bedensel Haklar Koalisyonu'ndan (CSBR) Rima Athar ve Cinsellik ve Doğurganlık Adaletinin Sağlanması Ağı'ndan (Realizing Sexual and Reproductive Justice [Resurj]) Mari-Claire Pierce'in katıldığı webinarında konuşmacılar cinsel ve bedensel haklar alanında çalışan feminist ağların öncelikli çalışma konuları ve yöntemleri, katılım mekanizmaları ve ağ içi karar alma süreçlerine odaklanan savunuculuk yöntemleri ile elde ettikleri kazanımlar hakkında bilgi paylaşımında bulundular. Webinarında farklı coğrafyalarda cinsel ve bedensel haklar alanında karşılaşılan zorluklar, bunları aşma stratejileri, ağ olarak çalışmanın zorlukları ve güçlü yanlarının yanı sıra pandemi koşullarının ağ işleyişine etkileri konuşuldu. Uluslararası Ağ Deneyimleri Webinarları 2021'de devam edecek.

Haklarımız Eve Sığar mı?: Covid-19'un Kadınların Hayatına Etkisi Üzerine Bir Araştırma

Damla Eroğlu ve Hilal Gençay

Sosyal mesafe, maske, dezenfektan, bulaş hızı, vaka sayısı, HES kodu, Zoom, uzaktan eğitim, EBA, karantina, sokağa çıkma yasağı... Mart 2020'den bugüne kadar sadece Türkiye'de on binlerce insanın hayatını kaybetmesine neden olan Covid-19 ile birlikte tüm bu kelimeler hayatımızın merkezine yerleşti. Hayatın eve sığabileceğine dair Sağlık Bakanlığı tarafından yürütülen kampanyayla eş zamanlı olarak salgının herkesi eşitlediğine yönelik argümanlar öne sürüldü. Eski normal, yeni normal tartışmaları aldı başını gitti. "Hiçbir şey eskisi gibi olmaz" diyenler çoğunlukta eskiden normal olanın ne olduğuna ilişkin sorgulama çabaları pek umursanmadı. Dahası birçok insan salgına rağmen eski çalışma koşullarında çalışmaya devam etmek zorunda kaldı, birçok insan işsiz kaldı, iş yerleri kapandı, birçok sektör salgından ve alınan önlemlerden derin bir şekilde etkilendi. Peki, tüm bu olumsuzluklardan, "normal" zamanlarda da hayatları pek kolay olmayan kadınlar nasıl etkilendi?

Bu soruya bir cevap aradık ve Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği (KİH-YÇ) olarak Covid-19'un kadınların hayatını haklar bağlamında nasıl etkilediğine ilişkin nicel bir araştırma yaptık. Bu çalışmada sağlık (genel sağlık, cinsel sağlık ve doğurganlık sağlığı), ekonomik durum, bakım emeği ve şiddet başlıkları altında Türkiye'deki kadınların pandemi öncesindeki ve sırasındaki durumlarını anlamaya çalıştık. Her bir alanla ilgili, hak temelli bir yaklaşımla kadınların yaşadıkları sorunları ve bu sorunlarla hangi yöntemleri kullanarak baş ettiklerini tespit etmeyi hedefledik. Optimist Araştırma Şirketi tarafından saha çalışmasının yürütüldüğü araştırmada, Türkiye'deki 81 ilden 1201 kadınla telefon aracılığıyla görüşmeler yapıldı.

Araştırma bulgularına göre Covid-19 salgınından kadınların **genel sağlık** durumunun olumsuz etkilendiğini söyleyebiliriz, ancak asıl çarpıcı sonuç kadınların **ruh sağlıklarındaki** değişimde görülüyor. Salgın öncesi ruh halini **iyi** (çok iyi ve iyi) olarak tanımlayan kadınların oranı yüzde 79 iken, bu oran salgın sonrasında yüzde 30'a düşmektedir. 100 kadından 40'ı salgın esnasında genel sağlık hizmetlerine erişimle ilgili sorun yaşadığını söylerken; sorun yaşayan 100 kadından 20'si ise çözüm bulamadığını ifade etmiştir.

Covid-19 salgını süresince kadınların yüzde 7'si **cinsel sağlık** ve **doğurganlık sağlığı** ile ilgili jinekologa gitme

İllüstrasyon: Ceren Suntekin

ihtiyacı duyduklarını belirtmiştir. Salgın esnasında bir jinekologa gitme ihtiyacı duymuş (öne çıkan sebepler akut sorunlar ve hamilelik) her 100 kadından 60'ı jinekologa gidememiştir. Kadınların yüzde 16'sı salgın esnasında cinsel sağlık ve doğurganlık sağlığı hizmetleri ve/veya ilaca erişim ile ilgili sorun yaşadığını ifade etmiş; sorun yaşadığını söyleyen 100 kadından ancak 16'sı sağlık kurumlarından hizmet alabildiğini dile getirmiştir.

Salgın öncesinde **ekonomik** durumlarını **orta halli** olarak tanımlayan kadınların oranı yüzde 86'dır. Salgın sonrası bu oran yüzde 66'ya düşerken geri kalan yüzde 20'si ise durumunu **yoksul** veya **çok yoksul** olarak tanımlamaktadır. Araştırmada, salgının istihdama olan etkisi bu yoksullaşmanın nedenlerinden birisi olarak karşımıza çıkıyor. Her üç haneden birinin ekonomik olarak sarsıldığını görüyoruz. Çalışmayan kadınlar arasında salgın nedeniyle ücretli bir işte çalışamayan kadınların oranı yüzde 14'tür. Hanelerin yüzde 21'inde eşin/partnerin istihdam durumu, yüzde 13'ünde ise

katılımcı ve eşi/partneri dışında hanede yaşayan en az bir kişinin istihdam durumunun olumsuz olarak etkilendiği bulgulanmıştır. Salgın nedeniyle hanelerin yüzde 34'ünde en az 1 kişinin işten çıkarıldığı, ücretsiz izne çıkarıldığı ya da işinin durduğu katılımcılar tarafından ifade edilmiştir.

Salgın başladıktan sonra ekonomik sorun yaşadığını belirten kadınların oranı yüzde 73'tür. Her 100 kadından 47'si ekonomik sorunlar karşısında çözümsüz kaldığını söylemiştir. Bu süreçte karşılaştıkları ekonomik sorunlarla nasıl başa çıktıkları sorulduğunda, ekonomik sorun yaşadığını söyleyen her 100 kadından 12'si kamu kurumlarından destek (yardım) aldığını; 41'i aile/akraba, arkadaş ya da bankalara borçlandığını; 11'i birikimlerini harcadığını; 15'i ise masraflarını kısıtığını belirtmiştir.

Salgın, kadınların **ev içi ücretsiz bakım emeğinin** artmasına neden olmuştur. Salgın öncesi kadınların yüzde 16'sı evdeki işlere 4 saat ve üzeri zaman ayırırken, salgın döneminde bu oranın yüzde 42'ye çıktığı bulgulanmıştır.

Salgın sırasında erkeklerin de ev içi iş yükünde görece bir artış olsa da İlkaracan ve Memiş'in yürüttükleri çalışmaya¹ göre salgında kadınların ev içi iş yükü, erkeklerden dört kat daha fazladır. Bizim araştırma bulgularımızda, bu yükün artmasının nedenlerinden biri kadınların bakım emeği ve ev işleriyle ilgili ailenin diğer üyelerinden ücretsiz destek ya da hizmet satın alma olanaklarının düşmesi olarak görülmektedir. Covid-19 salgını öncesinde ev işleri için yardımcı hizmeti alanların oranı yüzde 13'ken bu oran, salgın başladıktan sonra yüzde 2'ye düşmüştür. Aile ve akraba dışında alınan ücretli hizmetleri verenlerin yoğun olarak kadın olduğunu biliyoruz; bu bağlamda bu veri aynı zamanda ücretli ev işçisi kadınların yoksullaştıklarının da bir göstergesi olarak yorumlanabilir.

Her 100 kadından yaklaşık 72'si bakım ve ev işleriyle ilgili zorluk yaşadığını belirtmiştir. Bu zorluklarla nasıl baş ettikleri sorulduğunda, yüzde 28'i eşinden/partnerinden, yüzde 24'ü çocuklarından, yüzde 10'u evdeki diğer kişilerden destek talep ettiğini, yüzde 17'si işleri ertelediğini ve iş yavaşlattığını, yüzde 17'si ise herhangi bir çözüm bulamadığını ya da bu konuda bir şey yapmadığını ifade etmiştir.

Araştırmanın **şiddet** bölümünde, görüşmelerde ikincil bir travmaya neden olmamak ve etik bir çerçevede katılımcıyı korumak amacıyla görüşme boyunca "olumsuz davranış" olarak kodlanarak fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet türlerine dahil olan davranış ve tutumların evde mevcut olup olmadığı ve kim tarafından uygulandığı sorulmuştur. Salgın öncesindeki bir yıl içinde eşi/partneri olan kadınların yüzde 97'si, salgın sonrasında ise yüzde

96'sı en az bir kez eşi/partneri tarafından şiddete maruz kalmıştır. Bu oran erkek şiddetinin çok yaygın bir sorun olduğunu tekrar ve tekrar gösterirken, salgın öncesi ve salgın sırasında erkek şiddetinin değişmeden devam etmesi, bunun sistematik bir sorun olduğunu göstermesi açısından da oldukça çarpıcıdır.

Eşi/partneri olmayan veya eşiyle/partneriyle yaşamayan ve aynı hanede 15 yaş üstü en az bir kişiyle beraber yaşayan her 100 kadından 44'ü salgın öncesindeki bir yıl içinde; aynı gruptaki her 100 kadından 45'i ise salgın sırasında hanedeki diğer kişiler tarafından en az bir kez şiddete maruz kalmıştır. Sonuçlara göre, birlikte yaşadığı bir eşi/partneri olmayan ve diğer hane üyelerinden şiddet gören her 100 kadından 55'i için şiddet faili, hane içindeki 15 yaş ve üzeri erkeklerdir.

Şiddete maruz kalan tüm kadınlar (eş/partner şiddetine ve hanedeki diğer bireylerin şiddetine maruz kalanlar) birlikte değerlendirildiğinde, kadınların yüzde 73'ünün Covid-19 salgını öncesindeki bir yıl içinde en az bir kez şiddete maruz kaldığı, salgın sonrasında da yine aynı oranda kadının (yüzde 73) şiddete maruz kalmaya devam ettiği görülmektedir.

Yaşadıkları şiddetle ilgili olarak kadınlara Covid-19 salgını öncesinde ve sonrasında kamu kurumlarına ve kadın hakları alanında çalışan derneklere başvuruda bulunup bulunmadıkları da sorulmuştur. Her 100 kadından yaklaşık sadece biri salgın başlamadan önce kamu kurumlarına ve kadın derneklerine başvurduğunu ifade etmekte, salgın başladıktan sonra ise bu başvuru oranında herhangi bir artış görülmemektedir. Kadınların kendi hayatlarındaki şiddetle mücadelelerinde kamu kurumlarına başvuru oranının bu kadar düşük olması, kadına yönelik şiddetle mücadele politikalarının oluşturulmasında, uygulanmasında ve izlenmesinde sadece sayısal verileri merkeze koymanın ne kadar yetersiz olduğunu bir kez daha göstermektedir.

Covid-19 salgını sonrası en az bir şiddet türüne maruz kalan her 100 kadından 72'si, yani yaklaşık üç kadından ikisi, evde eşi/partneri ya da diğer hane üyeleri tarafından maruz kaldığı şiddeti "şiddet" olarak tanımlamıyor. Elimizdeki veriler bu konuyu derinlikli bir şekilde anlamamız ve açıklamamız için tek başına yeterli değil. Ancak, yıllardır erkek şiddetiyle mücadele eden kadın örgütlerinin deneyimlerine dayanarak, kadınların maruz kaldıkları erkek şiddetiyle mücadelelerinde kurumlara başvuru yapma nedenlerinin başında bu şiddetin, kendileri ve varsa çocukları için yıkıcı ve ölümcül hale gelmeye başlaması olduğunu söyleyebiliriz. Şiddetle baş etme yöntemlerinde en fazla tercih edilen yolun şiddet uygulayan erkekle "iletişim kurmak" olması bu yorumu desteklemektedir. Kadınlar, erkekler kendilerine şiddet uyguladığında öncelikle ilişkilerinin değil, şiddetin

¹ İpek İlkaracan ve Emel Memiş, "COVID-19 Küresel Salgın Sürecinde Türkiye'de Bakım Ekonomisi ve Toplumsal Cinsiyet Temelli Eşitsizlikler Araştırma Notu", UNDP Türkiye Ofisi, 2020.

İllüstrasyon: Ceren Suntekin

sonlanmasını istemekte ve buna yönelik çözüm yolları aramaktadır. Bu nedenle “şiddet döngüsü” uzun süre devam etmektedir. Araştırma bulgularında iletişim kurmanın dışında şiddetle baş etmede en çok kullanılan yöntemler “sakinleştirici kullanmak” ve “aile büyüklerine şikayet etmek” olarak bulgulanmıştır. Şiddet ile baş etme konusunda kadınlar, kurumsal çözümlere yönelmek yerine, kendileri tek başına çözüm bulmaya çalışmakta ya da çözümü aile kurumu içerisinde aramaktadır.

Tüm bu veriler ışığında yukarıda bahsettiğimiz tartışmalara kısaca tekrar bakalım: Yani, hayat eve sığmış mı; salgın hepimizi eşitlemiş mi ve eski normal nasılmış?

Hayatın eve sığdırılabileceğine yönelik iddialar farklı noktalarıyla ele alınabilir. Ancak hayatı ve insanı, haklarla birlikte düşündüğümüzde ve haklar düzeyinde ele aldığımızda, insanlara evde kalması gerektiğini söyleyen kamu kurumları ve temsilcileri, bu insanların yoksullaşmadan, sağlıklarını kaybetmeden, tehdit ve baskı altında yaşamaya mahkum edilmeden, can güvenliği endişesi taşımadan ve insan onuruna yakışır bir şekilde hayatlarına devam etmesini sağlamakla yükümlüdür. Araştırmanın sonuçları, kadınların sağlık hizmetlerine erişimde zorlandıklarını, yoksullaştıklarını, ücretsiz bakım emeği yüklerinin arttığını ve hane içindeki şiddetin devam ettiğini göstermektedir.

Peki, salgın herkesi eşitledi mi? Salgının herkesi eşitleyip eşitlemediği sorusuna, kadınların yaşadıkları sorunlarla nasıl baş ettikleriyle ilgili sorulara verdikleri yanıtlar ve o yanıtlardaki büyük boşluk üzerinden bakmayı öneriyoruz. Sorunlarla baş etmeye dair tüm bulgular benzer bir noktaya işaret ediyor: Baş etme sorularına verilen cevaplara göre kamu kurumlarına başvuruların, yani çözümü devlette arayanların oranı ya çok düşük ya da sıfır! Sağlık kurumlarından hizmet alamayan kadınlar, tanıdığı eczaneye ya da doktora ulaşım yapıyor ya da aktarlarda satılan bitkisel çözümlere yöneliyor. Yoksullaşan hanelerin birikimleri yok ise ailelerine ya da bankaya borçlanmayı çözüm olarak görüyor. Oldu da sosyal yardıma başvurduklar diyelim, sosyal yardıma başvuran her 100 kadından sadece 12’si yardım alabiliyor! Ev içinde şiddete uğrayan kadınlar ise bu sorunu aile içinde bir problem olarak görüp çözümü yine aile içinde arıyor.

Esas mesele, eski normal denilen ve hâlâ devam eden düzenin eşitsizliklerle dolu olması. Kadınlar için bu eşitsizlikler salgın döneminde daha fazla yoksullaşma, daha fazla ve daha yoğun bakım emeği ve şiddet demek. Bu meşum salgın, mevcut toplumsal krizlerin derinleşmesine neden olan bir değişken; durumu bu kadar vahim hale getiren ise devletin ve kamusal anlamda yetki ve sorumluluk sahibi kişilerin, toplumdaki eşitsizlikleri ortadan kaldırmayı hedeflemek yerine bu eşitsizlikleri görmezden gelip normalleştirmeye çalışmalarıdır.

Kadınlara yönelik toplumsal cinsiyet temelli eşitsizliğin, ayrımcılığın ve şiddetin sonlanması için devletin koruyucu, önleyici rolünü hak temelli bir bakış açısıyla ekonomi, sağlık, eğitim, aile ve benzeri bütün sosyal alanlarda kurması gerekmektedir. Şiddetle mücadele özelinde, kadın örgütlerinin İstanbul Sözleşmesi’nin uygulanmasında ısrarcı olmaları bu nedenledir. Sözleşme, taraf devletlere, kadına yönelik şiddeti önleme konusunda “koruma, önleme, kovuşturma ve destek politikaları” yükümlülüklerini yükler. Kadınların istihdam ve ekonomideki kırılganlıkları hayatlarını yeteri kadar zorlaştırmaktadır. Buna ek olarak, ücretsiz bakım emeği yükü ve benzeri nedenlerle haneye kadınlar arasında kurulan ve doğalmış gibi kabul edilen/ettirilmeye çalışılan zorunlu ilişkinin, eşitsizliklere neden olduğunu ve bunları yeniden ürettiğini görmeyen, hatta bu eşitsizlikleri pekiştiren bir politik perspektifin şiddetle mücadele politikaları üretebilmesi mümkün değildir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayalı mevcut krizlerin ortadan kalkması ve gelecekte ortaya çıkacak Covid-19 gibi dönemsel krizlerin bu denli ağır ve yıkıcı sonuçlara neden olmaması için gerçekçi ve bütüncül politikaların oluşturulması, uygulanması ve izlenmesi gerekmektedir.

25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü'nde Israr Ediyoruz: İstanbul Sözleşmesi'ni Uygula!

25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü için KİH-YÇ olarak kaleme aldığımız bildiriye aşağıda paylaşıyoruz.

Covid-19 salgınıyla birlikte devletlerin, salgınla ilgili gerekli ve etkin tedbirleri uygulamakta olduğu gibi, kadına yönelik şiddeti önleme yükümlülüklerini yerine getirme konusunda da yetersiz kaldıkları bir yılı geride bırakıyoruz. Bu süreçte tüm dünyada kürtaç hakkı ve İstanbul Sözleşmesi başta olmak üzere kadın ve LGBTİ+ haklarına ve toplumsal cinsiyet eşitliğine saldırılar arttı. Türkiye'de de iktidarın geçtiğimiz temmuz ayında İstanbul Sözleşmesi'nden çıkılabileceğini beyan etmesiyle kazanılmış haklarımıza yönelik saldırılara bir yenisini daha eklendi. Küresel bir salgınla mücadele ettiğimiz bu olağandışı dönemde, Türkiye'de kadın cinayetlerinin ve erkek şiddetinin yaygın bir şekilde devam ettiğini, devletin kadına yönelik şiddetle mücadelede halihazırda yetersiz olan mekanizmalarının ise tamamen tıkanıp gittiğini gördük. Tüm kriz zamanlarında olduğu gibi, salgının etkilerini en yakıcı şekilde yaşayan gruplara (kadınlar, çocuklar, yaşlılar, engelliler, mülteciler, LGBTİ+'lar v.d.) yönelik önlemler hiç alınmadı ya da çok yetersiz kaldı.

Salgının başından beri kadın örgütleri olarak hükümeti toplumsal cinsiyet temelli şiddeti önlemek için acil eylem planı oluşturmaya çağırıyoruz.¹ Ancak hükümet, bir eylem planı hazırlamak bir yana dursun kadınların kazanılmış haklarına yönelik yasal ve idari pratikleri kadınlar aleyhine değiştirdi. Mart ayında yayınlanan HSK kararıyla, hakimlere tedbir ve koruma kararlarının failerin sağlığını tehdit etmeyecek şekilde kurgulanması talimatı verilmişti. Bu talimatın, şiddet uygulayan failer hakkında evden uzaklaştırma kararı verilmemesi riski doğurduğunu söylemiştik. Geçen süre zarfında koruma kararlarının etkin şekilde uygulanmadığı, kadınların koruma kararlarına rağmen öldürüldüğü, kadın katillerinin savunmalarında "namus" gerekçesiyle ceza indirimi almaya çalıştığı ve şiddetin cezasız kaldığı durumlara şahit olduk.

¹ "İnfaz Yasasının Yürürlüğe Girmesi ile Birlikte, Devlet Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Konusunda Sorumluluklarını Yerine Getirmeli ve Acil Tedbirler Almalıdır!" başlıklı bildirge, 17 Nisan 2020.

Salgın kapsamında evde kalmanın kadınlar, çocuklar ve LGBTİ+'lar için yarattığı şiddet sarmalı, nisan ayında, kadınların tüm itirazlarına rağmen çıkarılan infaz yasası sonucunda tahliye edilen binlerce şiddet failiyle daha da büyüdü. İnfaz yasasından yararlanarak tahliye olan erkeklerin işlediği kadın cinayeti ve uyguladığı erkek şiddeti haberlerini basından takip ettik. 7 ayın sonunda, hükümet yetkilileri, binlerce mahkumu geri çağırarak mümkün olmadığı için izinleri tekrar uzatmayı planladıklarını duyurdu.² Kadın örgütlerinin talep ettiği koruyucu ve önleyici tedbirler ise hala alınmış değil.

İktidar, infaz yasası ile eş zamanlı olarak çocuk istismarcılarına af öngören düzenlemeyi de bir gece yarısı Meclis'e getirmeye çalıştı. Gelen tepkilerin ardından bu teklif Meclis'e sunulmamış olsa da çocuk istismarı faillerine "genç evlilikler" adı altında af getirme çabası devam ediyor. Çocuk istismarına af tartışmalarının hemen ardından gündeme bu kez Diyanet İşleri Başkanı'nın küresel salgın ile eşcinselleri, evlilik dışı ilişkileri ve HIV+ ile yaşayanları ilişkilendirdiği hutbesi geldi. Bazı bakan ve milletvekilleri ile Cumhurbaşkanlığı makamının da desteklediği bu hutbenin ardından yaşanan süreçte LGBTİ+'lara yönelik şiddet ve ayrımcılık vakaları insan hakları örgütlerince raporlandı.³ Dahası, geçtiğimiz günlerde korona tedbirleri bahane edilerek, Beyoğlu Bayram Sokak'ta yaşayan 18 trans kadın gece yarısı evlerine yapılan baskınla gözaltına alındı, saatlerce küçücük bir odada bekletildi, hak ihlaline uğradı.

Kadınların haftalar süren ve gün geçtikçe büyüyen yoğun toplumsal muhalefeti sonucu, İstanbul Sözleşmesi tartışmaları sönmüş gibi görünse de tıpkı çocuk istismarı affı ve nafaka hakkı konularında olduğu gibi, konunun gündemden düşmediğini

² "Covid-19 iznine yollanan mahkumlar 30 Kasım'dan itibaren tekrar cezaevine mi çağrılacak?" sorusuna AKP Grup Başkanı'ndan yanıt", T24, 16 Ekim 2020.

³ İdil Engindeniz, "Diyanet'in Hutbesi Medyaya Nasıl Yansıdı?: 19 Nisan – 20 Mayıs 2020 Medya Tarama Raporu", Kaos GL, Ekim 2020.

25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı
Uluslararası Mücadele Günü'nde

İstihale Ediyoruz

**İstanbul Sözleşmesi'ni
Uygula!**

#İstanbulSözleşmesiBizimdir
unutturmayacağız, vazgeçmeyeceğiz!

biliyoruz. Kadınların kürtaj hakkını fiili olarak engelleyen hükümetin, İstanbul Sözleşmesi'ni de unutturmaya ve uygulanmasının önüne geçmeye çalıştığının farkındayız. Bunun en somut örneğini 2021-2025 yıllarını kapsayan ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı koordinasyonunda hazırlanan Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele 4. Ulusal Eylem Planı hazırlık toplantısında yaşadık. Yıllardır alanda çalışan bağımsız kadın örgütleri toplantıya ilk aşamada davet edilmedi. Yoğun ısrarlar sonucu toplantıya katılabilen sınırlı sayıdaki kadın örgütünün eylem planının İstanbul Sözleşmesi'nin temel alınarak ve sözleşmeye referans verilerek hazırlanması gerektiği yönündeki talepleri toplantı notlarına yansıtılmadı. Bu şekilde hazırlanan bir eylem planının şiddetle mücadeledeki etkisi tartışma konusudur.

Son olarak, İstanbul Sözleşmesi tartışmasından hemen sonra Adalet Bakanlığı ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından yoksulluk nafakasının sınırlandırılacağı yönündeki açıklamaların gelmesi, kadın haklarına yönelik saldırılara iktidar eliyle devam edileceğinin ve bazı kadın düşmanı ve toplumsal cinsiyet eşitliği karşıtı grupların taleplerinin bütüncül bir ajanda etrafında hükümet tarafından hayata geçirilmeye çalışıldığının göstergesi.

Toplumsal cinsiyet eşitliğine ve kadının insan haklarına yönelik saldırıların bu denli sistematikleştiği, yoğunlaştığı ve olağanlaştığı bir dönemde, bir yandan küresel bir salgının hayatlarımızda açtığı yeni zorluklarla başa çıkmanın yollarını arıyor, öte yandan

ise kazanılmış haklarımıza yönelen saldırılarla mücadele ediyoruz. **25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü'nde bir kez daha toplumsal cinsiyet eşitliğini hayata geçirmek ve erkek şiddetiyle mücadele etme yükümlülüğü olan hükümete ve tüm yetkililere bu konudaki sorumluluklarını hatırlatıyor ve kadına yönelik şiddeti tamamen ortadan kaldırmak ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak üzere gereken adımları atması için çağırıda bulunuyoruz:**

- Anayasada ve uluslararası insan hakları sözleşmelerinde güvence altına alınan toplumsal cinsiyet eşitliğini ve kadınların insan haklarını tartışmaya açmaktan, haklarımıza saldırmaktan ve saldırılara zemin hazırlamaktan ivedilikle vazgeçin.
- İstanbul Sözleşmesi'ni ve 6284'ü etkin bir biçimde uygulayın.
- Bağımsız kadın örgütlerinin taleplerini dinleyin. Kadınların hakları ve hayatları hakkında tek söz, kadınlarındır.
- Uygulamakla yükümlü olduğunuz yasaları eksiksiz ve ayrımcılık yapmaksızın uygulayın.
- Kadına yönelik şiddetle mücadelede katılımcı ve şeffaf yöntemleri hayata geçirin.

#İstanbulSözleşmesiBizimdir, unutturmayacağız, vazgeçmeyeceğiz.

Kadının İnsan Hakları – Yeni Çözümler Derneği

Tacize Maruz Bırakıldığını Beyan Eden Kadınların Yanındayız!

Aralık ayında, edebiyat alanında yer alan kadınların, yıllardır maruz kaldığı tacizleri ifşa etmeye başlamasıyla Türkiye’de de #MeToo’ya benzer bir çıkış oldu. Bu süreçte, pek çok kadının beyanı ve özellikle “Kadının beyanı esastır” ilkesi sosyal medya üzerinden tartışmaya açıldı. tüm baskılara rağmen, tacize karşı sesini yükselten kadınların beyanlarının esas olduğunu ve maruz kaldığı tacizi ve şiddeti dile getiren tüm kadınların yanında olduğumuzu söyleyen 17 Aralık tarihli basın açıklamamızı Mor Bülten’in bu sayısında sizlerle paylaşıyoruz.

Son günlerde yazın sektöründeki kadınların maruz bırakıldıkları tacizi sosyal medyada duyurularıyla birlikte, erkeklerin diğer pek çok meslekten kadını taciz ettiği vakalar konuşulmaya başlandı. Çoğu sektörde önemli pozisyonları tutan iktidar sahibi erkeklerin, meslek hayatında tutunmaya çalışan, (özellikle genç) kadınlara yönelttikleri cinsel şiddetin çok yaygın olduğunu biliyoruz. Failleri koruyan erkek egemen sistem kadınlar üzerinde işini kaybetme, dışlanma ve etiketlenme baskısı oluşturarak, cinsel şiddet başta olmak üzere cinsiyete dayalı şiddet biçimlerinin dile getirilmesini engellemektedir. Tüm baskılara rağmen, tacize karşı sesini yükselten kadınların beyanlarının esas olduğunu ve maruz kaldığı tacizi ve şiddeti dile getiren tüm kadınların yanında olduğumuzu duyuruyoruz.

“Kadının beyanı esastır” ilkesi nedir?

Cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlardaki sistematik cezasızlık ve yargılama sürecinde kadınlara yaşatılan ikincil mağduriyetlere tepki olarak, kadınlar seslerini yükseltmekte ve özellikle cinsel dokunulmazlığa karşı suçlarda “kadının beyanı esastır” ilkesini savunmaktadır. “Kadının beyanı esastır” ilkesi, ispat yükünün tamamen tersine çevrilmesi ya da hiçbir yargılama yürütmeksizin fail için mahkûmiyet kurulması talebi değildir. “Kadının beyanı esastır” ilkesi ile talep edilen, kadınların özel veya kamusal alandaki cinsel şiddete dair beyan ve anlatılarının ciddiyetle ele alınması, kadınlara acil ve yeterli koruma sağlayarak adli makamlarca tüm kanıtların gecikmeden toplanması ve yargılamanın kadınlara ikincil mağduriyet yaşatabilecek her türlü cinsiyetçi tutum ve davranıştan uzak bir şekilde acilen tamamlanmasıdır. Cinsel şiddet vakalarında “kadının beyanı esastır” ilkesinin Yargıtay tarafından da kabul gördüğü unutulmamalıdır.

Kadının beyanı neden esastır?

Cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar, tanık veya fiziksel kanıtın az olduğu veya hiç olmadığı suçlardır, çoğunlukla fail ve şiddete maruz bırakılanlar yalnızken işlenir. Bu durum yaşanan cinsel şiddetin ispat edilebilmesini zorlaştırır zira bazı durumlarda tek delil yalnızca kadının olaya ilişkin anlatısıdır. Çoğu zaman kadınlar yaşadıkları cinsel şiddetin adını dahi koymakta zorlanabilirler, bu süreç yıllar alabilir, dolayısıyla cinsel şiddetin beyanı da hemen gerçekleşmeyebilir. Suçların ispatında yaşanan güçlüklerle, polis, savcı ve hakimlerin cinsiyetçi önyargı ve tutumları da eşlik ettiğinde ortaya sistematik bir cezasızlık çıkmaktadır. Bu cezasızlığın en büyük nedeni, kadınların anlatılarına inanmayarak suçların etkin bir şekilde soruşturulma ve kovuşturulmasını engelleyen cinsiyetçi yargı ve toplumdaki erkek egemen bakış açısıdır.

Maruz kaldıkları şiddeti bildirmeye karar veren kadınlardan, hem yargının her kademesindeki cinsiyetçi önyargılarla mücadele etmeleri hem de cezasızlık olasılığını göze almış olmaları beklenmektedir. Ancak kadınlar yaşadıkları şiddeti her zaman polise bildirecek gücü kendilerinde bulamayabilir, kendilerini utanmış veya yalnız hissedebilir, polis, savcı ve hakimler tarafından suçlanmaktan endişe edebilir ve nihayetinde yıllar süren davaların sonunda failin beraat etmesinden korkuyor olabilirler. Bu durum, şiddete maruz bırakılanları yalnızlaştırmakta, şiddeti konuşamaz hale getirmekte ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğini pekiştirmektedir. Yaşadığımız son süreçte de gördüğümüz üzere, kadınların beyanlarına inanmamak, kadınlara başka ajandaların peşinde olmakla suçlamak, itibarsızlaştırmaya çalışmak, kadınları yargı aracılığıyla sindirmeye çalışmak faillerin sıklıkla kullandıkları yöntemlerdir. Ancak biliyoruz ve görüyoruz ki feminist dayanışma heteronormatif, erkek egemen sistemin karşısında gün geçtikçe büyüyor ve cesaretimiz birbirimize güç katıyor. Maruz kaldığı cinsel şiddeti beyan eden kadınlar yalnız değildir. Yaşasın feminist mücadelemiz!

Var Olsun Kadın Dayanışması, Yaşasın Örgütlü Mücadelemiz!

Emel Uzman

KİHEP Katılımcısı - Ankara

Sevgili kadınlar, bu yeni gelen yıldan önce size ufak bir not bırakayım istedim! Uzun yıllar boyunca kendinin farkında olmadan yaşayan bizlerin iz düşümünden kısa kısa notlar.

Onlarca sorunun karşısında mücadele edersin. Bu sorunların seninle ilgisi olmasa dahi haksızlığa uğramış kesimler için – tam da karşılığı – saçını süpürge ederken (uçan süpürgesindir zaten) kim olduğun hiç aklına gelmez. Yaşanmışlıkların o soru ile gelir gözünün önüne hala tarifini yapan erillerin iki dudağı arasında çıkan “kadın” ibaresi kulağında çınlar. İhtiyaçları dahilinde kadını şekillendirir ve biçime sokarlar.

Kimler mi?

Yüzyılların geleneksel iktidarı, hayat hikayelerimizi yazan iktidar hep eril. Aslında eşitsin ancak seni bazen ana, bazen evlat, bazen temizlik-yemek işlerine bakan görevli, bazen bütün bunların hepsi olarak görürler. Vurur bütün heybeleri omzuna, içine taşıyacağından fazla yük doldurarak. Belki bu yükün farkında olmadan benim görevim bunlar diyerek tüketir insan ömrünü böylesine yaşayarak!

Yaşamadan ölenlerdensindir artık, ADIN DA KADINDIR.

Ve ben de kadını.

Yaşamın belki de belirli bir zamanında tak eder yüreğine, fışkırır ve isyanı haykırırsın, “anlayın KADINIM BEN, KADINIM”.

“Ben varım,” dersin. Bu isyan insanı cinsiyetini tanımaya, kadın kimliğinin yaşam içinde yok sayılmasına, katliamlara, tacizlere taşır seni; kapılıp gidersin. Koca bir okyanusta aslında tek olmadığının farkına varırsın. Ama kimin elini tutacaksın, kimi o dalgalardan nasıl kurtaracaksın, yoksa birbirimizi çekip birlikte mi batacağız; bu duygular zihnimi sarar. El ele vermeye, birlikte yürümeye, birlikte yol almaya gereksinim vardır.

Bu duygular ile boğuşurken aklına tek şey gelir: ÖRGÜTLENME, KADIN ÖRGÜTLENMESİ.

Kadın dayanışmasına ihtiyaç vardır; dünyanın her yerinde yaşayan kadınların tek yürüyüş yoludur bu dayanışma yolu. Dünyanın neresinde feryat eden bir kadın varsa veya dünyanın neresinde içine gözyaşı akıtan kadın varsa, işte o sensindir artık.

Kararlısındır; ben, bana sahip çıkmalıyım. Yerel yönetimler bunun için yol açan oldu. KİHEP’le tanışmam da kadınların yaşamlarını idame ettirmek için bir araya geldiği bir süreçte oldu.

Uğradığım haksızlıkların farkındaydım, yıllardır bunun kavgası ve mücadelesi içindeyken eksikliklerimin de farkına vardım. Örgütlü eril güç ve eril devlet karşısında daha donanımlı ve daha güçlü olmalıydım.

İsyanım ve kavgam sadece kendim için değil, kızım ve torunlarım için de olmalıydı. Adım atarken yalnız değildim, sağlam adım

Ankara Kadın Platformu'nun düzenlediği Pınar Gültekin eylemi

atmak için el ele tuttuğumuz kadınlarla aramıza kimse girmemeliydi ve BU ELLERİ KİMSE AYIRAMAMALIYDI.

Eller ve adımlar, “bizi biçimlendiren dünyanın içinde beraber yürümeliyiz, beraber koşmalıyız,” diyordu. Kaynaşmalıydık, TEK EL ve TEK ADIMA dönüşmeliydik.

İsyanımız büyüktü. Bu isyanın kaynağı neydi?

Bu kaynağı kurutmak bilgi isterdi ve buna karar verdiğimde çok mutlu olduğum yeni bir dünya ile tanıştım. “Ast”ın ve “üst”ün olmadığı bu dünyada, farklı gibi görünen hikayeler vardı. Ancak anlatılan yaşam öyküleri meydana döküldüğünde, diğer kadınların dünyasında bir sürü acı ve anıya dokunuyordu. Her toplantıda, kadınların gözlerinin içine bakınca derin yaraların izleri ile karşılaşmak mümkündü.

İZLERİ KİMLER BIRAKMIŞTI?

O izleri bırakanlar farkında mıydı yaşadığımız bu acılı dünyanın?

Bu soruların yanıtını bilmem ama ben KADINDIM, vardım ve benim gibi milyonlarca KADIN VARDI.

KİHEP toplantıları başladı. O gün bir araya gelecek olmanın heyecanı ve mutluluğu ile ayaklarımız bizi mekana götürüyordu. Toplantıya katılmayan var mıydı? Neden katılmamıştı? Bir sorunu mu vardı?

Benlerin varlığını yok etmeden, bütün benler, biz olmuştuk. Bu yolda bir başka kadın adına konuşup onun dünyasında mevcut olanları söylemesine müdahale etmeden yürüyecektik. Bu çok bilmediğim bir duyguydu. Her konuşmama biz kadınlar diye başlayarak farkında olmadan bazı kadınların sözünü kestiğimi ilk toplantıda öğrenmiş oldum.

Gözlerimizle ve gönüllerimizle de buluşacaktık ama göz renklerimiz farklılıklara sahip olduğuna bilecektik. Her ders ayrı bir öğretiydi, zenginleşiyorduk belki de acılarla. Zenginleşmemiz birlikteliğimizin yanı sıra öğrendiklerimizden kaynaklanıyordu.

Teşekkürler bize öğretmen edası ile yaklaşmayan Dide’ye, teşekkürler KİHEP’e, en çok teşekkür de yeni dünyanın yeni kadınlarına.

Var olacağız birlikte yürüyerek. Yolumuzu, yolsuzlara teslim etmeden. Erillerin düzenine teslim olmadan ve asla kendi kurdukları ve yazdıkları dünyanın sahiplerine boyun eğmeden.

Açtığımızı zannettiğimiz yol yalnızca bize ait değil, yüzyıllardır bu yolda bir çok kadın yürümüş; geçmişten teslim aldık ve elbette başka kadınlara teslim edeceğiz.

Var olsun KADIN DAYANIŞMASI,

Yaşasın örgütlü ve bilinçli MÜCADELEMİZ!

Siğınaksız Bir Dünya İçin Yaşasın Kadın Dayanışması

Özgür Can Sunata

Mor Çatı Kadın Siğinağı Vakfı

Bu yıl 23'üncüsü düzenlenen **Kadın Siğınakları ve Da(ya)nışma Merkezleri Kurultayı**, Covid-19 koşullarında, **7-10 Kasım** tarihleri arasında çevrimiçi olarak gerçekleşti. **"Pandemide Şiddet, Bakım Emeği ve Eşitlik Mücadelesi"** başlığı altında, 27 farklı ilden aralarında kadın örgütleri, LGBTİ+ örgütleri, bağımsız feministler, belediye ve kamu kurumlarında çalışan katılımcıların olduğu 270 kadın bir araya gelerek kadına yönelik erkek şiddetiyle mücadele alanında yürütülen politikaları, uygulamaları ve mücadele yöntemlerini tartıştı.

Birinci gün İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik artan saldırılar karşısında mücadele stratejileri üzerinde duruldu. Şiddet başvurusu alan kurumlar deneyimlerini paylaştılar. "Pandemi, Yoksullaşma, Şiddet", "Sosyal Politika, Devlet Ve Aile", "Pandemi ve Ev İçi Emek" başlıklarında sunumlar yapıldı. İkinci gün boyunca, katılımcılar, atölyelerde tartışmaları derinleştirerek sürdürdüler. Üçüncü gün ise hep birlikte atölye sonuçları tartışıldı.

Olağan ve olağanüstü dönemlerde erkek şiddetinin önlenmesi için İstanbul Sözleşmesi'ni temel alan istikrarlı politikaların ve acil önlem/eylem planı uygulanmasının şart olduğuna vurgu yapan kurultayın sonuç bildirgesinde öne çıkan mücadele başlıkları şöyle:

1. 7/24 ulaşılabilir, kadına yönelik şiddet alanında uzman kişilerin destek verdiği ve sadece şiddete maruz kalan kadınlara yönelik bir telefon hattı oluşturulmalı; hat sağır kadınlara da hizmet verecek şekilde görüntülü konuşma ve işaret dili bilen personel içermeli ve bu hat ülke genelinde kadınlara duyurulmalı.
2. KADES'in telefon uygulaması haline ek olarak akıllı telefonu olmayan kadınlara da gözeterek acil durumlar için alternatifler üretilmeli; bu alternatifler sadece Türkçe değil, birçok dili barındırmalı; kadınlar bu alternatifler aracılığıyla telefona sahip olmasalar da polis desteğine erişebilmeli.
3. Siğınak ihtiyacının koşulsuz karşılanması için siğınakların sayısı ve kapasitesi artırılmalı.

4. 60 yaş üzerinde, kimliği olmayan/kayıtsız göçmen kadınların yanı sıra 12 yaş üzerinde oğlan çocuğu olan kadınlar çocuklarıyla beraber siğınağa alınmalı. Siğınak koşulları engelli kadınlar için uygun hale getirilmeli ve engelli kadınların bakım merkezlerine yönlendirilmek yerine siğınaklara alınabilmesi için mevzuatta gerekli düzenleme yapılmalı. Genç kadınları ve çalışma hayatına devam eden kadınları da kapsayacak, kadınları hayatlarından ve sosyal ağlarından koparmayacak güçlendirici bir siğınak politikası yürütülmeli.
5. Siğınaklarda ve dayanışma merkezlerinde sağlanan desteğin niteliğini olumsuz etkileyen koşullar ortadan kaldırılmalı. Yeterli sayıda personel ve bütçe tahsis edilmeli, kadınlara destek sağlayan uzman personelin kadına yönelik şiddetle mücadele için olmazsa olmaz güçlendirici feminist sosyal hizmet ilkeleriyle bu desteği vermesi sağlanmalı.
6. Pandemi, deprem gibi kriz ve afet durumlarında gerektiği takdirde uygun kamu binaları ve özel yerleşkeler devreye sokularak kadınların karantina sürecini geçirebileceği istasyon siğınaklar devreye alınmalı; otellerde kontenjan tahsis etmek gibi alternatif hizmetler düşünülüp geliştirilmeli. Olağanüstü koşullarda ortaya çıkabilecek barınma ihtiyacını sağlayabilecek çözümler geliştirilmeli.
7. Salgın koşullarında siğınak kabullerinin kolaylaştırılması için şiddete maruz kalan kadınlara hızlı test ve tanı imkanları sağlanmalı.

8. Şiddete maruz kalan kadınların kolluk kuvvetlerine başvurularında şikayetlerinin alınabilmesi için kadınların kendilerini güvende ve rahat hissedecekleri adli görüşme odaları oluşturulmalı, kadınlar 6284 sayılı Kanun hakkında bilgilendirilmeli, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde ve hayati risklerinin bulunması durumunda kolluk kuvvetleri 6284 sayılı Kanun gereğince ilgili koruma kararını ivedilikle çıkartmalı. 6284 sayılı Kanun kapsamında verilen önleyici ve koruyucu tedbirlerin takibi kolluk tarafından yasal mevzuata uygun bir şekilde yapılmalı.
9. Kolluk kuvvetlerinin keyfi bir şekilde kadınlara yanlış ve caydırıcı bilgi verme, kötü davranma, şikayet almama gibi görev ihlalleri izlenerek yaptırım uygulanmalı.
10. Kadınların her türlü sosyal ve ekonomik destekten faydalanabilmeleri için yapacakları başvuru prosedürü kolay ve açık olmalı. Başvuru esnasında ihtiyaç duymaları halinde görevliler tarafından desteklenmeli.
11. Yerel yönetimlerde kayyum uygulamasına son verilip kapatılan kadın destek merkezleri işlevine uygun olarak yeniden ve ivedilikle açılmalı, bu belediyelerde işten çıkarılan uzman personel yeniden istihdam edilerek kadına yönelik şiddetle mücadele etkin bir şekilde sürdürülmeli.
12. Bakım emeğinin bütünüyle kadına yüklenmesine son verecek ve bakım emeğinin kadınların üzerinden alınmasını, yardım mantığıyla değil, kapsamlı bir sosyal politikayla çözüme kavuşturacak araçlar ve kurumlar oluşturulmalı; kadının ev içerisindeki emeğinin sömürülmesini, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin derinleşmesini önleyecek sosyal politikalar geliştirilmeli.
13. Bebek ve çocuk kreşleri, günlük bakım hizmetleri, kısa süreli ve/veya sürekli yatılı bakım hizmetleri pandemi koşullarında gerekli önlemler alınarak 7/24, ücretsiz ve erişilebilir şekilde yaygın olarak sağlanmalı.
14. Kök aileden gelen patriyarkal şiddetin kamu görevlileri tarafından göz ardı edilmeden / ikincilleştirilmeden / normalleştirilmeden şiddet gören tüm kadınlara eşit destek mekanizmaları sunulmalı.
15. Önümüzdeki dönemde var olan ve yeni kurulacak hizmetlerin dijital ve online olarak da hizmet verebilmesi için gerekli sistemsel alt yapılar kurulmalı. Tüm kadınların dijital okuryazarlığını arttırmaya yönelik program ve eğitimler gerçekleştirilmeli, kadınların dijital araçlara ve ücretsiz internete erişimi sağlanmalı.

Kadın Koalisyonu'ndan “Pandemi Haritası”: “Pandemide Gözümüz Belediyelerin Üstündeydi”

Nurcihan Temur ve Pınar İlkiz

Kadın Koalisyonu

Kadın Koalisyonu olarak Covid-19 salgınında 12 tematik başlık altında, yerel yönetimleri izledik; eşitlikçi bir tutuma sahip olup olmadıklarına baktık.

Covid-19 salgını döneminde, hemen müdahale etme gereği doğuran yeni koşullar; derinleşen, artan sorunlar nedeniyle Kadın Koalisyonu olarak harekete geçtik. Böylesi bir kriz dönemi, hayatlarımızda da kritik önemde değişimlere, yeni krizlere yol açtı. Özellikle mevcut politikalar, uygulamalar bu krizi yaşama biçimimizi belirledi. Kadın Koalisyonu'nun kuruluşundan beri sorduğumuz soruyu pandemi sürecine özel olarak sorduk: Belediyeler farklı koşulları görüyor mu? Toplumsal cinsiyet eşitliğini gözeten hizmetler üretiyorlar mı? Yoksa sıklıkla karşılaştığımız gibi, “vatandaşa eşit hizmet” götürmeyi herkese aynı hizmeti sunmak sanarak çocuklunun, genç kadının, yaşlının, engellinin farklı ihtiyaçlarını dışarda mı bırakıyorlar?

Bu salgın döneminde, 12 tematik başlık altında, yerel yönetimleri izleyerek kadınların ve kadın örgütlerinin yerel siyasete katılımlarını güçlendirmeyi, bu doğrultuda politika üretilmesini ve eşitlik yönünde değişimi sağlamayı hedefledik.

Hangi yöntemle, nasıl izledik?

İzlemeyi, Kadın Koalisyonu'nun bünyesindeki örgütler ve aktivist kadınlar yaptı. 12 başlık belirledik ve belirlediğimiz başlıklar çerçevesinde sorularımızı oluşturduk. Bu soruların yanıtlarını aradık.

Bilgiye erişmek için farklı yöntemler kullandık. Bu yöntemler, yereldeki dinamiklere, koşullara bağlı olarak değişti. Bazı illerde bilgiyi belediyelerden yazılı olarak doğrudan talep ettik. Bazı illerde sosyal medya taramaları, telefon görüşmeleri, ilgili kişilerle birebir görüşmeler gerçekleştirdik. Bazı illerde belediyelerin içinde görev yapan kadınlar imdadımıza yetişti.

Hangi yöntem olursa olsun bilgiye erişmek zor oldu. En önemli mesele derli toplu bilgi paylaşan bir mekanizmanın olmamasıydı. Diğer sorun da cinsiyete göre ayrıştırılmış veri olmadığı ya da veriler erişime açık olmadığı için sunulan hizmetin toplumsal cinsiyet açısından değerlendirilmesinin kolay olmamasıydı. Edindiğimiz tüm bilgileri Türkiye haritası üzerinde illere, ilçelere göre yerleştirdik. Harita, büyük bir emek ve dayanışmayla, el birliğiyle oluşturuldu. Eşitliğin esas alınmasının göstergelerinden olan taleplerimizi yerine getirme oranına göre belediyenin bulunduğu alanın rengi haritada mora dönüştü. Ne kadar mor, o kadar eşitlikçi...

Çıktılar ne oldu?

Bazı belediyelerden topladığımız veriler olumlu bir tablo çizerken, "Bu hizmeti engelli kadınlara nasıl götürüyorsunuz" diye sorduğumuzda "Biz her vatandaşımıza eşit davranıyoruz," diyen ve tek tip vatandaştan bahseden, eşit vatandaşlığı yanlış anlayan belediyeler bu izlemede sınıfta kaldı.

Çıkan sonucun bize söylediği şey, belediyeler genel olarak katılımdan uzak yönetiliyor ve toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik etkili ve sürdürülebilir politikalarından yoksunlar. İyi uygulamalar var, bunlar çok umut verici örnekler ancak temel eksiklik belediyelerin toplumsal cinsiyet eşitsizliğini gören politikalarının çok sınırlı olması. Bütüncül politikalarından bahsetmek çok zor, temel eksiklik çeşitliliği, farklılıkları gören, buna göre politika, hizmet üreten bütüncül, eşitlikçi bir yaklaşım.

Katılım mekanizması en büyük eksiklik olarak çıktı karşımıza. 30 belediye içinde neredeyse tek bir örnek var. Kadına karşı şiddetle mücadele mekanizmaları çok az belediyede etkin işletilmiş. Barınma desteği olan belediyeler var ve hayati bir destek, ama sayıları bir elin parmaklarını geçmiyor. İşsizlik ödeneğinden yararlanma şansı olmayanların büyük çoğunluğu kadın. Çünkü kadınların büyük kısmı günü birlik ya da güvencesiz işlerde çalışıyor. Ekonomik destek sunarken bunu göz ardı ederek hizmet sunarsanız, yoksullukla mücadeleyi herkesi kapsayacak şekilde yaptığınızı iddia edemezsiniz. Hijyen paketlerinde kadınlar için hijyen kitini öngören belediye de yine çok azdı.

Kadın Koalisyonu'nun belirlediği izleme politikaları uygulayan belediyelerin haritası

Bundan sonrası...

Toplumsal cinsiyete duyarlı hizmet planlamadan, katılımcı mekanizmalar işletmeden farklılıkları, çeşitliliği gören ihtiyacı belirlemek ve ihtiyaç temelli hizmet sağlamak mümkün olamaz.

Bu kriz de her kriz gibi mevcut eşitsizlikleri derinleştirdi, yaygınlaştırdı. Krizi aşmak "uzmanlar" kurullarıyla, biz olmadan adımıza alınan kararlarla değil, birlikte üretebileceğimiz ortak çözümlerle mümkün olabilir.

Salgının yarattığı kriz durumu devam ediyor, biz de izlemeye devam ediyoruz.

KADIN KOALİSYONU HAKKINDA

Kadın Koalisyonu, 2000'lerin başından bu yana ülkenin her yerinden kadın ve LGBTİ+ örgütlerinden oluşan bir kadın örgütlenmesidir.

Kadınların toplumsal ve siyasal katılımını hedefleyen, eşitlik, özgürlük ve adalet için mücadele eden, bu doğrultuda çalışmalar yürüten, politika süreçlerine etki etmeyi hedefleyen bir örgütlenmedir. Yerel siyaset, kadınların ve kadın örgütlerinin yerel politika, karar ve uygulama süreçlerine katılımı çalışma yaptığımız alanlardan bazıları. Belediyelerin izlenmesi, halihazırda yaptığımız bir çalışma. "Pandemi Haritası"nın ortaya çıkışı da bunun bir parçası.

25 Kasım'da Kadınlar Erkek Şiddetine Karşı Tüm Türkiye'de Sokaktaydı

Duygu Dokuz Şahin

Dünya çapında devam eden Covid-19 salgınına rağmen her yıl olduğu gibi bu yıl da kadınlar 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü'nde sokaklardaydı.

Adana, Adıyaman, Ankara, Antalya, Aydın, Balıkesir, Batman, Bursa, Çanakkale, Diyarbakır, Eskişehir, Hakkari, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Mardin, Mersin, Muğla, Sakarya, Şanlıurfa, Şırnak, Trabzon ve Van gibi şehir merkezlerinin yanı sıra ayrıca Bodrum, Ayvalık, Burhaniye, Tarsus, Fethiye, Didim gibi ilçe merkezlerinde de çeşitli yürüyüşler ve basın açıklamaları organize edildi.

Kadın dayanışmasının bir kez daha dile getirildiği eylemlerde İstanbul Sözleşmesi'nin ve 6284 sayılı Kanun'un uygulanması yönünde çağrılar yapıldı. Birçok ilde, eylemlere katılan kadınlar, meydanlara, üzerinde "İstanbul Sözleşmesi'ni Uygula" yazan maskelerle geldiler.

Kadına yönelik şiddete karşı feminist isyan da yine dile getirildi. Bu yıl da erkek şiddeti sonucu hayatını kaybeden kadınlar anıldı.

Kadınlar bir kez daha, şiddetsiz bir dünya için, eşit bir yaşam için, hayatlarına ve haklarına sahip çıktıklarını gösterdiler.

Adana

Adıyaman

Çanakkale

Bodrum

Ankara

İzmir

Didim

İstanbul

Urfa

Van

Şırnak

Kocaeli

Eskişehir

Eskişehir

Gaziantep

Mersin

Tarsus

İyi ki Varsın Mor Çatı!

1980'ler Türkiye'de feministlerin ilk kez bir araya gelip toplanmaya başladığı yıllar. 1987 yılında Çankırı'da bir hakimın "karının sırtını sopsuz karnını sıpasız bırakmamak gerek" gerekçesiyle bir kadının boşanma davasını reddetmesiyle kadınlar "Artık yeter!" diyerek 1980 darbesinin ardından düzenlenen ilk yürüyüş olan Kadınlar Dayağa Karşı Dayanışmaya Yürüyüşü'nü düzenledi. Bine yakın kadının katıldığı bu yürüyüşün ardından Dayağa Karşı Kampanya başladı. Bu kampanyanın sonuçlarından biri olarak 1990 yılında feminist hareketin ilk kurumu olan Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı kuruldu. Mor Çatı, aradan

geçen 30 yıl boyunca hem kadın dayanışma merkezi ve sığınak hem de erkek şiddetinin önlenmesi konusunda geliştirdiği politikalar ile 40 binden fazla kadının şiddetten uzak bir hayat kurmasına destek oldu.

30. yılında yeniden "İyi ki varsın!" dediğimiz Mor Çatı yeni yaşını kutlamak için 2020 yılı boyunca bir dizi etkinlik düzenledi. #MorÇatı30Yaşında etiketi ile paylaşılan *Değişim Mümkün* videosunu Mor Çatı'nın YouTube kanalından izleyebilirsiniz. Mor Çatı'nın 30. yılına özel yaptığı paylaşım ise aşağıdaki gibi:

"Mor Çatı'nın kuruluşundan bu yana geçen 30 yıl boyunca kadınların mücadelesi sayesinde pek çok kazanım elde edildi. Kadına yönelik şiddetin kaynağı olan cinsiyet eşitsizliği görünür hale geldi, kadınların maruz kaldığı erkek şiddeti kamusal alanda yaygın bir biçimde tartışılmaya ve tepki görmeye başladı. Şiddete dair algı ve tanımlar değişti. Mücadele evlerden sokaklara, mahkeme salonlarından meclise kadar her alanda sürdü. Kadınlara yönelik ayrımcı maddelerin hukuk metinlerinden çıkarılması, kadınların lehine kanunlar oluşturulması, kadınlara yönelik şiddeti önlemek ve sonlandırmak için yasal değişiklikler yapılması, bu değişikliklerin uygulanması ve şiddete karşı yeni mekanizmalar üretilmesi için mücadele edildi. Yasalar değişti. Daha fazla kadın şiddetin adını koymaya, şiddetsiz bir hayat için adım atmaya başladı. Hayatlar değişti. Tüm bu değişim kadınların mücadelesi sayesinde gerçekleşti. Kadınlar hem sokaklarda hem kendi hayatlarında erkek şiddetine karşı mücadele ettiler, ediyorlar. 30 yıl boyunca 40 bin kadının yolu Mor Çatı'dan geçti. Bir nefes aldılar, bir karar aldılar, bir adım attılar. Birlikte, yan yana, kadın dayanışması ile güçlendiler. Değiştirmek için gücü birbirlerinde ve kendilerinde buldular. Umut ettiler, değiştirdiler. Şiddetten uzak bir hayatın mümkün olduğunu, değiştirmek için gücümüz olduğunu biliyoruz. 30. yılımızda Değiştirmek Mümkün diyoruz. Mücadelemiz uzun, kararlılığımız ve inancımız tam. Çünkü umudumuz ve gücümüz birbirimizden. Diyoruz ki birlikte cinsiyet eşitliği için mücadele ederek erkek şiddetinin olmadığı bir hayatı kurabiliriz. Biliyoruz, çünkü mümkün olduğunu 40 bin kadının hayatında gördük. Birlikte nice 30 yıllara, hayatı değiştirmeye!"

Ayrıca Mor Çatı'nın 30. yılında sanatçılar bir araya gelerek Mor Çatı'nın yanında olduklarını ve kadınların her gün maruz kaldığı sistematik şiddetin, ayrımcılığın karşısında durduklarını gösteren bir dayanışma kurdular. 8 Aralık 2020 – 8 Ocak 2021 tarihleri arasında Mor Çatı'nın

internet sitesi üzerinden değerinin altında satışı yapılan eserlerden elde edilen gelir kadınların şiddetten uzak bir yaşam kurmasına destek oldu. "Mor Çatı için Sanat Dayanışması" kapsamında satışı yapılan eserlerden bazılarını sizler için seçtik.

Burçak Bingöl – "Ana Tanrıça" (2016)

Zeyno Pekünlü – "İsimsiz" (2002)

İris Ergül – "Lunatic Phases xxx" (2014)

Adana / Kaynak: Evrensel

Ankara / Kaynak: Evrensel

Çanakkale

Dikili

Diyarbakır / Kaynak: MA

Erzurum

Hatay / Kaynak: MA

İstanbul / Fotoğraf: Zeynep Kuray

İstanbul

İzmir / Kaynak: Evrensel

Malatya / Kaynak: Evrensel

Mersin

Urfa / Kaynak: MA

Katledilen Kadınlar İsyanımızdır!

2020 yılının sonuna gelmişken, 29 Aralık günü, güne Aylın Sözer'in öldürüldüğü haberiyle başladık. Bir üniversitede öğretim görevlisi olan Aylın Sözer'in kadına yönelik şiddete karşı yaptığı konuşmalar, öğrencileriyle olan videoları sosyal medyada hızla yayıldı. Aynı gün öldürülen tek kadın, Aylın değildi. Aynı gün İzmir'de Betül Tuğluk oğlu tarafından bıçaklanarak, Malatya'da Selda Taş kocası tarafından başından vurularak, Gaziantep'te Vesile Dönmez ise oğlu tarafından pompalı tüfekte vurularak

öldürüldü. Bu cinayetler erkek şiddetinin eğitim, yaş, sınıf, etnik köken fark etmeden tüm kadınları vurduğunu bize bir kez daha hatırlattı; öfkemizi, isyanımızı, erkek egemenliğine karşı mücadelemizi büyüttü. Bir günde dört kadının öldürülmesinin tesadüf olmadığını söylemek, kadın cinayetlerine, erkek şiddetine karşı mücadelenin sesini yükseltmek için kadınlar, Türkiye'nin dört bir yanında sokaklarda eylemdeydi.

Mücadelemiz ve Aktivizm Karantinaya Alınamadı: Dünyadan Gelişmeler

Derya Acuner

2020'nin son üç ayında, dünyada toplumsal cinsiyet eşitliğine dair yaşanan bazı gelişmeleri Mor Bülten için derledik. Bunlardan bazıları yükselişteki aşırı sağın saldırılarından kaynaklanan olumsuz gelişmelerken bazıları da feminist ve kuir mücadelelerin ümit verici kazanımları.

Ekim başında, **Mısır** yine, LGBTİ+ vatandaşlarının tutuklanması ve cezaevlerindeki işkence de dahil insan haklarına aykırı uygulama ve koşullarıyla gündeme geldi. İnsan Hakları İzleme Örgütü (Human Rights Watch) tarafından 1 Ekim'de paylaşılan rapora göre, 2017'de Kahire'de Mashrou' Leila konseriyle LGBTİ+'lara karşı başlatılan ve polis tarafından "sokakları LGBTİ+'lardan temizlemek" olarak da ifade edilen süreç, rutin olarak güvenlik güçlerinin yaptığı tutuklamalarla devam ediyor. Bu tutuklamalar bazen sokaklarda kişilerin toplumsal cinsiyet ifadesi bahane edilerek, bazen de Grindr gibi tanışma uygulamalarında oluşturulan sahte profiller aracılığıyla gerçekleştiriliyor. Gözaltına alınanların telefonları yasaya aykırı şekilde inceleniyor ve telefonda bulunan içerik, kovuşturma ve gözaltı süresini uzatma gerekçesi olarak kullanılıyor. Bu uygulamalara maruz kalanlarla yapılan görüşmeler hem polis hem de cezaevlerindeki diğer mahkumlar tarafından uygulanan fiziksel ve cinsel şiddetin korkunç boyutlarda olduğunu ortaya koyuyor. İnsan Hakları İzleme Örgütü ve güvenlik gerekçesiyle adını gizli tutan Kahire'deki yerel bir LGBTİ+ örgütün, 2017-2020 arasında benzer gerekçelerle tutuklanmış 15 kişiyle gerçekleştirdiği görüşmelerle ilgili detaylı haberden tanıklıklara ulaşabilirsiniz.¹ Kasım ayında, ülkedeki hak temelli örgütlerden hak savunucularını tutuklayan hükümet, Şubat 2020'de tutukladığı Patrick Zaki'nin tutukluğunu geçtiğimiz günlerde yeniden 45 gün daha uzattı.

Patrick Zaki'nin serbest bırakılması için, öğrenci olduğu İtalya'da üniversiteler, sivil toplum örgütleri ve yerel yönetimler çalışmalar yürütüyor / Kaynak: Sapienza Università di Roma

Geçtiğimiz aylarda İstanbul Sözleşmesi tartışmalarıyla gündemde olan **Polonya**'da Anayasa Mahkemesi'nin 22 Ekim 2020 tarihinde aldığı karar, zaten çok kısıtlı bir yasal çerçevede uygulanabilen kürtajı neredeyse tamamen yasadışı hale getirdi:

"Yeni düzenlemeye kadar Polonya'da kürtaj üç özel koşulda yaptırılabilirdi: tecavüz ve ensest sebebiyle gebe kalınması, hamile kadının sağlığının risk altında olması ya da fetüste ciddi bozukluklar görülmesi. 1993 tarihli bir mahkeme kararı sonucu serbest olan fetal bozukluk kökenli kürtaj vakaları, ülkedeki resmi kürtaj vakalarının büyük çoğunluğunu oluşturuyor. Örneğin geçtiğimiz sene kaydedilen resmi verilere göre, 1.100 yasal kürtajın 1.074'ü fetüste ciddi bozukluk sebebiyle gerçekleşti. Ancak hükümetteki milliyetçi Hukuk ve Adalet Partisi milletvekilleri bu kararı geçen yıl, üyelerinin çoğu iktidar tarafından atanmış olan Anayasa Mahkemesi'ne taşıdı. Perşembe günü, Polonya Anayasa Mahkemesi, fetal bozukluk sebepli kürtajların anayasaya aykırı olduğuna hükmederek, Polonya'da kürtajın yasal temelini neredeyse tamamen ortadan kaldırmış oldu."²

Bu karardan önce kadınların kürtaj olabilmek için hali hazırda ülke dışına çıktığı, pandemi koşulları sebebiyle ülke dışına çıkmanın zorlaşmasıyla bilgi ve destek arayışında olan kadınların sayısında artış olduğu, alınan bu kararla destek arayan kadınların sayısının daha da arttığı ve kararın doktorların da çeşitli zorluklar yaşamasına neden olduğu, alanda çalışan yerel örgütlerce dile getirilmekte. Zaten Avrupa'daki en kısıtlı kürtaj yasalarından birine sahipken, dönem dönem hükümet tarafından daha da kısıtlanmaya çalışılan yasal kürtaja erişimle ilgili bu son kararın ardından Polonya'da kadınlar tekrar sokaklara çıktı. Kürtaja yönelik saldırılara karşı örgütlenen, 2016'dan beri katılımın en yüksek sayıya ulaştığı ifade edilen sokak eylemleri dünya çapında da ses getirdi. Eylemler, ilerleyen haftalardaysa, ülkenin 1989'da komünizmin düşüşünden sonra tecrübe ettiği en büyük eylemler olarak ifade edildi. Protestoların etkisiyle hükümet, Anayasa Mahkemesi'nin kararının

- 1 İngilizce habere <https://www.hrw.org/news/2020/10/01/egypt-security-forces-abuse-torture-lgbt-people> adresinden ulaşabilirsiniz.
- 2 Yasemin Köker, "Anayasa Mahkemesi'nin kararıyla Polonya'da kürtaj neredeyse yasadışı hale geldi", Çatlak Zemin, 24 Ekim 2020.

uygulamaya konmasını erteledi. Geldiğimiz noktada, bu eylemlerin ülkedeki politik kültürü ve gidişatı kökten değiştireceği yorumları yapılıyor. Polonya'da kürtaj hakkı ve genel olarak toplumsal cinsiyet eşitliği için mücadele eden kadınlarla kurulan dayanışma, uluslararası düzeyde. Türkiye'de de feminist ve LGBTİ+ hareketler(i)nin yakından takip ettiği ve dayanıştığı süreçle ilgili bilgi ve deneyim paylaşımı için çeşitli online etkinliklerde Polonya'dan aktivistlerle bir araya gelindi.

Anayasa Mahkemesi'nin kararının ardından Varşova'da gerçekleştirilen sokak eylemlerinden bir görüntü / Kaynak: Bianet

Toplumsal cinsiyet eşitliğine muhafazakar saldırılar anlamında Polonya hükümetini destekleyen ve kendisi de benzer bir çizgide ilerleyen bir diğer Avrupa Birliği (AB) ülkesi ise **Macaristan**. Orban hükümeti aralık ayında bu anlamda yeni bir adım daha atarak ailenin anayasal tanımıyla ilgili bir değişikliğe gitti. Vatandaşlarının hemcinsleriyle birlikte çocuk evlat edinmesini engelleyen bu değişikliğe göre aile (bir erkek ve bir kadın arasında gönüllü olarak kurulan) evlilik ve ebeveyn-çocuk ilişkisiyle tanımlanıyor ve "anne kadın, baba erkektir" diye özellikle ifade ediliyor. Adalet Bakanı tarafından meclise sunulan anayasa değişikliği talebi, 45 "hayır" oyu ve 5 çekimser oya karşı verilen 134 "evet" oyuyla kabul edildi. Hükümetin LGBTİ+ ve göçmen karşıtı stratejilerinin bir diğer fiili yansıması olan söz konusu değişiklik, aynı zamanda "Macaristan'ın çocukların doğumlarındaki cinsiyetle tanımlanması hakkını koruduğu ve ulusun anayasal kimliği ile Hıristiyan kültürüne dayanan değerleriyle büyütülmesini güvence altına aldığını" da belirtiyor.

AB, bir süredir, özellikle Polonya ve Macaristan hükümetlerinin söz konusu hak karşıtı tutum ve uygulamalarının önünü kesmek için bazı önlemleri yürürlüğe koyma girişimlerinde bulunuyor. Bunlardan biri de, Temmuz ayında önümüzdeki dönem bütçesi üzerinde uzlaşılacak zirvede geliştirilen AB kasasından üye ülkelere yapılacak ödeneklerin hukuk devleti ilkesine uyum koşuluna bağlanmasını gündeme getiren planı. Ancak, Polonya ve Macaristan planla ilgili hukuki metni, zirvenin sonrasındaki dönemde reddetmişti. Aynı blok, hukuk devleti ilkesine yönelik ihlaller yaşanması halinde AB ödeneklerinde kesintiye gidilebilmesinin önünü açan bu plana tepki olarak aralıkta görüşülen bütçe ve Covid-19 yardım paketini de veto etti. Geçtiğimiz günlerde, aciliyeti olan bütçe ve yardım paketinin kabulü konusunda uzlaşma sağlanmış olsa da AB ve söz konusu blok arasında nasıl gelişmeler yaşanacağını izleyen aylar gösterecek.

Yazının başında da belirttiğimiz gibi, son 3 ayda yaşanan gelişmeler yalnızca haklara yönelik saldırılardan ibaret değil. Sevindirici ve ümit verici kazanım haberleri de aldık aynı dönem boyunca. Bu haberlerden biri **İskoçya**'dan geldi. İskoçya Parlamentosu, Kasım sonunda tampon ve ped gibi regl ürünlerinin ücretsiz sağlanmasını düzenleyen yasa tasarısını oybirliğiyle kabul etti. Regl yoksulluğunu ortadan kaldırmak amacını taşıyan yasa, yerel yönetimlere ihtiyacı olan herkese bu ürünleri ücretsiz dağıtma zorunluluğu getiriyor. İki yıl içinde uygulamaya geçirilmesi öngörülen düzenleme kapsamında dağıtım organizasyonu belediyelere bırakılıyor. Beklenen, ücretsiz prezervatif dağıtımındaki kanalların kullanılması; yani aile hekimleri, eczaneler ve okullardan bu ürünlerin temin edilmesi. Ayrıca, spor kulüpleri gibi yerlerin de temin noktası olması için bütçe ayrılmış durumda.

Bir diğer kazanım haberi de **İtalya**'dan. Ekim başında duyurulan değişiklikle, transların beden uyum süreci için gerekli hormonlara erişimi ülke çapında ücretsiz hale getirildi. **Hollanda** hükümeti ise, 2014'te yürürlükten kaldırılan yasa gereğince, yasanın yürürlükte olduğu süre boyunca cinsiyet uyum sürecinde kalıcı üreme yoksunluğu koşulu aradığı için istemediği halde operasyon geçirmek zorunda bıraktığı translardan resmi özür diledi. Ayrıca, resmi özür yanı sıra, söz konusu kişiler için maddi tazminat planları yapılmaya başlandığı da duyuruldu.

Bolivia'da yeni kurulan Kùltürler, Dekolonizasyon ve Depatriarkalizasyon Bakanlığı'nın başına Bolivia Yerli Köylü Kadınlar Ulusal Konfederasyonu'nu temsil eden Sabina Orellana atandı / Kaynak: Agencia Boliviana de Informacion

Kasım ayında **Bolivia**'da yeni bir bakanlık kuruldu. Kùltürler, Dekolonizasyon ve Depatriarkalizasyon (erkek egemenliğini ortadan kaldırma) Bakanı olarak da Bolivia Yerli Köylü Kadınlar Ulusal Konfederasyonu'nu temsil eden Sabina Orellana atandı. Yapılan resmi açıklamaya göre, bu yeni bakanlığın misyonu "sömürgeciliği ve erkek egemenliğini ortadan kaldırmak, milliyetler arasındaki de tersine çevirmek; birini diğerine tabi kılan tek sesli bir dünya görüşünün hegemonyasını kırmak".

Bu konuda mücadelenin yıllardır devam ettiği **Arjantin**'de ise 11 Aralık 2020 tarihinde, bu zamana kadar çok kısıtlı olan kürtaj yasanın kapsamını genişletecek tasarı ilk aşama olarak meclisten geçti. Mevcut haliyle yasal kürtaj ancak tecavüz sonucunda meydana gelen ve hayati tehlike taşıyan hamilelikler için mümkün. Yeni düzenleme ise 14 haftaya kadar isteğe bağlı kürtajı yasal hale getiriyor. Söz konusu yasanın, sonraki adım olarak senato tarafından da kabul edilmesi gerekiyor. 2018'de senatonun 31'e karşı 38 oyla benzer bir kürtaj yasa tasarısını reddetmesi dünya çapında büyük ses getirmişti.

Kaynak: ANRed

30 Aralık'ta kürtaj yasası 38 oyla Arjantin Senatosu'ndan da geçerek yasallaştı. 29 Aralık'ta başlayıp gece boyunca devam eden ve 12 saat süren oturma boyuncu binlerce kadın senato binasının önünde nöbetteydi. Yerel saatle 4.12'de yasanın kabul edilmesi büyük coşkuya sebep oldu. Kilisenin baskılarına rağmen giderek büyüyen ve yaygınlaşan bir örgütlenmenin sonucunda elde edilen bu tarihi kazanım uluslararası boyutta da yankı buldu. Yasa, Arjantin, Küba ve Uruguay'un ardından Güney Amerika'da kürtajın yasal hale geldiği üçüncü ülke oldu.

Arjantin

Kürtaj tartışmalarının yanı sıra, yine Aralık ayında, Arjantin ayrıca bir şiddet vakasıyla gündeme geldi. 12 Aralık'ta Mendoza kentinde kaybolan 14 yaşındaki Florencia Romano'nun işkence edilerek öldürülmüş bedeni 17 Aralık'ta bulundu. Sokak gösterileri başlayana kadar, kayıp ihbarı olmasına rağmen polis Florencia'yı bulmak için ciddi bir çalışma yürütmedi. Yapılan soruşturmaya, Florencia'nın öldürüldüğü evde çığlıklarla yardım istediği ve komşulardan birinin acil durum hattını arayarak şiddet ihbarında bulunmasına rağmen polisin ihbarı dikkate almadığı ortaya çıktı. Florencia'nın katledilmesi, bu cinayetin önlenebileceken önlenmemiş olması ve devletin sorumluluğunu kabul etmemesi, Mendoza ve ülkenin diğer kentlerinde çok sayıda kişiyi sokaklara döktü. Protestoların en büyüğü Ni Una Menos (Bir Kişi Daha Eksilmeyeceğiz) Mendoza'nın çağırısıyla yapılan oldu. 18 Aralık gecesi 10 binden fazla kadın

bir araya gelerek Hükümet Konağı'na yürüdü. Polis ve devletin bu cinayeteki rolünün dile getirildiği protestoda kadınlar kentin adliye binasını ateşe verdi.

Yine Aralık'ta, **Danimarka**'da ise cinsel suçlarla ilgili yasanın kapsamını genişleten düzenleme parlamentodan geçti. Yapılan değişiklikle birlikte, karşılıklı açık rızanın olmadığı durumlarda cinsel ilişki ve cinsel ilişkiye zorlama, tecavüz sayılacak. Eski yasaya göre, tecavüz vakalarında savcıların, şiddet kullanıldığını veya saldırının direnemeyen birine karşı gerçekleştirildiğini kanıtlaması gerekiyordu. Yeni yasa, 1 Ocak 2021 itibariyle yürürlüğe girecek. Uluslararası Af Örgütü'nün paylaştığı bilgiye göre, Danimarka, rıza dışı cinsel ilişkiyi tecavüz olarak tanıyan Avrupa'daki 12'nci ülke oldu. 2018'de benzer bir yasal değişikliğe giden İsveç'te, değişiklikten beri tecavüz mahkumiyetleri yüzde 75 oranında arttı.

Lübnan / Kaynak: Yeşil Gazete

2020'nin sonuna geldiğimiz günlerde Lübnan'dan da, ülkedeki yasal düzenlemeler açısından önemli bir kazanım haberi geldi. Lübnan Parlamentosu'nda, cinsel tacizi suç sayan yasa onaylandı. Parlamentodan geçen yeni yasaya göre, cinsel taciz faillerine 4 yıla kadar hapis ve asgari ücretin 50 katına kadar para cezası verilebilecek. Failleri cezalandırmanın yanında, yeni yasa başka bazı önemli tedbirlerin hayata geçirilmesini de öngörüyor: hem hayatta kalanlar hem de sanık aleyhine tanıklık yapanlara koruma sağlanması; hayatta kalanlara, devlet tarafından destek ve rehabilitasyon hizmetlerinin sunulması; cinsel tacizle konusunda farkındalığı artırmak için özel bir fonun oluşturulması; hayatta kalanların tazminat talep edebilmesine imkan tanınması ve bazı koşulların varlığında belirlenen cezaların belirli oranlarda artırılabilmesi. Ülkedeki kadın hakları örgütleri, yeni yasanın olumlu bir gelişme olmakla beraber yeterli olmadığını, ülkede daha yasal birçok düzenlemeye ihtiyaç olduğunu altını çiziyor.

“Kadının İnsan Hakları” Kavramı Nasıl Ortaya Çıktı?

Hilal Gençay

10 Aralık 2020'de İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 72'nci yıldönümünü kutladık. 30 maddelik İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, 10 Aralık 1948'de Paris'te Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu'nda 217A numaralı karar olarak kabul edilmişti. Bu bildirgenin amacı insanların dil, din, ırk, renk ve cinsiyet ayrımı gözetilmeksizin yalnızca insan oluşlarından dolayı eşit, hür ve onurlu bir yaşam hakkına sahip olmalarının garanti altına alınmasıydı.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi bugüne kadar 500'den fazla dile çevrildi ve dünya çapında en yaygın kullanılan insan hakları enstrümanı haline geldi. Ancak buna rağmen bu bildirme, kadınlarla erkeklerin eşit haklardan yararlanmalarını sağlamaya yeterli olamadı. Var olan eşitsizliklere dikkat çekmek için ortaya çıkan ilk uluslararası çabalardan biri, BM Genel Kurulu'nun, 1947'de kurulmuş olan Kadının Statüsü Komisyonu'ndan kadınlara karşı ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına ilişkin bir bildiri hazırlamasını istemesi oldu. Bu talep üzerine komisyon, 1967'de kadınlara karşı ayrımcılığı insan onuruna karşı bir suç olarak niteleyen ve devletleri; kadınlara karşı ayrımcı olan mevcut yasaları, gelenekleri, düzenlemeleri ve uygulamaları ortadan kaldırmaya, kadın ve erkeklerin eşit haklardan yararlanabilmeleri için yasal koruma sağlamaya davet eden Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Bildirgesi'ni hazırladı. Bu komisyon daha önce, kadınların siyasi haklarını tanıyan ve koruyan ilk uluslararası hukuk aracı olan Kadınların Siyasi Hakları Sözleşmesi (1953), Evli Kadınların Uyuşu Sözleşmesi (1957), 1962 tarihli Evlilik Rızası ve Asgari Evlilik Yaşı Sözleşmesi'ni (1962) de hazırlamıştı. Kadının Statüsü Komisyonu'nun da etkisiyle, bir yıldan kısa bir süre sonra BM'de kadın hakları konusunda yasal olarak bağlayıcılığı olan bir sözleşme hazırlanması önerisi yapıldı.

BM tarafından 1975 yılında, Mexico City’de Birinci Dünya Kadın Konferansı düzenlendi, bunu takiben BM Genel Kurulu tarafından 1975-1985 yılları arasındaki dönem “Kadın On Yılı” olarak ilan edildi. Yine Kadının Statüsü Komisyonu tarafından ilk taslağı hazırlanan Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Sözleşme (CEDAW) bu on yıllık dönemin dördüncü yılı olan 1979’da BM Genel Kurulu tarafından kabul edildi. Bir yıl sonra, 1980 yılında sözleşme üye ülkelerin imzasına açıldı. Aynı yıl, on yıllık dönemin ilk yarısındaki gelişmeleri gözden geçirmek için Kopenhag’da İkinci Dünya Kadın Konferansı düzenlendi ve burada kadınların durumunun iyileştirilmesi için alınacak önlemlerin yer aldığı eylem planı kabul edildi. Bugün, aralarında Türkiye’nin de bulunduğu 189 ülke CEDAW’a halihazırda taraf ve sözleşme, BM sisteminde Çocuk Hakları Sözleşmesi’nden sonra en geniş katılımı sözleşme olma özelliğini taşıyor.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nin ortaya çıkışından 45 sene, CEDAW’ın kabul edilmesinden ise 14 sene sonra, 1993’te Dünya İnsan Hakları Konferansı Viyana’da gerçekleştirildi. Bu konferansa katılan kadın hakları aktivistleri, dünya çapında tüm uluslararası insan hakları mekanizmalarına rağmen gerçekleşen kadına yönelik insan hakları ihlallerinin tarihsel olarak hiçe sayıldığını ifade ettiler ve “Kadın hakları, insan haklarıdır!” sloganıyla konferansa damgalarını vurdular. Özellikle kadına yönelik şiddet konusunu gündemleştiren kurullar kurdular ve daha önce özel alan, tabu ya da kadınların yaşamlarının kaçınılmaz bir parçası olarak kabul edildiği için ele alınmamış olan kadın hakları ihlallerine dikkat çektiler. Konferans “kadınların ve kız çocuklarının insan haklarının evrensel insan haklarının devredilemez,

Kadının Statüsü Komisyonu'nun Şubat 1947’de gerçekleşen Lake Success New York’taki ilk toplantısı

ayrılmaz ve bölünmez bir parçası” olarak tarif edildiği ve cinsiyete dayalı şiddetin tüm türlerinin ortadan kaldırılmasına vurgu yapan Viyana Bildirgesi’nin ve eylem programının kabul edilmesi konusunda başarılı oldu.

1993’te kurulan derneğimiz de, adını Viyana’da düzenlenen İnsan Hakları Dünya Konferansı’nda ortaya çıkan bu “Kadın hakları, insan haklarıdır!” söyleminden aldı. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nin ortaya çıkışından 45 sene sonra kadınlar tarafından bir dünya konferansında ifade edilen bu (kadının) insan hakları sorunu, maalesef bildirgenin 72’nci yıldönümünü kutladığımız 2020’de de önemini aynı derecede koruyor. İnsan hakları konusunda şimdiye kadar ortaya çıkmış tüm genel ve özel evrensel mekanizmalara rağmen, kadınlar insan oldukları için sahip oldukları haklarından bugün bile erkekler kadar yararlanamıyorlar. KİH-YÇ de varoluş amacına uygun olarak, kadının insan haklarının eksiksiz uygulanmasını ve kadınların hayatın her alanına özgür ve eşit bireyler olarak katılımını desteklemek amacıyla yerel, ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeylerde 28 yıldır çalışmaya devam ediyor.

HAKLARIMIZI ÖĞRENEBİLMEK İÇİN BAŞVURULABİLECEK KURUMLAR LİSTESİ

A) AİLE, ÇALIŞMA ve SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI'NA BAĞLI KURULUŞLAR

1. Danışmanlık Desteği Alınabilecek Merkezler

Şiddetle ilgili danışmanlık desteği almak için Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı İl ve İlçe Müdürlükleri'ne telefonla veya şahsen başvurup size en yakın Sosyal Hizmet Merkezi, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM) ve diğer ilgili danışmanlık merkezleri hakkında bilgi alabilirsiniz.

2. Kadın Konuveleri

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı kadın konuvelerinin adres ve iletişim bilgileri gizlilik ilkesi nedeniyle açık değildir. ALO 183 Hattını ve aşağıda listesi verilmiş Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerini (ŞÖNİM) arayarak gerekli bilgilere ulaşabilirsiniz. Ayrıca güvenlik kaygınızın olduğu acil durumlarda en yakın karakola giderek kadın konukeline yerleştirilmek istediğinizi talep edebilirsiniz. Kolluk kuvvetleri sizi güvenli bir eve yerleştirmekle sorumludurlar.

3. Alo 183 Aile, Kadın, Çocuk ve Engelli Sosyal Danışma Hattı

Yedi gün 24 saat ücretsiz hizmet veren ALO 183'ü arayarak bulunduğunuz yere en yakın Sosyal Hizmet Merkezi, Aile Danışma Merkezi, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM) ve kadın konuveleri ile ilgili bilgilere ulaşabilirsiniz.

4. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM)

1. ADANA ŞÖNİM

Telefon: (0322) 247 08 35 – 239 99 59 **Adres:** Alparslan Türkeş Bulvarı Huzurevleri Mah. 77136. Sok. No: 4 Çukurova, Adana

2. ADIYAMAN ŞÖNİM

Telefon: (0416) 223 12 62 **Adres:** Altınşehir Mahallesi Gölbaşı Karayolu 5. Km'si No: 28 Merkez, Adıyaman

3. AFYONKARAHİSAR ŞÖNİM

Telefon: (0272) 213 17 83 **Adres:** Zafer Mah. Kanuni Cad. Müze Arkası No: 15 Merkez, Afyonkarahisar

4. AĞRI ŞÖNİM

Telefon: (0472) 216 00 46 / 1136 **Adres:** Bahçelievler Mahallesi Kağızman Caddesi Eski Milli Eğitim Müdürlüğü Binası No: 83, Ağrı

5. AKSARAY ŞÖNİM

Telefon: (0382) 222 04 34 **Adres:** Kılçaslan Mah. Bediüzzaman Bulv. No: 83 Merkez, Aksaray

6. AMASYA ŞÖNİM

Telefon: (0358) 222 00 51 **Adres:** 55 Evler Mahallesi Mehmet Varinli Cad. No: 119, Amasya

7. ANKARA ŞÖNİM

Telefon: (0312) 348 36 86 **Adres:** Anafartalar Cad. No: 66 Ulus, Ankara

8. ANTALYA ŞÖNİM

Telefon: (0242) 227 20 62 – 244 17 26 – 227 68 68 **Adres:** Kızılsaray Mah. Yener Ulusay Bulvarı 68. Sokak No: 4 Muratpaşa, Antalya

9. ARDAHAN ŞÖNİM

Telefon: (0478) 211 33 44 **Adres:** Karagöl Mahallesi Mareşal Fevzi Çakmak Caddesi No:33 Merkez, Ardahan

10. ARTVİN ŞÖNİM

Telefon: (0466) 212 95 20 **Adres:** Mahallesi Miralay Şükrübey Caddesi No:58 Merkez, Artvin

11. AYDIN ŞÖNİM

Telefon: (0256) 214 64 00 – 214 55 07 **Adres:** Zafer Mahallesi 109. Sokak No:10 Efeler, Aydın

12. BALIKESİR ŞÖNİM

Telefon: (0266) 221 69 23 – 221 64 94 **Adres:** Altı Eylül İlçesi Bahçelievler Mah. Teknik Lise Cad. No: 121/A, Balıkesir

13. BARTIN ŞÖNİM

Telefon: (0378) 227 81 44 **Adres:** Demirciler Mah. Altı Gama Sok. No: 47/2 Merkez, Bartın

14. BATMAN ŞÖNİM

Telefon: (0488) 214 38 14 **Adres:** Belde Mah. 3210 Sok. No: 26 Merkez, Batman

15. BAYBURT ŞÖNİM

Telefon: (0458) 210 10 40 **Adres:** Vali Nihat Üçyıldız Caddesi Tuzcuzaade mahallesi No:13 Merkez, Bayburt

16. BİLECİK ŞÖNİM

Telefon: (0228) 212 51 91 **Adres:** Ertuğrulgazi Mahallesi Ezgi Sokak Özaktaş Kule-3 Apartmanı No:31/A, 31/B Merkez, Bilecik

17. BİNGÖL ŞÖNİM

Telefon: (0426) 213 83 81 **Adres:** Yenişehir Mah. Selahattin Kaya Cad. No: 33 Merkez, Bingöl

18. BİTLİS ŞÖNİM

Telefon: (0434) 226 97 78 **Adres:** 8 Ağustos Mah. 411. Sok. No:1 Merkez, Bitlis

19. BOLU ŞÖNİM

Telefon: (0374) 270 50 30 **Adres:** Kültür Mah. Şehitler Cad. No: 61, Bolu

20. BURDUR ŞÖNİM

Telefon: (0248) 233 19 99 **Adres:** Bahçelievler Mahallesi Stadyum Caddesi No: 29 Burdur İl Müdürlüğü, Burdur

21. BURSA ŞÖNİM

Telefon: (0224) 223 03 68 **Adres:** Yahşibey Mah. Kayabaşı Sok. No:7 Osmangazi, Bursa

22. ÇANAĞKALE ŞÖNİM

Telefon: (0286) 218 09 82 – 218 07 05 **Adres:** Barbaros Mahallesi Atatürk Caddesi No: 209/5, Çanakkale

23. ÇANKIRI ŞÖNİM

Telefon: (0376) 213 26 89 **Adres:** İl Müdürlüğü Cumhuriyet Mahallesi Namık Kemal Parıltı Caddesi No:22 Kat:2 Merkez, Çankırı

24. ÇORUM ŞÖNİM

Telefon: (0364) 777 00 87 **Adres:** Çepni Mahallesi İnönü Cad. No:28, Çorum

25. DENİZLİ ŞÖNİM

Telefon: (0258) 266 41 66 – 266 41 55 **Adres:** Kervansaray Mah. Barbaros Cad. No: 145, Denizli

26. DİYARBAKIR ŞÖNİM

Telefon: (0412) 257 21 50 – 257 18 90 **Adres:** Şehitlik Mah. Fabrika Cad. No: 7/3-2 Yenişehir, Diyarbakır

27. DÜZCE ŞÖNİM

Telefon: (0380) 524 69 96 **Adres:** Uzunmustafa Mahallesi Nezih Tütüncüoğlu Caddesi No:15 Merkez, Düzce

28. EDİRNE ŞÖNİM

Telefon: (0284) 214 34 40 **Adres:** Şükrüpaşa Mah. Turan Dursun Cad. No:7 Merkez, Edirne

29. ELAZIĞ ŞÖNİM

Telefon: (0424) 233 67 51 **Adres:** Cumhuriyet Mah. Fatih Ahmet Baba Bulvarı No: 96 Merkez, Elazığ

30. ERZİNCAN ŞÖNİM

Telefon: (0446) 226 60 68 **Adres:** Fatih Mah. Hacı Bektaş Veli Cad. No: 6, Erzurum

31. ERZURUM ŞÖNİM

Telefon: (0442) 215 14 00 – 215 13 00 **Adres:** Rabiana Mah. Atatürk Lisesi Cad. Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü Sitesi No:1/2 Yakutiye, Erzurum

32. ESKİŞEHİR ŞÖNİM

Telefon: (0222) 237 80 48 – 237 72 24 **Adres:** Huzur Mah. Yıldızlar Sok. No: 44/1 Odunpazarı, Eskişehir

33. GAZİANTEP ŞÖNİM

Telefon: (0342) 220 78 01 – 220 71 10 **Adres:** Karagöz Mahallesi Türkoçağı Sokak No:5/B Şahinbey, Gaziantep

34. GİRESUN ŞÖNİM

Telefon: (0454) 314 41 42-44 **Adres:** İhsaniye Mahallesi Fatih Caddesi No:89 Kat:1 ve 4, Giresun

35. GÜMÜŞHANE ŞÖNİM

Telefon: (0456) 213 19 10 **Adres:** Özcan Mahallesi Kalederesi Küme Evleri Mevkii No:2, Gümüşhane

36. HAKKARİ ŞÖNİM

Telefon: (0438) 211 99 19 **Adres:** Dağgöl Mah. Pegan Cad. Ali Aydın Apt. No:6/12 Merkez, Hakkari

37. HATAY ŞÖNİM

Telefon: (0326) 216 61 33 **Adres:** Akevler Mah. Ayşe Fitnat Hanım Cd. No.33/2 Antakya, Hatay

38. İĞDIR ŞÖNİM

Telefon: (0476) 227 15 02 **Adres:** Emek Mahallesi Sema Yunt Caddesi No:1 Merkez, Iğdır

39. İSPARTA ŞÖNİM

Telefon: (0246) 223 49 00 **Adres:** Piri Mehmet Mah. 107. Cad. No:21/A Merkez, Isparta

40. İSTANBUL ŞÖNİM

Telefon: (0212) 465 21 96 – 465 21 97 – (0549) 806 79 48 **Adres:** Yeşilköy Mah. Halkalı Cad. No: 30 Bakırköy, İstanbul

41. İZMİR ŞÖNİM

Telefon: (0232) 363 33 41 **Adres:** Soğukkuyu Mah. 1847/15 Sok. No: 11 Bayraklı, İzmir

42. KAHRAMANMARAŞ ŞÖNİM

Telefon: (0344) 215 16 26 – 215 16 10 **Adres:** Mimar Sinan Mahallesi Alparslan Türkeş Bulvarı No:78 Onikişubat, Kahramanmaraş

43. KARABÜK ŞÖNİM

Telefon: (0370) 412 29 04 **Adres:** İl Müdürlüğü Yeşil Mahallesi Taşkent Caddesi No:3 Merkez, Karabük

44. KARAMAN ŞÖNİM

Telefon: (0338) 213 75 16 – 212 00 22 **Adres:** Ziya Gökalp Mah. Ahmet Yesevi Cad. No: 46 Merkez, Karaman

45. KARS ŞÖNİM

Telefon: (0474) 214 14 75 – 214 14 74 **Adres:** Orta Kapı Mah. Resul Yıldız Cad. Kat:2 No:5, Kars

46. KASTAMONU ŞÖNİM

Telefon: (0366) 214 92 17 – 214 92 18 **Adres:** Saraçlar Mahallesi. Sanat Okulu Caddesi No:49 Merkez, Kastamonu

47. KAYSERİ ŞÖNİM

Telefon: (0352) 222 29 49 – 222 29 50 **Adres:** Fatih Mahallesi Oğuz Caddesi No: 27 Kocasinan, Kayseri

48. KIRIKKALE ŞÖNİM

Telefon: (0318) 224 07 19 **Adres:** Yeni Mah. Sağlık Cad. No: 52 Merkez, Kırıkkale

49. KIRKLARELİ ŞÖNİM

Telefon: (0288) 212 18 39 – 212 39 50 **Adres:** Demirtaş Mahallesi Yayla Caddesi No:9 Merkez, Kırklareli

50. KİRŞEHİR ŞÖNİM

Telefon: (0386) 213 40 77

51. KİLİS ŞÖNİM

Telefon: (0348) 813 11 24 **Adres:** İsmet Paşa Mahallesi Ali Metin Dirimtekin Caddesi No:48 Merkez, Kilis

52. KOCAELİ ŞÖNİM

Telefon: (0262) 321 02 06 **Adres:** Kozluk Mah. Ruşen Hakkı Cad. Dut Sokak No: 13 İzmit, Kocaeli

53. KONYA ŞÖNİM

Telefon: (0332) 321 01 83 – 322 01 83 **Adres:** Pirebi Mahallesi Larende Caddesi No: 13 Meram, Konya

54. KÜTAHYA ŞÖNİM

Telefon: (0274) 333 24 57 **Adres:** Fatih Mah. Fevzi Çakmak Cad. No: 1/A Merkez, Kütahya

55. MALATYA ŞÖNİM

Telefon: (0422) 212 32 25 – 212 32 26 **Adres:** Özalper Mahallesi Kardeşlik Sokak. No:33 Yeşilyurt, Malatya

56. MANİSA ŞÖNİM

Telefon: (0236) 232 46 84 **Adres:** Tevfikiye Mah. 3316 Sok. No: 15 Yunussemre, Manisa

57. MARDİN ŞÖNİM

Telefon: (0482) 213 33 83 – 213 72 09 **Adres:** Yenişehir Mahallesi Kardelen Sokak No:8/B Artuklu, Mardin

58. MERSİN ŞÖNİM

Telefon: (0324) 328 66 35 – 327 18 40 **Adres:** Gazi Mah. 1323 Sok. No: 5 Yenişehir, Mersin

59. MUĞLA ŞÖNİM

Telefon: (0252) 212 11 50 **Adres:** Emirbeyazıt Mah. Dr. Baki Ünlü Cad. No: 7/1 2. Kat Menteşe, Muğla

60. MUŞ ŞÖNİM

Telefon: (0436) 216 28 07 **Adres:** 15 Temmuz Milli İrade Mahallesi Millet Caddesi No:20 Zemin Kat Merkez, Muş

61. NEVŞEHİR ŞÖNİM

Telefon: (0384) 213 38 21 – 215 20 59
Adres: 350 Evler Mahallesi Ali Dirikoç Bulvarı No:1/3 Merkez, Nevşehir

62. NİĞDE ŞÖNİM

Telefon: (0388) 232 16 22 **Adres:** Nar Mahallesi Osmanlı Sokak No:1 Merkez, Niğde

63. ORDU ŞÖNİM

Telefon: (0452) 233 33 27 – 233 93 22
Adres: Akyazı Mahallesi 795. Sokak No:32 Altınordu, Ordu

64. OSMANİYE ŞÖNİM

Telefon: (0328) 802 07 74 – 802 07 76
Adres: Faki uşağı Mahallesi 45038. Sokak. No: 5 (Yeni Vali Konağı Yakını) Merkez, Osmaniye

65. RİZE ŞÖNİM

Telefon: (0464) 216 00 12 **Adres:** Paşakuyu Mahallesi Zübeydehanım Caddesi No:3 Giriş Kat Merkez, Rize

66. SAKARYA ŞÖNİM

Telefon: (0264) 270 10 35 **Adres:** Sakarya Mah. İnönü Cad. Hamam Sok. No: 1 Adapazarı, Sakarya

67. SAMSUN ŞÖNİM

Telefon: (0362) 431 11 87 – 431 11 97
Adres: Ulugazi Mah. Şifa Yurdu Sok. No: 10 İlkadım, Samsun

68. SİİRT ŞÖNİM

Telefon: (0484) 223 53 56 **Adres:** Yeni Mahalle Hami Efendi Caddesi No: 33 Merkez, Siirt (İl Müdürlüğü)

69. SİNOP ŞÖNİM

Telefon: (0368) 261 96 66 **Adres:** Gelincik Mah. Zübeyde Hanım Cad Kat:2 No:4, Sinop

70. SİVAS ŞÖNİM

Telefon: (0346) 225 40 14 **Adres:** Kılavuz Mahallesi 42/12 Sokak No:12, Sivas

71. ŞANLIURFA ŞÖNİM

Telefon: (0414) 313 56 31 **Adres:** Ahmet Yesevi Mah. 9821. Sok. No: 135/1 Haliliye, Şanlıurfa

72. ŞIRNAK ŞÖNİM

Telefon: (0486) 216 29 83 **Adres:** İl Müdürlüğü - Vakıfkeçi Mahallesi Şehit Mehmet Esin Caddesi No/32, Şırnak

73. TEKİRDAĞ ŞÖNİM

Telefon: (0282) 261 12 88 **Dahili:** 1421-1425 **Adres:** Gündoğdu Turgut Mah. Şehit Yüzbaşı Mayadağlı Cad. No: 38 Süleymanpaşa, Tekirdağ

74. TOKAT ŞÖNİM

Telefon: (0356) 214 03 01 **Adres:** İl Müdürlüğü - Hızırhane Cad. SHÇEK İş Hanı No:4 Merkez, Tokat

75. TRABZON ŞÖNİM

Telefon: (0462) 231 40 12 **Adres:** Soğuksu Mah. Huzur Sokak No: 6 Ortahisar, Trabzon

76. TUNCELİ ŞÖNİM

Telefon: (0428) 212 12 77 **Adres:** Atatürk Mahallesi 116. Cadde. 9/3-4 Merkez, Tunceli

77. UŞAK ŞÖNİM

Telefon: (0276) 223 98 27 **Adres:** Atatürk Mahallesi Muhsin Yazıcıoğlu Caddesi No:48 Merkez, Uşak

78. VAN ŞÖNİM

Telefon: (0432) 216 16 23 – 216 16 73
Adres: Şerefiye Mahallesi Cumhuriyet Caddesi Hükümet Konağı C blok Kat:3, Van

79. YALOVA ŞÖNİM

Telefon: (0226) 811 57 77 **Adres:** Kazım Karabekir Mah. Fulya Sok. No: 8 Merkez, Yalova

80. YOZGAT ŞÖNİM

Telefon: (0354) 212 13 47 – 212 10 47
Adres: Yozgat Yeni Valilik Binası Giriş Kat Merkez, Yozgat

81. ZONGULDAK ŞÖNİM

Telefon: (0372) 222 12 14 – 222 12 01 **Adres:** Çınartepe Mahallesi Bülent Ecevit Caddesi No:98 Merkez, Zonguldak

B) BARO KADIN DANIŞMANLIK MERKEZLERİ ve ADLİ YARDIM SERVİSLERİ

Pek çok ilde bulunan baro bünyesindeki kadın hakları birimlerine yardım talebinde bulunabilir ve hukuki danışmanlık desteği alabilirsiniz.

ACİL DANIŞMA HATLARI

ALO 183 Aile, Kadın, Çocuk ve Engelli Sosyal Danışma Hattı

ALO 155 Polis İmdat

ALO 156 Jandarma İmdat

ALO 112 Acil Tıbbi Yardım Hattı

ALO 157 İnsan Ticareti Mağdurları Acil Yardım ve İhbar Hattı

Aile İçi Şiddet Acil Yardım Hattı: (0212) 656 96 96 ve (0549) 656 96 96

Kadın Meclisleri Danışma Hattı: (0505) 004 11 98

Nirengi Derneği İstisnaya Karşı Destek Hattı: 0850 216 53 67

YaşamHak Hattı: 444 82 85

C) KADIN KONUKEVLERİ ve SİĞİNAKLARI

Siğınaklar, ev içi şiddete maruz kalan tüm kadınlara sığınma ve korunma imkânı sunmayı, kadınların kendileri için yeni bir yaşamı diğer kadınlara ile dayanışma içinde kurabilmelerini desteklemeyi, ilgili kurumlara yönlendirme yapmayı, kadınların şiddete karşı hak bilinci edinmesini ve özgüven kazanmasını sağlamayı amaçlar. Siğınaklar, şiddete maruz kalan kadınlara ve çocuklarına sosyal, psikolojik ve hukuki destek sağlayarak şiddetten uzak yeni bir yaşam kurmalarına destek olur. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın Eylül 2018 tarihli açıklamasına göre Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'ne bağlı 110 konukevi, belediyelere bağlı 32 siğınak, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'ne bağlı 1 adet ve sivil toplum kuruluşlarına bağlı 1 adet olmak üzere toplam 144 adet konukevi ve siğınak bulunuyor ve bunlar toplam 3.454 yatak kapasitesi ile hizmet veriyor. Eğer bir kadın siğınağında kalma ihtiyacınız varsa ilinizde bulunan Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM)'ne, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İl ya da İlçe Müdürlüklerine, karakola/jandarma komutanlığına, belediyelerin kadın danışma merkezleri ve/veya ilgili diğer hizmet birimlerine ve kadın örgütlerine başvurabilirsiniz.

D) BAĞIMSIZ KADIN ÖRGÜTLERİ veya BELEDİYELERE BAĞLI KADIN DANIŞMA ve DAYANIŞMA MERKEZLERİ

Kadın örgütlerinin işlettiği bağımsız kadın danışma ve dayanışma merkezlerinin yanı sıra son yıllarda pek çok belediye de kadınlar için

danışma merkezleri açtı ve açıyor. Özellikle kadın örgütlerinin işlettiği merkezler, kadınlara karşı yapılan her türlü ayrımcılığı, ekonomik, sosyal ve politik dışlanmaları göz önüne alarak, kadınların kendi ihtiyaçlarına yönelik talep ve görüşlerini hayata geçirmek üzere bir araya geldikleri ve ugradıkları ev içi veya ev dışı şiddete karşı hukuksal ve psikolojik danışmanlık desteği alabildikleri, birbirleriyle dayanışma içinde oldukları bir ortamın oluşmasını amaçlıyor.

ADANA

ADANA KADIN DAYANIŞMA MERKEZİ VE SİĞİNMA EVİ DERNEĞİ (AKDAM)

(0322) 453 53 50, **E-posta:** akdam.adana@yahoo.com

ANKARA

ANKARA BAROSU ALO GELİNCİK HATTI

(0312) 444 43 06

ANKARA ENGELLİ KADIN DERNEĞİ (EN-KAD)

(0312) 362 31 50, **E-posta:** engellikadindernegi@gmail.com

KADIN DAYANIŞMA VAKFI

(0312) 430 40 05 ve 432 07 82, www.kadindayanismavakfi.org.tr

YENİMAHALLE BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0312) 332 08 71 ve 335 22 96

ÇANKAYA BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0312) 458 89 00, Dahili: 1154

ANTALYA

ANTALYA KADIN DANIŞMA MERKEZİ ve DAYANIŞMA DERNEĞİ

(0242) 248 07 66, www.antalyakadindanismanmernegi.org, **E-posta:** antalyakadindernegi@gmail.com

ANTALYA KENT KONSEYİ KADIN MECLİSİ

(0242) 243 69 92, **E-posta:** info@antalyakentkonseyi.org.tr

AYDIN

KUŞADASI BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0256) 614 58 42

BALIKESİR

AYVALIK BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA EVİ

(0533) 712 01 42

BURSA

BURSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü Eşitlik Birimi (0224) 716 31 96

NİLÜFER BELEDİYESİ KONAK KADIN DAYANIŞMA MERKEZİ

(0224) 452 82 13, **E-posta:** nilufer@nilufer.bel.tr

NİLÜFER BELEDİYESİ GÖRÜKLE KADIN DAYANIŞMA MERKEZİ

(0224) 483 71 15, **E-posta:** nilufer@nilufer.bel.tr

MOR SALKIM KADIN DAYANIŞMA DERNEĞİ

(0531) 033 88 44, **E-posta:** morsalkimdernegi@hotmail.com

ÇANAKKALE

ÇANAKKALE KADIN EL EMEĞİNİ DEĞERLENDİRME DERNEĞİ-DANIŞMA MERKEZİ (ELDER)

(0286) 217 06 03, **E-posta:** elderkadindernegi@gmail.com

ÇANKIRI

ÇANKIRI KADIN DANIŞMA VE DAYANIŞMA DERNEĞİ

E-posta: iletisim@kadindayanisma.org

DIYARBAKIR

DIYARBAKIR BAĞLAR BELEDİYESİ KARDELEN KADIN EVİ

(0412) 251 93 00

DIYARBAKIR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ACİL DESTEK HATTI

(0412) 444 79 49

DIYARBAKIR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KADIN SORUNLARI ARAŞTIRMA VE UYGULAMA MERKEZİ (DİKASUM)

(0412) 226 22 98 - (0412) 229 48 80, **E-posta:** dikasum@hotmail.com

KAMER VAKFI

(0412) 228 10 53 – (0530) 664 44 10, **E-posta:** d.kamervakfi@gmail.com

(KAMER Vakfı'nın 23 ilde şubesi bulunmaktadır, hangi illerde olduğuna ilişkin bilgiyi KAMER Vakfı Merkezi'nden veya www.kamer.org.tr adresinden edinebilirsiniz.)

ROSA KADIN DERNEĞİ

(0552) 466 86 21, **E-posta:** rosakadindernegi@gmail.com

EDİRNE

EDİRNE KADIN MERKEZİ DAYANIŞMA DERNEĞİ (EKAMEDER)

E-posta: ekameder@hotmail.com

HATAY

MOR DAYANIŞMA KADIN DERNEĞİ

(0539) 390 29 96

DEFNE KADIN EMEĞİ DERNEĞİ

(0539) 342 03 17, **E-posta:** hulyakavuk@hotmail.com

SAMANDAĞ KADIN EMEĞİ DERNEĞİ

(0538) 581 44 65, **E-posta:** kadindernegi@hotmail.com

İSTANBUL

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KADIN VE AİLE HİZMETLERİ MÜDÜRLÜĞÜ İLK KABUL BİRİMİ

(0212) 449 93 24

ATAŞEHİR BELEDİYESİ

(0216) 570 50 00 / Dahili: 1611/1648

AVCILAR BELEDİYESİ GÜLSEVİN BUKET DEĞİRMENCİ KADIN VE AİLE DANIŞMA MERKEZİ

444 69 89 / Dahili: 3706, **E-posta:** kadinveaile@avcilar.bel.tr

BAKIRKÖY BELEDİYESİ ÖZGEÇAN KADIN DANIŞMA EVİ

(0212) 466 39 39

BEŞİKTAŞ BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0212) 319 42 42 / Dahili: 5022

BEYLİKDÜZÜ BELEDİYESİ KADIN DAYANIŞMA MERKEZİ

444 09 39

KADIKÖY BELEDİYESİ

(0216) 542 50 00 / Dahili: 1221/1517

KADIKÖY BELEDİYESİ ALO KADINA ŞİDDET HATTI

(0216) 349 9 349

KADIKÖY BELEDİYESİ RAŞİMPAŞA SOSYAL HİZMET MERKEZİ

(0530) 153 16 15 - (0216) 349 11 89, E-posta: sosyalservis@kadikoy.bel.tr

KAĞITHANE BELEDİYESİ

(0212) 321 40 40

KARTAL BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0216) 280 64 06

KÜÇÜKÇEKMECE BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA VE SİĞİNMA EVİ

(0212) 411 08 35, E-posta: sosyalyardim@kucukcekmece.bel.tr

ŞİŞLİ BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0212) 708 89 90 (09.00-17.00),

WhatsApp: (0549) 803 81 89, E-posta: kadindanisma@sisli.bel.tr

ÜSKÜDAR BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0216) 531 30 00 / Dahili: 3264 - 3075

ÜMRANİYE BELEDİYESİ

(0216) 443 56 00

PENDİK BELEDİYESİ

441 81 81

BAŞAK KÜLTÜR ve SANAT VAKFI

(0216) 420 49 68, E-posta: basaksanat@gmail.com

CİNSEL ŞİDDETLE MÜCADELE DERNEĞİ

0 (542) 5853990 www.cinselsiddetlemucadele.org

E-posta: info@cinselsiddetlemucadele.org

KADININ İNSAN HAKLARI - YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ

(0212) 251 00 29, www.kadinininsanhaklari.org, E-posta: infokih@wwhr.org

KADINLARA HUKUKİ DESTEK MERKEZİ DERNEĞİ (KAHDEM)

www.kahdem.org.tr, E-posta: kahdem@gmail.com

KADINLARLA DAYANIŞMA VAKFI (KADAV)

(0212) 251 58 50, www.kadav-ist.org, E-posta: info@kadavist.org

MOR ÇATI KADIN SİĞİNMAĞI VAKFI

(0212) 292 52 31 ve 32, www.morcati.org.tr, E-posta: morcati@morcati.org.tr

SOSYAL POLİTİKALAR, CİNSİYET KİMLİĞİ VE CİNSEL YÖNELİM ÇALIŞMALARİ DERNEĞİ (SPÖD) LGBT+ DANIŞMA HATTI

(0850) 888 54 28

İZMİR**İZMİR KADIN DAYANIŞMA DERNEĞİ**

(0553) 938 02 88

İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ VE KADIN SİĞİNMA EVİ

(0232) 293 42 93

BAYRAKLI BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0232) 367 73 88

BERGAMA BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0232) 632 80 46

BORNOVA BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(232) 999 29 29 / Dahili 4705

BUCA BELEDİYESİ ÖZGEÇAN ASLAN KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0232) 216 21 46

ÇİĞLİ BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0232) 329 07 34

ÇİĞLİ EVKA 2 KADIN KÜLTÜR DERNEĞİ (ÇEKEV)

(0232) 370 23 07, E-posta: cekevizmir@yahoo.com

DİKLİ BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0232) 671 74 22

FOÇA BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0232) 812 40 42

GAZİEMİR BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0549 793 04 53) / (0232) 999 02 51 dahili 1820

KARABAĞLAR BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0232) 414 81 14

KARŞIYAKA BELEDİYESİ ALAYBEY MAHALLE MERKEZİ

(0232) 364 53 10

KARŞIYAKA BELEDİYESİ BOSTANLI MAHALLE MERKEZİ

(0232) 330 58 18

KARŞIYAKA BELEDİYESİ NERGİZ MAHALLE MERKEZİ

(0232) 368 88 03

KARŞIYAKA BELEDİYESİ YALI KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0232) 362 21 81

KARŞIYAKA BELEDİYESİ MUSTAFA KEMAL MAHALLE MERKEZİ

(0232) 370 70 07

KARŞIYAKA BELEDİYESİ İNÖNÜ MAHALLE MERKEZİ

(0232) 361 41 45

KARŞIYAKA BELEDİYESİ İMBATLI MAHALLE MERKEZİ

(0232) 366 60 62

KONAK BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0232) 425 35 01

KEMALPAŞA BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0232) 878 12 22

NARLIDERE BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0232) 239 73 00

ÖDEMİŞ BELEDİYESİ KADIN SİĞİNMA EVİ

(0232) 544 36 33

SEFERİHİSAR BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0232) 444 77 43 / Dahili 331

SELÇUK BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0232) 892 73 26

TİRE BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0232) 500 12 07

URLA BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0232) 754 12 68

URLA KADIN DAYANIŞMA DERNEĞİ

E-posta: urlakadindayanisma@gmail.com

KIRIKKALE**KADIN DAYANIŞMA VE DESTEKLEME DERNEĞİ**

(0318) 357 42 42 / Dahili: 4020, E-posta: kddd_tr@hotmail.com

KIRIKKALE ÖNCE KADIN DERNEĞİ

E-posta: kap-der@hotmail.com

KOCAELİ**KOCAELİ KADIN EMEĞİ DERNEĞİ**

(0534) 569 38 20, E-posta: kocaelikadem@gmail.com

LOTUS KADIN DAYANIŞMA VE YAŞAM DERNEĞİ

(0538) 233 55 99 - (0532) 786 10 79

E-posta: lotuskadindernegi@gmail.com

KONYA**KONYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KADIN AİLE DESTEK MERKEZİ**

(0332) 351 09 95, E-posta: kadem@konya.bel.tr

ŞEFKAT-DER

(0535) 733 77 13 - (0332) 351 27 65, E-posta: sefkat-der@myynet.com

MARDİN**MARDİN ORTAK KADIN İŞBİRLİĞİ DERNEĞİ (MOKİD)**

(0532) 547 30 07 E-posta: mokid2010@hotmail.com

MERSİN**MERSİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ**

(0324) 231 77 20, E-posta: kadindanismamerkezi@mersin.bel.tr

MERSİN BAĞIMSIZ KADIN DERNEĞİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0324) 337 20 21, E-posta: info@bagimsizkadindernegi.org.tr

GÜNEBAKAN KADIN DERNEĞİ

(0539) 481 82 46, E-posta: gunebakankd@hotmail.com

MERSİN KADIN EMEĞİ DERNEĞİ

(0551) 440 63 73, E-posta: kadinemegi33@gmail.com

MUĞLA**KARYA KADIN DERNEĞİ**

(0530) 691 29 87

SEKİBAŞI DAYANIŞMA MERKEZİ

(0252) 212 60 18 - (0536) 877 32 59

BODRUM KADIN DAYANIŞMA DERNEĞİ

(0555) 291 97 67 - (0535) 946 26 52

MUĞLA EMEK BENİM KADIN DERNEĞİ

(0536) 877 32 59 E-posta: mebkad48@gmail.com

NEVŞEHİR**KAPADOKYA KADIN DAYANIŞMA DERNEĞİ**

(0384) 212 34 51, E-posta: kapadokyakadin@hotmail.com

NEVŞEHİR BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ

(0384) 213 12 25, E-posta: kadinnevsehir@gmail.com

URFA**URFA YAŞAM EVİ KADIN DAYANIŞMA DERNEĞİ**

(0414) 315 17 25 - (0505) 561 71 36, www.yasamevidernegi.org, E-posta: yasam_evi@hotmail.com

VAN**YAŞAM KADIN ÇEVRE KÜLTÜR VE İŞLETME KOOPERATİFİ**

(0506) 354 31 91 - (0432) 215 94 33

KUZUY KIBRIS**FEMİNİST ATÖLYE (FEMA)**

www.feministatolye.org, E-posta: info@feministatolye.org

KADINDAN YAŞAMA DESTEK DERNEĞİ (KAYAD)

(0392) 227 07 51, E-posta: info@kayad.net

MAĞUSA KADIN MERKEZİ DERNEĞİ (MAKAMER)

(0392) 366 02 78

SOSYAL RİSKLERİ ÖNLEME VAKFI

(0392) 228 99 55, E-posta: sorov1@hotmail.com

E) MÜLTECİ ve GÖÇMEN KADINLARA DESTEK VEREN KURUMLAR**BM MÜLTECİLER YÜKSEK KOMİSERLİĞİ (UNHCR)**

444 48 68, (0312) 409 70 00

HAYATA DESTEK DERNEĞİ

(0800) 670 10 10, E-posta: bilgi@hayatadestek.org

İNSAN KAYNAĞINI GELİŞTİRME VAKFI (İKGV)

(0212) 562 50 62 E-posta: ikgv@ikgv.org

KADINLARLA DAYANIŞMA VAKFI (KADAV)

(0545) 220 10 22 E-Posta: info@kadav.org.tr

MAVİ KALEM SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA DERNEĞİ

(0212) 635 38 35, E-posta: mavikalem@mavikalem.org

SİĞİNMACILAR VE GÖÇMENLERLE DAYANIŞMA DERNEĞİ (SGDD-ASAM)

(0312) 212 60 12, E-posta: info@sgdd-asam.org

YUVA DERNEĞİ

(0216) 325 00 44, E-posta: yuva@yuva.org.tr

Ağa Çırağı Sok. No: 7 Pamir Apt. Kat: 2 Daire: 7 Gümüşsuyu, 34437 İstanbul
Tel: (212) 2510029 • E-posta: newways@wwhr.org ve infokih@wwhr.org